

TARASSUT

ÇANAKKALE ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ
EDEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ

Tasavvufi Romanlar Yazarı
Aydın HIZ ile
“Hayal Denizinde”
Sohbet

“Tarih Romanları
Neden Önemli”
Tarih Romanları
Yazarı
Erhan AKHAN
ile Söyleşi

Belki evimizin kapısı, misafirlere açılan kapı olmadı geride bıraktığımız sene. Hatta 2021 senesini de yalnızca evimize buyur edebildik. Koluna girip tesirine kapıldığımız mekânlara götüremedik. Anların, anıların üzerimize sinmiş kokusunu duyuramadık. Yeniden yaşayıp yaşatamadık belki ama ne geçmişimizi unuttuk ne de geleceğimizden şüphe ettik.

Biz geçmişimizden gelen kuvvete müptelâyдық çünkü. Ecdadımızın yoluna, yolculuğuna taliptik. Sıfırdan bire yani yokluktan varlığa ulaşmanın yolculuğuna. Ervâh-ı ezelden gelip dâr-ül-bekâya giden o yola taliptik.

Kışı da kışı yaratan ve yaşatanı da diğer yıllara nazaran belki daha fazla pencere ardından izledik. Yeri geldi Kitabullahı okurken manzaramızı güzelleştiren kar taneleri düştü önümüze. Yeri geldi içimizin dar duvarlarını gri yağmur bulutlarına yükleyip uzak diyarlara uğurladık. Yeri geldi yağmur olup yağdık, kar olup ak ak biriktik. Ve bu mecburiyetin ardına saklanan samimiyeti, huzuru arama peşine düştük. Maddi mesafenin varlığını gönül birliğiyle hissettirmemeye çalıştık. Ve bu doğrultuda kıymetli yazarlarımızı çevrim içi görüşmelerle evlerimize konuk ettik. Bizler ziyadesiyle istifade ettik. Sizler için de bu buluşmalarımızı derleyip sayımıza ekledik.

Dördüncü sayımızda bu değerli sohbetlerin yanında okulumuzun tozlu raflarında kitap kokusu arayan, geçmişi geleceğe azık eden, gördüklerini ruhlarıyla birleştiren okulumuz mezunlarının hatıralarını ve genç imam hatiplilerin penceresinden farklı bakış açılarının yazılarını da paylaşacağız.

“Yazmak, bir noktaya varmanın değil, en varılmaz noktayı sonsuz ve hudutsuz aramanın duasıdır.” diyerek çıktığımız yokluktan varlığa giden bu yolda, varlığın bir parçası olmak gayesiyle attığımız adımlarımızı **“marifet iltifata tabidir”** diyerek kuvvetlendiren ve bizi **“Yılın Okul Dergisi”** pâyesine layık gören ÖNDER'e teşekkür etmek isteriz.

Büyükler, sıcak sobanın yanında huzur içinde muhabbet ederken ne yersen ye tatlı olur, derler. Bizler de pencerenin ardından bakan kış aylarına, soba başı muhabbetleri ile dahil olmak için dördüncü sayımızı sizlerle paylaşıyoruz.

SAYI

4

OCAK / 21

Mezunlarımız
Öğretmenlerini
Anlatıyor

TARASSUT'a
“Yılın
Okul Dergisi”
Ödülü

İÇİNDEKİLER

Sefinenin Güvertesinde /
Hüseyin ŞENGİL 3

Sitareye /
Şiir /
Sermin EMRE 5

Tecrübe Paylaşımı
ve Kültür Aktarımı Davamız /
ÇAIHL 6

Bu Çocukları Burada Çürütmeyin!
İbrahim USLAN 9

İlk Onbeş Gün /
Abdürrahim KARADENİZ 12

Elimiz Mahkum,
Konuşturma Beni Hacı Ağabey ! /
Nagihan SARAÇLAR BAŞARAN 14

Acı Tatlı Anılar /
Zeynep UZMAN BEŞİR 17

Saygısız Kızlar /
Aynur ERDOĞAN TUTKUN 19

Yeni Bir
Medeniyet Projesi /
Mehmet ERDOĞAN 22

Değer /
Zuhal YURDAKUL ÖZEL 25

Okuma, Yazma,
Anlatma Davamız /
ÇAIHL 28

Tasavvufi Romanlar Yazarı
Aydın HIZ ile
Röp. Bahar MUTAF 31

Kelam Geleneğinden
Kalem Medeniyetine /
Muhlis Osman ŞENGİL 33

Bilim ve Teknolojinin
Gelişmesinde Müslüman
Bilim İnsanlarının
Rolü ve Önemi /
Dilara İŞLEYEN 38

Erhan AKHAN ile
Tarihi Romanlar Üzerine /
Röp. Elif GÜNAY 40

İbadetin İnsan Kişiliğini
Oluşturma ve Geliştirmedeki
Rolü ve Önemi /
Beyza Nur SARGUT 45

Bir Zaman /
Şiir
Sinem ÖZTÜRK 47

Klavye /
Hikaye
Bilgesu ÇETKİN 48

Açınca Karanfeller
Bir Sabah Namazında /
Sevde SEZER 49

Bir Hayat Bir Kitap /
Bahar MUTAF 50

Aşk Ahlakı Hilmi Ziya ÜLKEN/
Tarassut 51

Ak Dağların Ak Çocukları /
Şiir
Melike Sündüs CEYLAN 52

SEFİNENİN GÜVERTESİNDE

2020 Aprilinde Tarassut'un rasadına takıldığından beri kutlu Sefineyi tekrar görür, yolcularından “gel” sedası duyar mıyız diye ıslak bir çift göz ve titrek bir kalple gözlediğimiz boğazın girişinde Ocak ayının sonunda bir hareketlenme oldu. Rahmetten mahrum geçen kışın ortalarında sabaha doğru gök delindi, deniz kabardı, hava karardı. Delinen göğün arasından her çakan şimşegün peşinden silüetler görünmeye, her gürleninin akabinde at kişnemeleri duyulmaya başladı. Gerçekle hayal bir birine karıştı.

Bu parıltılar şimşeklerin midir kılıçların mı? Bu gürlleme göğün yarılması mıdır Zülfikar'ın şakırtısı mı? Yağmurun rahmet sağanağı mıdır bu heybetli ses, yoksa bir ayağın tırnağı üstüne dikip öbür uçayağıyla toprağı kazıyan yağız atların kişnemesi mi?

Şimşeklerin her parlamasında alınları sakar, ayakları sekili bu yağız atların yansıması denize vururken, o kutlu Sefine huzur verici sükûnetiyle rasathaneye doğru yaklaşıyordu. Eskortluk eden yalnkılıç süvarilerinin çatık kaşları, kararlı bakışları ve gözlerindeki kıvılcım, Ricalullahın imdada yetişme gayretini gösterir gibiydi.

Derken efendim, yer titredi, at kişnemeleri ve nal sesleri ortalığı kapladı. Toz, duman sisle birleşti. Beni Tarassut'un nöbetçileriyle beraber götürüp Sefinenin güvertesine çıkardılar.

Oldukça geniş ve zengin görünen güverte çeşitli bölümlere ayrılmış. Edipler, mütefekkirler, musikişinaslar, mimarlar, bilim adamları, alimler, veliler, eğitimciler, askerler, yöneticiler, erbabı sanat ve zanaat herkes kendilerine ayrılan bölümlerde özel kıyafetleriyle müzakereler yapmakta, sanatlarını icra etmekte veya araştırmalarına devam etmekte. Asalet ve vakar hepsinin ortak sıfatı olmuş. Adlarını, sanlarını, fikir ve hizmetlerini kitaplardan öğrendiğimiz bu medeniyet kurucularını rüberü görmenin bahtıyarlığı bizi başka bir dünyanın içine hapsetmişti.

Refakatçimiz bizleri bölümler arasında kemal-i edeple gezdiriyor, kendi aralarındaki müzakerelerini dinlememize lütfen izin veriyordu. Bazıları kendilerini müzakerelere kaptırdıklarından bizleri fark etmiyor, bazıları ise göz ucuyla takip ederek bizi süzüyordu. Tarihi, çizik bir slayt karesi gibi görünen zevatın zihnimizdeki sorularımıza ancak mana aleminde cevap verebileceklerini hatırlatan refakatçimiz bizi kültür ve medeniyet müzakereleri yapılan bir bölüme götürdü ilkin. Zamanın oldukça kısıtlı olduğunu ve bu

ziyaretimizin asıl konusunu da bu bölümün oluşturduğunu hatırlattı sıkı sıkıya.

Zihnimiz, toplumsal düşüşümüzün sebepleri, batı karşısındaki kompleksimiz ve bunlardan nasıl kurtulabileceğimiz sorusuyla yorgun, başımız çatlayacak gibi. Derken müzakerenin ateşli bölümünden konuşmasını keserek bize dönen bir mütefekkir ruhumuza üfler gibi konuştu; **“siz belki önce sevdinizi kaybettiniz. Bu yüzden büyük aşklar yaşamıyor, büyük rüyalar görmüyorsunuz. Büyük hayaller peşinde koşmuyor ayaklarınız. Nihayetinde satvet ve şevketinizi yitirmişsiniz. Allah, kokunuzu gidermiş, azametiniz yitmiş. Korkar olmuştunuz düşmanlarınızdan. Korkan korktuğuna benzer ve ona mahkûm olur. Bu sebeple mücadeleyi kaybettiğinizden bir süredir mağlûpların psikolojisini yaşıyorsunuz.”**

İyi de biz sevdemizi kaybederken yöneticilerimiz uyuyor muydu, neden izin verdiler buna diyesim geldi. Lakin benden yüzünü çevirip kaldığı yerden müzakeresine devam eden konuşmacının yanındaki paşa kıyafeti içindeki asker devam etti: **“Mağlubiyetinizi mahcubiyetinizde aramalısınız. Yaklaşık 200 yıldır liderlerinizin parmaklarıyla işaret ettiği noktalardan çok düşmanlarınızın avuçlarındakilerle ilgileniyorsunuz. Düşman desiselerine mani olmaktansa liderlerinize mani olduğunuzda desiseleri yok edeceğinizi sandınız. 200 yıldır aynı delikten ısırılmaktan, aynı oyunla yenilmekten bıkmadınız. Ama her defasında sizi uyaran liderleriniz haklı çıktı. Onlara karşı o kadar mahcupsunuz ki adlarını anmak bile size ağır geliyor. Onları karalayarak bastırmaya çalıştığınız mahcubiyetiniz mağlubiyetinizi karakteriniz yaptı. Yüzleşin korkularınızla ve barışın sizi maveraya iletmek için asırlardır çalışan kutlu önderlerinizle...”**

Sevdemizin kararı pembeye döndü, liderlerimizin önüne geçtik, işaret parmağının gösterdiği ideali unutup düşmanlarımızın dünyalık tuzağına düştük. Anladık. Peki, ama onlar bu süreci nasıl yönettiler, aramızdaki fark neydi demeye kalmadı uzun sarığıyla başını bana doğru çeviren âlim zat gözlerini gözlerime dikti: **“Bizler yüzümüzü güneşe döndük, dünya denilen serabı ve gölgeyi arkamıza aldık. Güneşe doğru koştuk hep, gölgemiz peşimizden geldi. Siz ise güneşe arkanızı dönüp dünyayı önünüze aldınız. Yakalamak için bir serabın ve gölgenin peşinde koşup duruyorsunuz. Yetişemediniz, yetişemezsiniz!”**

Yaptığınız eserleri övünerek gösteriyoruz dostu düşmana hala. Biz ise tüm teknolojik gelişmişliğe rağmen bir asrı devi-

rebilecek ve üzerlerine imzamızı atarak gelecek nesillere bırakabileceğimiz âsâr-ı âtikayı neden üretemiyoruz? İri kavuklu Mimar ağa elindeki hendese edevatını bana doğru savurdu: **“Siz şühedanın başucuna dikilen taşı, taş olarak mı görüyorsunuz yoksa bir Kâbe mi? Namazgâh, Tabyalar, Çimenlik, Câhidi Sultân... bir mananın mekanı mıdır yoksa nostaljik duyguları okşayan fotoğraf çekinmelik tarihi bir yapıdan mı ibarettirler? Önce buna karar vermelisiniz. Eserleriniz ve ürettikleriniz geçmişinizi anlatmak yerine temsil etsin. Çok söylemek yerine çok iş yapın”**

Ah ruhum! Bir kurtarıcı mehdimiz gelmeyecek mi, içtihatla beraber kahramanlık kapısını da mı kapattık? Diye düşünmeye kalmadı başka bir paşa atıldı ortaya: **“Kahramanlar zor zamanların insanlarıdır. Onları kişiler değil toplumun ihtiyacı ve hafızası doğurur. Hamurlarına doğru maya çalınmış herkes kahraman adaydır. Ne endişe ediyorsunuz? Kızlarımız kahramanlara yüklü, anneler bebelerine kahramanlık ninnilerini söylesinler yeter ki, babalar kahramanlık türkülerini öğretsinler! Tahta atlarla oynasın balalar ve Zülfikar kuşanmaya teşne olsunlar.”**

Peki, ne yapmalı, nereden başlamalıyız? Diye düşünürken sırtıma şefkatli bir elin dokunuşu ile mest oldum: **“Belki önce hayran olunacak İcâl'inizin farkına varmaya çalışmakla işe başlamalısınız. Yanı başındaki harikaların farkına varamayıp da yaban ellerdeki sun'iyatın peşinde koşmak zayıflığınızın göstergesidir. Medeniyetinizi tekrar ihya edebilmeyi, tekrar ihya edebileceğinize inanmanızı başlar. Avrupa/batı medeniyeti bir kıylı kal'den ve propagandanın ibarettir. Hiç bir derde çare olamaz.”**

Sizin hayat damarlarınız tıkanmış, kökünüz gıdasız kalmış, meyve veremez olmuşsunuz. Korkmayınız, “ceketinizin astarı içinde kaybettiğiniz” meyvenize renk verecek güneşiniz, dağılmakta olan kara bulutlar arasından tekrar yüzünü göstermek üzere. Kılcal damarlarınızdaki ab-i hayat kanallarını açık tutunuz.

Münevverleriniz kültürel zafiyetleriniz üzerinde kafa yoruyor. Kültürü değerler oluşturur. Var olan değerleri kaybetmiş ama yeni değerler üretemez olmuşsunuz. Din adına öğrettiğiniz bilgiler ahlak üretmekten ne kadar uzak!

Sırtımı okşayan elin sahibi sözünü yeni bitirmişti ki Feridüddin Efendi isimli bir gönül dostu cam kenarındaki kafese uzandı. İçindeki ney'e benzeyen uzun ve kuvvetli gagasında yüze yakın delikten farklı sesler çıkaran, güzellikte eşi benzeri olmayan bir kuş çıkardı. **“Kuşların dilini öğrenmek lazım”** dedi önce sonra devam etti: **“Bu kuş ötmeye başlayınca tüm kuşlar susar. Bin yıllık ömrünün sonuna geldiğinde öleceğini hisseder. Ölüm vakti yaklaştığında topladığı çalı çırpının ortasına geçer ve çeşitli nağmelerle feryada başlar. Gagasındaki her delikten ruhunun bir tarafına ait farklı bir nağme çıkar. Ölüm korkusundan hazan yapırağı gibi titrer. Yakıcı feryatlar, âdeta gönüllerden kan damlatır. Nihayet bir nefeslik ömrü kaldığı an kanatlarını şiddetle çırpar ve kanatlarından**

çıkan kıvılcımla alev alır. Çıkan ateş, kuşun çevresindeki çalı çırpıyı da tutuşturur ve nihayetinde kuş tamamıyla yanar. Hiç ateş kalmadığı bir anda bu kuşun külünden başka bir kuş yaratılır.”

Biz bu sahil kentinde Musikar/Kaknüs'ün tekrar neşvü nema hayaliyle mi huzur bulacağız? Diyecek oldum. **“Ülkenin huzuru için kara toprağı kendisine kefen yapan şühedanın huzurunda huzursuzluk çekerseniz huzuru daha nerede bulabilirsiniz?”** cevabını alınca derunumda kabarıp dilime dolanıveren başka bir lakırdının çiğliği zihnime hücum etti. Güya diyesiymişim ki **“bu kadar düşmanın kuşatması altında Nusrat bize nasıl mukadder olur?”** Bu meşum lakırdı daha kelimelere dökülmeden silüetin içinden ince bıyıklı suretini hayal meyal seçebildiğim bir bahriye yüzbaşısı, elini hastalıklı kalbinin üstüne bastırarak ve beni adeta azarlayarak kesik kesik konuştu: **“Fiili ve kavli dua ile hem dem olanlar için Nusrat her dem hazır ve mukadderdir evlat!”** Yüzüme kan yürüdü, İsmail Hakkı bey diye hitap ettikleri derin bakışlı bu bahriyelinin karşısında teeddüp edip boynumu büktüm.

Ah! Evet, doğrusu meşum olmaya ne haddimiz ne ihtiyacımız vardır. Nusrat bize her zaman yakındır da biz Nusrat'e ne kadar yakınız!

Eğitim ve kültürde aldığımız mesafeyi ve mesafe almak için de mekânın yetmeyeceğini göstermesi açısından Boğaziçi'nde yaşananlar ne kadar ibretamizdir! Çok çalışmak ve zorluklara katlanmak gerekiyor. **“Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten”** diyebilenler için kolay hiçbir şey yoktur. Bir şeye kıymet kazandıran onun zor elde edilmesi değil midir?

“Siz emanet edilen aşka sahip çıkın evlat” dedi bir başka nûrani. **“Ardınızda umman varsa ümrandan şüphe etmeyin. Semada tek başına kalmış bir yıldız da olsanız ışık üretmeye ve var olan ışığı yansıtmaya devam ediniz. İlim, fen ve irfan Sefinesini terk etmeyiniz. “O”nun “Ben”e söylediği gibi; “evlat bir gemide seyahat etmekte olan paspas da gemiye aittir, gemide ol da velev ki paspas ol.” Halden anlamayanlar halsiz bırakırlar, arkadaşlarınız haldaşlarınız olsun.”**

Refakatçimizin kapıyı işaret etmesiyle ziyaret süremizin bittiğini anladık. Ufka baktığımızda şafağın sökmek üzere olduğunu gördük. Tan yeri ağarırken kible yönünden, keşişlemeden esen huzur verici tatlı rûzîgârın ruhumuza üflemesi kasvetimizi giderir gibi oldu. Bekleyen yağız atlar, ufûl eden mehtabı seyranımıza izin vererek uçarcasına bizi nöbet mahallimize getirdiler.

Süvariler geldikleri gibi aynı heybet ve aceleyle yalnkılıç geriye dönerlerken refakatçimiz Tarassut'un mevkii ve görevi icabı bir yerlerde saklı bırakılan hazineyi keşfedebilmesi için zaman zaman Sefinedeki irfan ve medeniyet sohbetlerine katılabileceğimizi muştuluyordu.

SİTARE'YE

Kıyısındasın uçurumun
Biliyorum
Yüzün güleç olmasa da
Arkanda bırakacaksın

Yakışmaz sana
Yağmurları terk etmek
Geceyi sırra erdirmeden
Sır oluvermek

Bırak kim ne derse desin
Yaşa dilediğince
Savur yine o
Kırmızı elbisenin eteklerini

“

İmam Hatip bizim sadece okulumuz değil,
çalacak kapımız, ısınacak yuvamız,
sığınacak limanımız, evimiz,
huzur kaynağımız...”

”

50. yıla doğru! mezunlarımız öğretmenlerini anlatıyor

TECRÜBE PAYLAŞIMI VE KÜLTÜR AKTARIMI DAVAMIZ

Çok sayıda hazırladığı akademik, kültürel, sosyal ve sportif projeleriyle her alanda saygın bir seviye yakalayan okulumuz göz doldurmaya devam ediyor. 1975'den bu yana devralınan bayrak, hedefine ulaştırılmak üzere en güzel, en sağlam, en hızlı ve en iyi şekilde taşıyor.

2016-2017 eğitim öğretim yılında Fen ve Sosyal Bilimler Proje Okulu olmasıyla çalışmalarını daha dikkatli, ciddi ve ayağı yere basacak şekilde projelendirerek yapan okulumuz, gelinen noktalara tesadüfen değil hep önceden tasarlayarak, planlayarak ve

projelendirerek gelmektedir. Hedeflenen noktalar zaman içinde proje adı değiştirilerek gelişmekte ve genişlemekte ancak hedeflerde bir değişiklik olmamaktadır. Örneğin “Okuma, Yazma, Anlatma” davamızı gerçekleştirmek için, Çat Kapı, Yazarlık Okulu, Oku Anlat, Senin Okuma Grubun Hangisi, Hatibin Kum Saati, Tarassut... gibi projeler hazırlanmış olmasına rağmen hepsi tek damarı beslemek amacıyla tek kanal için yapılan projelerdir. Başlangıçta kız öğrencilerimize yönelik olarak hazırlanıp sonrasında kız-erkek ortak projeye evirilen “Tecrübe Paylaşımı ve Kültür Aktarımı” davamız için de bir dizi proje gerçekleştirilmiştir:

a) Altın Lokma Projesi

Okulumuzun yeni binasına taşındığımız ilk yıl yıl içinde il dışından veya ilçelerden gelip pansiyonda barınan kız öğrencilerimizin Cumartesi günlerini haftanın yorgunluğunu atarken verimli, zararlı alışkanlıklardan mümkün olduğunca uzak ve hayatın her bölümüne hitap edebilecek projedir. Halk Eğitim Merkezi ile ortaklaşa yapılan kurslarda öğrencilerimiz pasta, börek, poğaçaya ve küçük atıştırma eğitimleri almışlardır. Okulumuz pansiyonundaki mutfakta uygulamalı olarak yapılan bu kurslarla kız öğrencilerimize mutfak eğitimi verilerek hem aile özlereyi giderilmeye çalışılmış hem de nispeten aile hayatına hazırlanmıştır.

b) Kız Kıza Projesi

Tamamen son sınıf kız öğrencilerimizin hemcinslerine yönelik olarak öğle aralarını dini/kültürel/edebi çalışmalarla değerlendirmek amacıyla hazırladıkları projedir. Okul içinden ve dışından getirdikleri nitelikli konuşmacılarla özellikle alt sınıf kız öğrencilere yönelik olarak yaptıkları adaptasyon ve bilinçlendirme seminerlerini kapsamaktadır. ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi kız öğrenci topluluklarıyla temas halinde karşılıklı ziyaretleşmeler ve tecrübe aktarımları gerçekleştirilmiştir.

c) Hoş 5 Projesi

Akademik olarak belli bir başarı düzeyine gelen özellikle kız öğrencilerimizin sosyal hayatta başarılı olmalarını sağlamak, bunun için de el işi, ev işi, yemek pişirme gibi etkinliklere yakınlıklarını arttırmak, hemen yanı

d) Bir Yastıkta Kırk Yıl Projesi

Kız öğrencilerimizin aile hayatına hazırlanmasına yönelik olarak hazırlanan projemizde her hafta beş kız öğrencimiz bayan meslek dersleri öğretmenlerimiz tarafından en az kırk yıllık evlilik hayatı olan yaşlılarımızın evlerinde ziyaret etmişlerdir. Hayat tecrübelerini, acı tatlı hatıralarını, evlilik hayatında yaşadıkları sıkıntıların nasıl üstesinden geldiklerini dinlemişlerdir.

başımızdaki büyüklerimize layık oldukları hürmeti göstermelerini sağlamak, boş zamanlarındaki maddi-manevi gelişimlerine zarar verecek etkinliklerin oranını azaltmak, muhtemel çalışma alanlarını ve kurumlarını tanıtmak amacıyla geliştirilmiştir.

Bu amaçları gerçekleştirebilmek için; her hafta Cuma günü okul çıkışında 5 kız öğrenci ile İlimiz Müftülüğüne bağlı örnek bir Kuran Kursu ziyaret edilmiş, TDV kitap kafeye gidilip çay içilerek güncel kitaplar takip edilmiştir. Uygun bir camide cemaatle ikinci namazı kıldıktan sonra Cuma pazarına gidilip verimli, hesaplı ve programlı bir Pazar alışverişinin nasıl yapılacağı uygulamalı olarak gösterilmiştir. Alışveriş sonunda önceden planlanan bir velinin evi ziyaret edilerek birlikte yemek yapılmıştır. Zamanın veya ortamın durumuna göre yaşlı bir kişi ziyaret edilerek hayır duası alınmış, kendilerine okulumuzun kupularından hediye edilmiştir. Böylece öğrencilerimiz hem ekonomik, pratik ve adabıyla alışveriş etmeyi, alınan

Hoş 5 projemizle kız öğrencilerimizin akademik eğitimlerinin yanında hayatın her alanında başarılı olmalarını sağlayacak sosyal iletişimlerinin geliştirilmesi için, Üniversite, kültür merkezleri, cami, Kur'an Kursu, İmam Hatip liseleri / ortaokulları gibi kamu kuruluşları başta olmak üzere yaşlı ziyaretlerinin önemini, ilim-irfan sahiplerine hürmeti, misafirlik kültürünü, pazar alışverişlerini ve misafirlik adabını öğretiyor, özellikle pansiyondaki öğrencilerimizin aile özlereyi göstermek ve o sıcaklığın sürekliliği taze kalmasını amaçlıyoruz.

"Bu gün Hoş 5 olarak başlayan projemiz yarın Hoş bütler olarak süreyecek. İlimizin mutlu ve huzurlu ailelerini oluşturacak olan öğrencilerimiz "aktif iyiler" safında yerlerini alacaklardır"

Sen de Aktif İyiler Safında Yerini Al

HOŞ 5 PROJESİ

e) Çınarların Gölgesinde Projesi

Hoş 5 Projesinin bir devamı ve açılımı niteliği taşıyan ve zaman zaman erkek öğrencilerin de dahil edildiği bu proje ile, il merkezi ve köylerdeki erkek veya kadın kanaat önderleri, hizmet insanları, örnek ve model kişilikler hediyeler götürülerek ziyaret edildiler, hayat tecrübelerinin aktarımı sağlandı. Bu proje ile öğrencilerimizin akademik, kültürel, sosyal etkinlik ve başarılarıyla birlikte geleceğe hazırlanmaları hedeflenmiştir. Böylece öğrencilerimizin önce hayırlı evlatlar ve nesiller olmaları sağlanacak, geçmişten geleceğe tecrübe ve kültür aktarımı gerçekleştirilerek kültür zinciri kurulacaktır.

f) Vefa: İyi ki Varsınız Projesi

Hoş 5 ve Çınarların Gölgesinde projesiyle okulumuzda oluşan bilgi, görgü, tecrübe, hal ve davranış transferi çalışmaları şekillenip gelişti. Bu çalışmalara okulumuzun geçmişten bu güne gelmesinde emekleri olan müdür, müdür yardımcısı, öğretmen, hizmetli, esnaf gibi emektarlar dâhil edildi. Bir vefa projesi olarak kendileri hediyelerle ziyaret edildiler, yeni öğrencilerimizin

götürdükleri mektuplarla unutulmadıkları mesajı aldılar. Hayatta olan eski öğretmenlerimizin ziyaret edilmeleri süreci nihayet bulunca özel bir program hazırlanarak okulumuza davet edilmişler, sınıflarda örnek ders anlatmaları sağlanmış, öğretmenler odasında kendilerine yapılan ikramlar eşliğinde mevcut öğretmenlerimize bilgi

ve tecrübe aktarımları gerçekleştirilmiştir. Böylelikle hem gönülleri ve hayır duaları alınmış hem de iki farklı nesilden öğretmenlerimiz buluşturularak İmam Hatiplerin hakikaten geniş, güçlü ve mutlu bir aile olduğu mesajı verilmiştir.

g) Mezunlarımız Öğretmenlerini Anlatıyor Projesi

İyi ki Varsınız Projesiyle eski öğretmenlerimizle kurduğumuz sıcak diyalogun niteliğinin artarak devam etmesi, mezunlarımızın okulumuz ve öğretmenleriyle olan hatıralarının tekrar canlanması böylece kurumsal kültürümüzün pekişmesi amacıyla "Mezunlarımız Öğretmenlerini Anlatıyor" projesini geliştirdik. Bu projeye göre mezunlarımızın okulumuzda buldukları süre içinde öğretmenleri ve arkadaşları ile yani okul ortamında yaşadıkları hatıralarını toplayarak yayınlamak, Çanakkale İmam Hatip Lisesi serüvenini ve kültürünü gelecek öğrencilerimize aktarımını sağlamaktır. 4. Sayı ile "Mezunlarımız Öğretmenlerini Anlatıyor" dosyasını açan Tarassut, 1975'den bu yana okulumuzun tozunu yutan, koridorlarında yankılanan cıvıltılara aşına olan, nice acı-tatlı hatıraları sinelerinde barındıran öğrencilerimizin his, duygu ve düşüncelerini sadırlardan satırlara aktarıyor. Bundan sonra her sayısında zaman zaman göreceğimiz bu hatıralar zamana, mekâna ve insanımızın yaşadığı psikososyal olaylara tanıklık edecek, belki nihân kalan tarihin perdesini aralayacaktır.

Bu vesileyle tüm mezunlarımızı ellerindeki bilgi ve belgelerle hatıralarını dergimizde paylaşarak, 2025 yılında yapmayı plânladığımız "50. Kuruluş Yılı Kutlamaları"na şimdiden destek vermeye davet ediyoruz.

h) 50. Yıl Projesi

"Tecrübe Paylaşımı ve Kültür Aktarımı" devamındaki hedefimiz, önümüzdeki 4 yıl içerisinde okulumuzun kurulduğu 1975 yılından 2025 yılına kadar geçen 50 yıllık süre içinde mezun olan öğrencilerimizin hatıralarını tamamlamak, okulumuzdaki tüm arşiv bilgilerini taramak ve bunları, görsel - işitsel anlamda zenginleştirerek kamuoyuyla paylaşmaktır. 2025 yılının yazında geniş katımlı ve zengin materyalli "ÇAİHL 50. Kuruluş Yılı Kutlama Programı" ile taçlandırarak tarihi bir eşişe şerh düşmektir.

İstikrarlı ve ısrarlı bir şekilde sorumluluğumuzun ağırlığını taşıyarak adım adım hedeflerimize doğru ilerlerken inancımızın ihsan boyutuyla yaptıklarımızdan keyif almayı da ihmal etmemeye çalışıyoruz.

Yolumuz sevgi, hedefimiz büyük Türkiye, gayemiz Rıza-i Bari. Ayırma Yarabbi... (amin)

BU ÇOCUKLARI BURADA ÇÜRÜTMİYİN!

İbrahim USLAN

“Bakan parlayan gözlerime, Kaldırma beni sözlüye, Herkesin içinde göz göre göre zayıf not verme öğretmenim' diye başlayan, sondan bir önceki kıtası da 'Yerime oturduktan sonra yazdım sana bu şiiri, Kalemim tükendi yazarken bana verdiğin 'bir'i, Sınıfta kalırsam unutmam bu iyiliğini, Sokaklar dar gelecektir sevgili öğretmenim' olan bir şiir kaleme almıştım.”

1 975/76 eğitim ve öğretim yılında faaliyetlerine başlayan Çanakkale İmam Hatip Lisesinde öğrenciliğim 1976-1983 yıllarını kapsar. Çanakkale İmam Hatip Lisesinin gönlümüzdeki, zihnimizdeki yeriyse can bedende olduğu sürece o yıllardaki heyecan ve asaletiyle muhafaza edilecektir.

Çarşı Caddesindeki Tıflı Camiinin hemen arkasında, günümüzde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Bilim ve Sanat Merkezinin tarihî binasında başlayıp orada tamamladık, Ç. Kale İ.H.L.'ndeki öğrenciliğimizi. Bu tarihî bina, Çanakkale mutasarrıfı, Hıfzı Tevfik Paşa'nın vefat eden kızı Nedime Hanım anısına, 1904 yılında Müslüman Kız Okulu olarak yapılır. Binanın ana kapısının üstündeki Osmanlıca “*Mekteb-i Benat-i İslâmiyye*” yazılı kitabe günümüze kadar korunmuştur.

Çanakkale Cumhuriyet

İlkokulundan mezun oldum. Çanakkale İmam Hatip Lisesinin kuruluş yıllarının emektarlarından, okulumuzla özdeşleşen şahsiyetlerden Ramazan İşgüder Hocamızın babama ısrarları sonucu 'imam hatipli' oldum. Akrabalarla çevrenin “*Ölü mü yıkayacaksın!*” taciz ve baskılarının kalbimde oluşturduğu hüznle 'İmam Hatip Lisesine gidiyorum' diyemediğim, 'Ortaokula gidiyorum' demeyi tercih ettiğim günlerdi, ilk zamanlar.

Okulun ilk haftası... Türkçe dersimize okulumuzda kısa süre çalışan Emine Sevinç Yelkencioğlu geliyor.

Dersimiz, öğle arasından sonraki ilk saatte. Birkaç arkadaşımınla öğle namazımızı okulumuzun hemen yanındaki Tıflı Camiinde cemaatle kılıp okula geçiyoruz. Sınıfın kapısını çalıp derse girmek için Türkçe Hocamızdan izin isteyince Hocamız, nereden geldiğimizi soruyor.

Okulumuzun adı İmam Hatip Lisesi olduğu için ilk günlerde okulumuzu Kur'an Kursu gibi bir yer olarak düşünüyoruz, neticede imam olacağız ya. Bu düşüncenin verdiği özgüvenle 'Namazdan geliyoruz.' diyoruz. Hocamız, 'Burası cami mi, ders zamanında namaza mı gidilir!' diye bizi paylayınca anlamıştık okulumuzun Kur'an Kursundan farklı bir yer olduğunu. Yedi yıl boyunca Arapça, Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelâm, Dinler Tarihi, Hitabet gibi meslek derslerinden daha fazla sayıdaki Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fizik, Kimya, Biyoloji, Tarih, Coğrafya, Müzik, Beden Eğitimi, Sanat Tarihi, Felsefe, Edebiyat, Sosyoloji, Mantık, Millî Güvenlik gibi dersleri almamız da bunu gösteriyordu. Çanakkale İ.H.L.'nden ya fen ve sosyal bilimlerle donatılmış din görevlisi olarak ya da dinî bilgileri doğru kaynaklardan öğrenmiş ancak herhangi bir mesleğe de yönelebilecek donanımda gençler olarak mezun olacaktık.

1976'da, 105 kişiye başladığımız okulumuzdan 1983'te, sadece 25 kişi diploma alabilmişti. Bu sayısal düşüşte, birçoğu köyden yeterli eğitim alamadan gelen arkadaşlarımızın donanım ve uyum sıkıntılarının yanında, bazı öğretmenlerimizin 'Bu çocukları burada çürütmeyin!' (bizzat babama denilmiş bir söz) cümlesiyle algılanabilecek gerekçelerle gözlerimizin önünde, arkadaşlarımızın parmaklarının üstüne, cetvelin dik tarafıyla vuran ya da küçücük bir öğrenciye kolundaki saatini çıkartıp tekme tokat girişen 1980 öncesinin 'aşırı politize' öğretmenlerinin etkisinin olabileceğini üzülerek hatırlarım. Böyle bir şiddeti, orta 3. sınıfın İngilizce dersinde bizzat yaşamıştım. Yazılı sınav öncesinde öğretmenimiz duvar kenarındakilerin duvara, koridor kenarındakilerin koridora dönmesi uyarısını yapmış, biz de öylece davranmıştık. Ancak öğretmenimiz arkadaki arkadaşımıza kâğıdımı gösterdiğim gerekçesiyle kâğıtlarımızı almış, ikimizi dövmüş ve 'Sıfır verdim! Özür dileyin, disipline vermeyeyim!' demişti. Bugün de aynı şeyi söyleriz, o gün de aynı şeyi söylemiştik her ikimiz, öğretmemize: 'Biz, kopya çekmedik! Haklı olduğumuz konuda da kimseden özür dilemeyiz. Dilediğiniz yere verin.' Sıfır aldık, disipline verilmedik. Ancak İngilizceyi hiç sevmedik. Öyle ki arkadaşım, muhabbet ortamlarında soyadının İngilizcesini söylemeyi sevdiği için soyadını 'Blacksea' diye ifade eder. Ancak o gün gördüğü şiddetin etkisiyle olsa gerek, İngilizcenin de Türkçe gibi yazıldığı şekilde söyleneceğini düşünür ve hâlâ soyadını 'Bleksi' diye telaffuz edeceği yerde 'Blacksea' der.

O yılları düşündüğümde, İmam Hatipli olmak, 'samimi', 'dürüst' ve 'ahlak sahibi' olmak, Ramazan İlgüder Hocamızın ifadesiyle 'Sınavlarda kopya çekmemek. Sınav

sonrası, Hocanın yanına gerekirse 1 alarak gitmek ama mertçe gitmekti'. İmam Hatipli olmak, 'vatanını, milletini seven', 'çalışkan', 'merhamet sahibi', 'zulmetmeyen', 'zulmü alkışlamayan' 'insana değer veren', 'arkadaşını kardeşi bilen' bir genç olmaktı. Çünkü 'İnananlar kardeşti, 'Yaratılanı hoş gördüm, Yaradan'dan ötürü'ydü, 'Vatan sevgisi imandan'dı. Çünkü 'Sahipsiz vatanın batması haktır, Sen sahip çıkarsan bu vatan batmayacaktır', 'Zulmü alkışlayamam, Zalimi asla sevemem, Gelenin keyfi için, Geçmişe kalkıp sövemem'di.

Bütün bunlar ya okulumuz salonunun sahnesindeki kırmızı kadife perdelerin üzerine iliştirilmiş beyaz karton üzerine çini mürekkebiyle yazılmış ya da sınıf veya koridordaki bir panoya asılmıştı. Dönüp baktığımda görüyorum ki, aslında kartonlara değil kalplerimizle gönüllerimize, elleri öpülesi kıymetli öğretmenlerimizde yazılmış bütün bu kişilik işaretleri.

Gazi Üniversitesi Makina Mühendisliği Bölümünü kazandığım 1983 yılından beri Ankara'da yaşıyorum. Bu yüzden çoğu kez telefonla da olsa her biri ayrı bir değer olan bazı öğretmenlerimizle hâlâ iletişim hâlindeyiz. Denizli'de yaşayan Kurucu Müdürümüz Habib Badem, Bursa'da yaşayan Meslek Dersleri öğretmenimiz İhsan Yıldız, Çanakkale'de yaşayan Ramazan İlgüder, Osman Öztürk, Mehmet Kaplan, Mehmet Ali Önsüz, Mehmet Recep Şengül ve Mehmet İşcan, derslerini aldığım ve iletişimimiz olan bazı hocalarımız. Her birinin duaları bizim için çok değerli; hem görüşür, hem dūalaşırız. Zaman zaman hâlâ ödev bile verir hocalarımız. Kırk dört yıl önce verdikleri ödevlere gösterdiğimiz özenden fazlasını gösterir, ihmal etmeyiz ödevlerini hocalarımızın. Yüce Kitabımız vesilesiyle

Rabbimizle halleşmektir ödevimiz. Ne kutlu ödev! İhsan Yıldız Hocamıza bilvesile selam olsun. Nasıl bir sevda ve muhabbettir ki bu, geçen akşam hatırlarını sormak için aradığım Habib Hocamız olsun Osman Öztürk Hocamız olsun 40 yıl sonra birçok arkadaşımızı isimleri ve özellikleriyle sıralayabildi.

1976'da hocalarımızın neredeyse hepsi gencecik idealist öğretmenlerdi. Ramazan İlgüder Hocamız henüz 25'indeydi. Erzurum'da doğup büyüyüp Edebiyat öğretmeni olduktan sonra ilk tayin yeri olarak Ç. Kale İ.H.L.'ne atandığında Mehmet Kaplan Hocamız -kendisi de bilmiyordu Çanakkale damadı olacağını- henüz 22'sindeydi. Hocamızın Çanakkale'ye gelişiyile İbrahim Tatlıses'in televizyonda yeni yeni 'Ayağında kundura, Yar gelir dura dura' diye çığırma başlaması aynı yıllara denk gelir. Hocamız, Edebiyat derslerinde bazen bize 'Çini çaydanlıktan Çin çayı' ikram ediyor; bazen 'Gül hazin, sümbül perişan, bağ-ı zarın şevki yok, Geldi amma neyleyim sensiz baharın şevki yok' deyip dertlerimizi depreştiriyor; bazen de:

*"Sanma şâhım / herkesi sen / sâdikâne / yâr olur
Herkesi sen / dost mu sandın / belki ol / ağıyâr olur
Sâdikâne / belki ol / bu âlemde / dildâr olur
Yâr olur / ağıyâr olur / dildâr olur / serdâr olur."*

diyerek bizi, Yavuz Sultan Selim'in sözleriyle hayata hazırlıyordu.

Lise 1'deyiz. Müdürümüz Habib Hoca dersimizde. Hocamız, Mihriban şarkısının sözlerinin de müellifi olan merhum Abdurrahim Karakoç'un ilk iki mısrası 'Arı dil, öz Türkçe deyip durursun, Kabuk Türkçe var mı ulan boynuzlu' olan 'Ohhaa!' başlıklı şiirini gördü önümde.

Mezunu
olmaktan
gurur
duyduğum
Çanakkale
İmam Hatip
Lisesinin
kurulduğu
günden
bugüne
verdikleri
emeklerden
dolayı
bütün
öğretmenlerimize
en kalbi şükran,
minnet
ve hürmetlerimi
sunuyorum:

Günlük ulusal yazılı basın yoluyla aşevi yerine 'toplumsal otlangaç', otobüs yerine 'sık oturmaçlı toplumsal götürgeç' gibi kelime dizilerinin dilimize sokulmaya çalışıldığı 1980 öncesi yıllar. Habib Hocamız şiiri çok beğendi, bunu okuldaki bir programda okumamı istedi. Ancak bir sorun vardı. Şiirdeki 'boynuzlu' gibi bazı 'sorunlu' kelimelerin elden geçirilmesi gerekiyordu. Şiir, 'Arı dil, öz Türkçe deyip durursun, Kabuk Türkçe var mı söyle arkadaş'a dönmüş ve bu şiiri bir program vesilesiyle okulda okumuş, dilimize sahip çıkmıştık. Zira imam hatipli, yanlışlığı mümkünse eliyle, değilse diliyle düzeltmeliydi! Ancak sınırlarımızı bilmeliydik. Ülkemizde 1981 yılında ilk kez kutlanmaya başlanan 'Öğretmenler Günü'nde düzenlenen program için bir şiir yazmam istenmiş, ben de 'Bakan parlayan gözlerime, Kaldırma beni sözlüye, Herkesin içinde göz göre göre zayıf not verme öğretmenim' diye başlayan, sondan bir önceki kıtası da 'Yerime oturduktan sonra yazdım sana bu şiiri, Kalemim tükendi yazarken bana verdiği 'bir'i, Sınıfta kalırsam unutmam bu iyiliğini, Sokaklar dar gelecektir sevgili öğretmenim' olan bir şiir kaleme almıştım. Sondan bir önceki kıta, öğretmenlere tehdit olduğu gerekçesiyle şiirden çıkartılarak okutulmuştu, İnci Gündüz Hocamızın da üyesi olduğu Edebiyat zümresi tarafından. Daha sonra İnci Hocamızla 'tünaydın' kelimesi

çevresindeki kastı aşan diyalogumu mahcubiyetle hatırlarım.

Burada, üzerimde en fazla hakkı olan hocalarımdan Osman Öztürk Hocamızı da hususan anmadan geçemeyeceğim. Matematik derslerimize giren Osman Hocamız, konusuna hâkim, öğrencilerinin yetişmesi için büyük çaba gösteren, kendini öğrencilerine adanmış, gerçek bir öğretmendi; çok sayılır, çok sevilirdi. Çarşamba günleri öğleden sonraları üç saat olarak programımızda bulunan Rehberlik dersimize de giren Osman Hocamız, matematik dersine ilgisi olan öğrencilere müfredatta olmayan limit, türev, integral gibi konuları bu derste anlatırdı. Mühendis olmamda, Osman Hocamızın bu özel çaba ve özverilerinin payı çok büyüktür.

Mezunu olmaktan gurur duyduğum Çanakkale İmam Hatip Lisesinin kurulduğu günden bugüne verdikleri emeklerden dolayı bütün öğretmenlerimize en kalbi şükran, minnet ve hürmetlerimi sunuyorum: Hakları ödenmez. Rabbim hepsinin ömürlerini sağlık ve esenlik içinde bereketlendirsin. Ahirete irtihal eden öğretmenlerimize, öğrenciyken ve daha sonra yitirdiğimiz arkadaşlarımıza ve okulumuz çalışanlarına da Yüce Mevlâmızdan sonsuz rahmet diliyorum. Ruhları şâd, mekânları cennet olsun.

İLK ON BEŞ GÜN

■ **Abdurrahim KARADENİZ**

Okul açıldıktan on beş gün sonra ne 'ilericilik', ne 'emekten yana'lık kalır bizde. Sadece "Hakk'tan yana" olmak isteriz: "Hakk"ın her şeyi içerdiğini öğrenmeye başlamışızdır.

Öğretmenlerimiz yaz tatillerinde ara sınıf öğrencilerinin "Hocaya gitmesi"ni onaylamadığından, ilkokulu bitirdiğimiz 1976 Haziranında, sınıf arkadaşlarımızla "Hocaya" gideriz. Camide okuyup üfledikten sonra denize kaçar, günün geri kalanını gönlümüzce geçirirken Temmuz ortalarında ramazan başlar.

Ramazanın başlamasıyla günlük rutinimiz de değişir: Artık okuyup üfledikten sonra -oruçluyuz ya- denize kaçmamaya, köyde kalmaya başlarız. Köylüler, Ramazan-ı Şerifi daha iyi idrak edebilsin diye Tavaklı-köyü Muhtarlığı, Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencisi Alaaddin Engin'i köye, "Ramazan Hocası" olarak getirmiştir. Denize kaçamadığımız bir ay boyunca Alaaddin Ağabey, hocaya giden talebelerle, köyün gençleriyle,

yaşlılarıyla bolca vakit geçirir. İşte her şey, oruçla geçen o vakitlerde değişmeye başlar.

Karaoğlancı dedem (Allah rahmet eylesin), ramazandan ve Alaaddin Ağabey'den çok müstefid olduğundan bir akşam, Kıratçı babama (Allah rahmet eylesin), "Bu çocuğu İmam Hatip'e yazdıralım! Bu, solcu molcu olur da köyü yakar! Aman ha!" der. Her ne kadar Alaaddin Ağabey'i sevsem, o yaz sonu hatim etsem de ben, o çağda ilerici, emekten yanayım. Ama emek konusunu dedemle hiç konuşmamışım. Fakat onun 'ilericiliğimi, emekten yana' oluşumu nasıl tespit ettiğini hâlâ merak ederim.

Mekteplerin açılmasına yakın, çocukluk arkadaşım Ender (Şengül)'le beni alıp Çanakkale'ye gitmeye

götürür babalarımız. Aynalı Çarşı'nın oralarda gezerken nasılsa İmam Hatip'in önüne gelinir! Sonra da Ender'le kayıt sırasına diziliriz babalarımızla. Bu okula gitmek istemiyorum ama kayıt sırasında nasıl mızıkçılık çıkarabilirim! Zaten önümüzde rüzgârın uçurabileceği kadar ince, zayıf bir çocuk var. Kayıt sırası ona gelince "Almanca okumak istiyorum!" diye diretiyor. Bu tercih de nedense işi uzatıyor: Kayıt yapan kişi (sonradan Müdür Yardımcımız Mehmet Ali Önsöz olduğunu iyi öğreneceğiz), İngilizcenin faziletine dair uzun bir konuşma yapıyor ama rüzgârın oğlu yine, "Almanca okumak istiyorum!" demeye devam ediyor... Böylece uzun ikna nutku, yeniden başlıyor... Ender'le, bu inatçı rüzgârın oğluna -sonra en kadim dostlarımdan biri olacak bu çocuğa (Ali Çalışkan)-

karşı içimizde bir kin duyuyor; "Okulun açıldığı ilk gün, Çanakkale gezimizin tadını kaçıran bu inatçıdan hesabını sorarız!" diye kavilleşiyoruz. Kayıt sırası bize geldiğinde de hiç zorluk çıkarmadan İngilizce, İngilizce... deyip kayıt işini bitiriyoruz. Sonradan rüzgârın oğlunun "Almanca okumak istemesi"nin ne denli doğru bir seçim olduğunu anlayacağız tabii!

Kayıttan sonra okulun açılmasına on beş gün kalıyor. "İmam Hatip'e gitmeyeceğim! İmam olmayacağım!" diye on beş gün ağlıyorum. Ama bizimkiler, köyü ateşten kurtardıklarını düşünüyor, beni duymuyor. Böylece mecburen 1976/1977 eğitim öğretim yılında Çanakkale İmam Hatip Lisesi'ne başlıyoruz. Okulun açıldığı ilk gün, törende Ender'le hemen önümüzdeki

sırada rüzgârın oğlu duruyor. Onca kalabalık içinde bize tanıdık gelen tek sima onun siması. Bu aşinalık da bütünü tasarılarımızı suya düşüyor. Ona karşı dostluk hissediyoruz. Sonra okul müdürü olduğunun öğrendiğimiz Habib Badem, bütün bir sınıf öğrencilerini palmiyenin altında topluyor. Gayet ciddi bir tavırla: "Bu kravatır. Okula gelirken her sabah, bu kravatı -güzelce- takacaksınız -takıyor-. Okuldan eve varınca da çıkarıp -çıkarıyor- bir askıya asacaksınız! Kırışmayacak! Sabahleyin yeniden bağlayacaksınız -bağlıyor-. Hadi bakalım şimdi siz bağlayıp takın, tekrar çözüp bağlayın!" Bu çalışma bir ders saati sürüyor. Aramızda "Burada kravat takmak var mıydı?" "Burası nasıl Kur'ân Kursu böyle!" diyenler de oluyor. Ama herkes, bu kravat bağlama işini orada öğreniyor. Memuriyetin otuzuncu yılında dahi Habib Badem'in öğrettiği gibi her sabah

kravatı (dizde-üçgen) bağlar; akşam çözer, bir yere -güzelce- asışımız bundandır.

Bizim gibi birçok arkadaş gelmiş köyden: Pek çoğu, 18 Mart Erkek Öğrenci Yurdu'nda kalır. Yurt müdürümüz Ramazan İşgüder: Sert bir adam... Keskin, kararlı. Sabah namazından evvel gelir, yatsı namazından sonra gider yurttan. Tam bir disiplin hâkim yurda. Belletmenimiz Orhan Subaşıoğlu, hem ana hem babamızdır. Çarşamba akşamları konferansı olur Ramazan Hoca'nın: Dünyanın altını üstüne getirir hoca. At kişnemeleri, kılıç şakırtıları, Allah-u Ekber nidaları inletir, Yalı Caddesi'ni. Hafta sonları, MTTB'den Hasan Şahin Ağabey; Türkçe, Nihat Ağabey; İngilizce kursu verir. Celaledin Ağabey'le "Kör dünyanın göbeğine 'Hak Yol İslâm' yazarız." Orhan Ağabeyle spor yaparız: Çay Mahallesi gençleriyle mahalle maçları mesela...

Sabahları, Yalı Camii'ne konuşa konuşa beraberce gidilir. Bazen ezan okunmamış olur. O ara biz, (şimdi Şakir'in yeri), göğe uzanan iki devasa selvinin altına dökülen gobaklarıyla top oynarız. Yalı Camii müezzini Ali Hoca, o ferah, o ruha sükûn veren sesiyle sabah ezanı okur: Ezan, boğazın sularında uzayıp kayar: Kilitbahir Kalesi'ne çarpar. Cahidî Sultan Camii'nden cevap gelir, Ali Hoca'ya. Bazen sabah namazında Muzaffer Ağabey (Muzaffer Ortaş: Allah rahmet eylesin) de olur. Namazdan çıkan öğrencilere yeni çıkmış simitler ikram eder...

Okul açıldıktan on beş gün sonra ne 'ilericilik', ne 'emekten yana'lık kalır bizde. Sadece "Hakk'tan yana" olmak isteriz: "Hakk"ın her şeyi içerdiğini öğrenmeye başlamışızdır.

* Edebiyat Eleştirmeni / Yazar - 1983 mezununu

'Elimiz mahkûm, konuşturma beni Hacı Ağabey !

■ Nagihan SARAÇLAR BAŞARAN

Adım Nagihan Başaran. Çanakkale İmam Hatip Lisesinde 1980-87 yılları arasında talebe idim. O yıllarda okulumuzda bulunan hemen herkes sanırım beni tanır. Çünkü okulun en yaramaz, en hareketli talebelerinden biriydim. Lakabım avukattı çünkü çenem de kuvvetliydi.

İmam Hatip hayatım Eylül 1980'de başladı yani 12 Eylül darbesinin hemen ardından. Şu anda genç arkadaşlarımızın bazıları bu darbenin ne tür bir şey olduğunu belki fazla idrak edemeyebilirler. Eskiden ülkemiz için iyi bir şeyler yapmaya çalışan hükümetleri, dışımızdaki düşmanlar, içimizdeki hainlerle birleşip darbeye devirirler, kendi sözlerini dinleyecek kuklaları yönetime getirirlerdi. İşte buna darbe deniyordu.

Demokrasiye darbe, ekonomiye darbe, eğitime darbe,

gelişmeye darbe... Bunda da hep başarılı oluyorlar, her darbeye ülkemizi 20-30 yıl geriye götürüyorlardı. Ta ki 15 Temmuz'a kadar. 15 Temmuz yakın bir tarih olduğu için o kısmını anlatmama gerek yok, genç arkadaşlar neler olduğunu bilirler. Böyle küçük bir açıklamadan sonra gelelim imam hatip hayatıma. İlk yıl sınıfımız 26 kişilik bir kız sınıfıydı. Başımız örtülü olarak okuyabiliyorduk. İkinci sınıfa geçtiğimizde sayımız yarıya düşmüş, birçoğu okuldan ayrılmıştı. Sınıf mevcudumuz 13'e düşünce bizi bahçedeki mescit olarak kullanılan küçük odaya aldılar. Bütün arkadaşlar bu sınıfı o kadar sevmiş ve benimsemiştik ki sürekli camlarını siler, perdelerini alıp yıkar, misler gibi bakardık.

Orta ikinci sınıfın ikinci döneminde bütün okullara başörtüsü yasağı geldi. Darbecilerin başı Kenan Evren yurtiçinde şehir şehir geziyor ve İslam dinini, Kur'an'ın emirlerini hafife alan konuşmalar yapıyordu. En çok uğraştığı

şeylerden biri de başörtüsüydü. İslam'ın ilk geldiği dönemde tarak olmadığı için Arap kadınların saçlarının dağınıklığı gözükmesin diye başlarını örttüklerini ama şu anda bunun gereği olmadığını anlatıyordu. Başörtüsü yasağı gelince babam beni okula göndermedi. Birkaç gün sürekli ağlayıp dil döksem de babamı ikna edemedim. Sonunda rahmetli babaannem devreye girdi ne dediyse babam okula dönmeme izin verdi. Okuluma geri döndüm ama maalesef başımız açık olarak okumaya başladık. İlk günler çok zor oldu bizi devamlı kapalı gören hocalarımızın yüzüne bakmaya utanıyorduk ama bazı kültür dersleri hocalarımız bu durumdan çok memnundu. 'Olması gereken buydu' diyorlardı.

1982 yılında ikinci sınıftayken babam ve birkaç arkadaşı tefsir dersi yaparlarken polisler tarafından tutuklanıp gözaltına alındılar ve sonrasında askeri hapishanede altı ay tutuklu kaldılar.

Sebepler olarak da toplu olarak dini eser okumak gösterilmişti. Babam hapiste iken bir gün öğle tatilinde yemek yemek için eve geldiğimde iki tane askeri araç ve onlarca askerin silahlarını doğrultup evimizi çevirdiğini gördüm. Etraftaki bütün konu komşu, esnaf toplanmış onları seyrediyorlardı. Askerlerin arasından sıyrılıp geçtim ve yan taraftaki amcamın evine girdim. Koşarak merdivenleri çıktım rahmetli babaannem oturmuş kuran okuyordu. Nine ne oldu bunlar neden bizim evi çevirmişler, annem nerede? diye arka arkaya sorular soruyor heyecan ve korkudan titriyordum. Rahmetli babannem 'Kızım babanın okuduğu kitapları arıyorlarmış korkma git abdest al ve sen de gel yanıma otur okuyalım, dua edelim Allah'a emanetiz merak etme birşey olmaz.' deyişini hiç unutmam. Altı ay sonra babamlar beraat edip çıktılar. Bu dönem dinini öğrenmenin ve yaşamının suç sayıldığı bir dönemdi. Dinini yaşamaya çalışanlara mürteci (gerici) hûcu (hû çeken) nurcu, yobaz, örümcek kafalı gibi lakaplar takılır; başörtülüler, dindarlar hep ikinci sınıf vatandaş muamelesi görürdü. Bu memleket nerelerden nerelere geldi bizler canlı şahitleriz. Orta üçüncü sınıfta 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı için okula bir emir geldi. Kız öğrenciler de resmi geçit törenine katılacaklardı hem de açık olarak bunu duyduğumuzda dünya sanki başımıza göçmüştü ama elimiz mahkûmdu. Ya bu deveyi güdecek ya da bu okuldan gidecektik. Ama biz okumak istiyorduk mecburen başımızı eğdik. Beden eğitimi hocamız

Vahit Altun bize yürüyüş dersleri yaptırıyor hepimiz gönülsüzce bunlara katılıyorduk. 29 Ekim sabahı okulun bahçesinde sıra olduk. Pardösüsüz ve başörtüsüz erkek öğrencilerin arasına katıldık. Bütün kızlar hüngür hüngür ağlıyorduk erkek öğrenciler ise üzgün ve çaresizlerdi. O sırada bir erkek öğrenci kendince bir çözüm bulmuş **'Arkadaşlar kız kardeşlerimizi aramıza alalım, dışarıdakilerin onları görmesine biraz olsun mani olmuş oluruz'** demişti. Muammer Bakkalın önünden gözyaşları içinde Cumhuriyet Meydanı'na gidişimizi ömrümün sonuna kadar unutmayacağım.

Bir sonraki yıl yani lise birinci sınıfta Kenan paşa bir karar daha çıkardı: Karma eğitime geçilecek... Bütün sınıfları karma hale getirdiler. Daha az dikkat çekmek için sınıfın arkasındaki iki sıraya kızlar olarak oturduk ve dört yıl sürecek karma lise hayatımız başlamış oldu.

Lise döneminde hitabet dersimizin bir uygulaması olarak hafta sonları camilerde hanımlara sohbet programları yapmaya başladık. Cuma hutbesinde bu programın yeri ve saati duyuruluyordu. Dönüşümlü olarak her hafta bir sınıf hazırlanıyordu. Bir konu belirleyip güzel bir vaaz hazırlıyor aralarını da Kur'an-ı Kerim tilaveti ve ilahilerle süslüyorduk. Bu işe o kadar önem veriyorduk ki yanlış bir şey yapmamak için günlerce provalar yapıyorduk. Elhamdülillah bu sohbetler Çanakkaleli hanımlar için büyük bir hizmet oldu. Pek çok hanım başını örtüp namaza başladı. Tabi bu esnada bazı ilginç ya da komik

hadiseler de yaşıyorduk. Bir cumartesi günü bizden büyük bir sınıfın vaazı vardı. Hayriye adındaki bir ablamız o gün camide vaaz verirken aşka gelen bir kadıncağыз ağlamaktan bayılmış. Bir hafta sonra da bizim sınıfın programı olacaktı. Bir arkadaşımız 'Kızlar hayriye abla öyle bir vaaz hazırlamış ki kadınlar bayılıyor. Biz daha iyisini yapalım ki ölenler bile olsun' deyince bütün sınıf kopmuştuk.

1987 senesinde yani sonuncu sınıfta Edremit'e bir gezi düzenlenmişti. Bütün okul olarak o geziye katılacaktık. Biri kızlar diğeri erkekler için iki otobüs kiralandı. Kızların otobüsünde sadece birkaç kültür dersi hocası vardı. Yola çıktıktan kısa bir süre sonra İngilizce hocamız şoföre oyun havası açtırdı ve hadi kızlar yolumuz uzun biraz eğlenelim deyip ön sıralarda oturan küçük sınıfları oyuna kaldırdı. Biz son sınıflar olarak otobüsün en arkasında oturuyor ve hadiseyi seyrediyorduk. Ortalarda oturan Aynur Erdoğanoğlu arkadaşımız hocalara ve oynayanlara yaptıklarının doğru olmadığını söylüyor ama kimseye dinletemiyordu. Sonunda dayanamayıp yerimden kalktım ve öne doğru geldim. İngilizce hocamıza 'Hocam bu otobüsün önünde Çanakkale İmam Hatip Lisesi yazıyor. Önünde imam hatip lisesi yazan bir otobüsün içindeki kızlar oynayamaz, göbek atamaz. Biz buna izin vermeyiz lütfen müziği kapatın deyince ortalık iyice karıştı. Hocamız sen karışamazsın otur yerine çabuk dedi. Ben de bir imam hatipliyim ve bu otobüsün içindeyim tabii ki karışırım ya müziği kapatın ya da otobüsü durdurun biz inelim ve

önündeki yazıyı çıkartalım.

Siz oynamak isteyenlerle yolunuza devam edebilirsiniz dedim. Bizim gayet ciddi olduğumuzu görünce geri adım atmak zorunda kalan hocamız müziği kapattı. Ortalık gerginleşmiş herkesin morali bozulmuştu. İlk durağımız Truvay'dı. Truva'da otobüsten indiğimizde erkeklerin otobüsündeki müdür yardımcımız Ragıp Bey'e durumu anlattık ve biz geri dönmek istediğimizi söyledik. Ragıp Bey uzun dil dökmeler sonucu ortalığı yatıştırdı ve gezimiz devam etti. Fakat pazartesi okula gittiğimizde kötü bir sürpriz beni bekliyordu. Otobüste bulunan iki hocamız Aynur'u ve beni öğretmene saygısızlıktan disipline vermişti. Bize kınama cezası verdiler. Babam okula gidip benim kızım yanlış bir şey yapmadığı halde niye bu ceza veriliyor diye sorduğunda Ragıp Bey iki elini yana açıp **'Elimiz mahkûm konuşurma beni Hacı Ağabey'** deyip göndermişti. Bu ceza ve Ankara Üniversitesinde başörtümden dolayı aldığım kınama ve uzaklaştırma cezaları benim için hep bir şeref vesikası olmuştur.

Son sınıfın ikinci döneminde üniversite sınavına girdik. Artık mezun olmamıza sayılı günler kalmıştı. Çanakkale müftüsü okulumuza gelip idarecilerimize bu son sınıflar birkaç haftaya mezun olacak. Her biri birer imam-hatip sayılır, bu yaz tatilinde bütün camilerimizde fahri Kur'an-ı Kerim hocalığı yapsınlar. Çünkü bazı yaşlı imamlarımız

çocukların seviyesine inemeyebiliyorlar. Bunlar hem genç hem daha idealistler. Hem de kendileri için iyi bir uygulama olur deyince hepimiz bu teklifi seve seve kabul ettik. Ben, Asiye Düven arkadaşımın Tatarlar Camisi'ne verildik. Okullar tatile girip camilerde Kur'an kursları başlayınca biz de görevimize başladık. İlk iş Asiye ile prensiplerimizi ve programımızı belirledik. Hiçbir öğrenci ve veliden hediye kabul etmeme kararı aldık. Çocuklara Kur'an-ı öğretmekten önce sevdirmemiz gerekiyor dedik ve bunun için ufak tefek hediyeler hazırladık. Her derste, verilen görevi en iyi yapanlara ya da çok gayretli olanlara bu hediyelerden veriyorduk. Çocukların sıkıldığını görünce de hemen bir oyun belirleyip oyuna başlıyorduk. Bazen de çocukları Sarı Çay'ın kenarındaki parka götürüyorduk. Bazı anneler camiye gelip **'Siz bu çocuklara ne yapıyorsunuz ki bunlar koşarak camiye geliyorlar, evde sürekli sizi anlatıyorlar.'** diyorlardı. Kursumuz bittiğinde hepsinden gözyaşları içinde ayrıldık. Ankara Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatını kazanıp Ankara'ya gitmiştim. Kurstan birkaç öğrencim babamın dükkanına gelip **'Amca bize Nagihan Ablamızın adresini verir misin? Ona mektup yazacağız'** demişler. O mektupları hala saklıyorum. Sonradan öğrendiğimize göre o sene bu kurslar sayesinde imam hatip lisemize kayıtlar epey artmıştı.

Evet yedi yıl gidip

geldiğim, acısıyla tatlısıyla bir çok hatıra biriktirdiğim, candan arkadaşlar edindiğim, adını her zaman gururla taşıdığım, ismine leke sürmemek için gayret ettiğim, adına leke sürmeye çalışanlarla hep mücadele ettiğim, hayatımda her zaman farklı bir yeri olan okulum: Çanakkale İmam Hatip Lisesi.

11 yaşında bir çocuk olarak gelip vefakar, fedakar, gayretli, hamiyetli hocalarımızın ellerinde yoğrulup şekil alıp 18 yaşında bir genç olarak kapısından çıktığım yer...

Bu yedi yıl boyunca bütün şımarıklıklarımızı çeken yaptığımız onca densiz şakaları kaldıran, kahrımızı çeken, derdimizi dinleyen, zorda kaldığımızda bize yol gösteren, hayatlarıyla bize misal olan çok kıymetli hocalarımızı da anmadan geçemeyeceğim. Meslek dersleri hocalarımız Mehmet Ali Önsüz, Mehmet İşcan, Ramazan İşgüder, Haşim Erdoğan, İhsan Yıldız, Harun Keleş, Ragıp Yazan, rahmetli Nuri Kutlu ve Bünyamin Akkuş, edebiyat öğretmenimiz Mehmet Kaplan ve diğer kültür dersleri öğretmenlerimizi tek tek saygıyla anıyor, vefat etmiş olanlara da Allah'tan rahmet diliyorum.

* Ev Hamımı /1987 Mezunlu

ACI TATLI ANILAR

Zeynep UZMAN BEŞİR

Kapıyı açtığımızda ellerinde kocaman tüfekleri ile bir sürü asker evimize doluşup “Evinizi arayacağız!” diyorlardı. Baktım ki evin etrafını sarmışlar. Ağlaşıyoruz ve “Ne oluyor! Siz kimi arıyorsunuz?” Evi alt üst ediyorlardı ama bulabilecekleri hiçbir şey yoktu. Bu onlara yeterli gelmedi. Bizleri askeri araca bindirdiler. “Bizi nereye götürüyorsunuz?” dedim, cevap yok. Üstelik gözlerimizi bağladılar arabanın içinde.

İki gündür Çanakkale anılarım heyecanla gözümün önünden geçiyor.

İmam-Hatip Lisesine kayıt oluşum aslında bir macera gibi. Ortaokulu, Kız İmam-Hatip Lise bir sınıfı daha açılmadığı için Çanakkale Kız Meslek Lisesinde bitirdim. Babamın telkinleri, üzerimde etkisini göstermiş ve orta ikinci sınıfta kapanmışım. Tabi bu okulda çok büyük bir sıkıntıydı. Çünkü okulumuzda başörtüsünün görüntüsüne bile tahammül edemeyen bir Müdire Hanım vardı. Mezun olacağım sene üst üste eve giderken başörtüsü ile yakalandım ona. Tabi okulda ben ve babam bundan dolayı büyük hakaretlere uğradık. Mezun olunca da babama: **”Ben bir daha bu okula devam etmek istemiyorum”** dedğim

zaman babam bana hak vermişti. Fakat o sene Kız İmam-Hatip Lisesi açılmamıştı. Babam, arkadaşı olan İmam-Hatip müdürü Habip Badem'e giderek: **”Benim kızımı da okula almak zorundasınız”** diyerek sitem etmişti. Müdürümüz Habip Badem de istemeyerek de olsa bizi kabul etmişti. Daha sonra benim gibi İmam-Hatipte okumak isteyen Ayşe arkadaşımla tanıştık. Sonunda başörtümle okuyabileceğim bir okula gidebilecektim. İki arkadaş o yaz tatilinde telâfi derslere girip İmam-Hatip Lisesine girebilmiştik. Evet, benim de İmam-Hatip maceram böylece başlamış oldu. Lise birinci bitmiş, ikinci sınıfa geçmiştik. Ailemin memlekete dönme kararı üzerine o kadar ağladım ki büyük zorluklarla girdiğim okulumu bırakmak zorunda kalacağım diye. Babamlar bana kıyamadı ve beni Çanakkale'de

bırakarak Yalova'ya taşındılar. Ailesinden ilk defa ayrılan ben, okulum için ailemin gitmesine razı oldum. Koskoca şehirde artık yalnızdım. Fakat hocalarım ve biricik Ayşe arkadaşım vardı. Habip Badem hocam, Ramazan hocam, İhsan hocam ve diğer hocalarım bizden desteklerini hiç çekmediler.

Her yaşadığımız sıkıntıda bize yardımcı oldular. Onların bize verdiği maddi ve manevi desteklerini hayatım boyunca unutamam.

1980 ihtilali olmuştu. İhtilalin verdiği baskılar **-irtica-** adı altında Türkiye'nin her yerinde hissediliyordu. Tabi ki bizim okulumuzda da aynı baskı hissediliyordu. Gün geçmiyordu ki baskılar neticesinde öğrencilerin isyanları, velilerin isyanları basında

haber olmasın.

Lise, artık bitmek üzereydi.. Dokuz arkadaş bir evde kalıyoruz. Okulda başörtülerimizi baskılar neticesinde açtırmışlardı. Biz iki arkadaş bir şekilde başörtüyle okuyorduk. Hiç unutmam, ertesi gün tefsir sınavım vardı. Gece yarısına kadar çalışmışım ve yatmak üzereydik. Kapılar kırılırcasına çalınıyordu. Biz dokuz kız arkadaşık ve en büyükleri benimdim. Korkudan ne olduğunu anlamıyorduk. Kapıyı açtığımızda ellerinde kocaman tüfekleri ile bir sürü asker evimize doluşup “**Evinizi arayacağız!**” diyorlardı. Baktım ki evin etrafını sarmışlar. Ağlaşıyoruz ve “**Ne oluyor! Siz kimi arıyorsunuz?**” Evi alt üst ediyorlardı ama bulabilecekleri hiçbir şey yoktu. Bu onlara yeterli gelmedi. Bizleri askeri araca bindirdiler. “Bizi nereye götürüyorsunuz?” dedim, cevap yok. Üstelik gözlerimizi bağladılar arabanın içinde. Ağlamak fayda etmiyordu. Bizleri, gözlerimiz bağlı bir şekilde Çanakkale'nin dışında bulunan bir askeri kampa götürdüler. Tek tek sorguya aldıklarında bizim neden oraya götürdüklerini öğrenemedik. Ben okuldaki öğrencileri organize bir direnişe sürükleme suçlanıyordum. Bana bunları Ramazan Hoca ve İhsan Hocanın talimatlarıyla mı yaptığımı konusunda sorular yöneltiyorlardı. Allah'ım! Bizi, yetiştirmeye çalışan, İmam-Hatip ruhunu aşılamaya çalışan hocalarımızı suçlamak için

kullanıyorlardı.

Aslında bu olay hayatımda bir travmadır. Fakat bunu başörtüyü müdafaa ettiğim için yaşadım, anlayabiliyordum. Lakin yaşları on iki ile on beş yaşları arasında olan ev arkadaşlarım bu olayları nereye koyacaktı. Onlar için bu travmanın bedeli ne kadar ağır olmuştur kim bilir?

Yalova'daki bazı akrabalarım çok rahat konuşuyorlardı “**Herkes özgür, başörtüsüne müdahale mi ediyorlar sanki? Resmî yerlerde kurallara uyacaksınız**” diyorlardı. Bunları yaşamayan bilemez. İmam-Hatip önünde başörtüsü için mücadele eden insanlar ancak bizi tam anlamıyla anlayabilirler. Bu ülkede, bu hale gelebilmek için çok mücadeleler verilmiştir. Dokuz

arkadaşımın yaşadıkları da bu örneklerden biridir. İşte bu mücadele ruhunu bize İmam-Hatip vermiş, hocalarımızın gayretli çalışmaları neticesinde İmam-Hatip ruhu doğmuştur. Yeni neslimiz bu ruha sahip çıkmalıdır. Ülkemizde, İmam-Hatip ruhunu çökertebilmek için çok oyunlar oynanıyor. O zamanlar hocalarımız, bizim namazlarımızı, okuduğumuz kitapları takip ederlerdi. Yaşantımızın hal ve hareketlerimizin hep İslam'ı temsil ettiğini, yanlış yaparsak bunun hep İslam'a mal edildiğini söylerlerdi. Biz her zaman bu şuurla yetiştik. Su anda da böyle hocalara ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Allah onlardan razı olsun. Onlara ne kadar teşekkür etsek azdır. İyi ki İmam-Hatipli olmuşum. İyi ki onlar benim hocam olmuş.

* Emekli Kur'an Kursu Öğrtm. /1983 Mezunlu

Mezunlarımız
Öğretmenlerini Anlatıyor

“Yol uzun, aç bir oyun havası da oynayalım neşelenelim” dedi. Bayan Türkçe hocamız da ona katıldı ve birden otobüsün koridoru hareketlendi. Onlara küçük sınıflardan kız öğrenciler de katıldı; otobüsümüzün önünde İmam Hatip Lisesi yazıyordu ve içinde göbek atanlar vardı!! Dışarıdan görecekler için ne kötü bir manzaraydı bu! Çoğumuz utandık! Zira İmam Hatipli olmak bu demek değildi! İmam Hatipliler bilgili, ahlâklı, görgülü, ağırbaşlı, onurlu, örnek insanlar olmalıydı; biz böyle yetiştiriliyorduk!

Bir kız öğrenci ön tarafa oynamak için geçmek istedi. Ben koridor tarafında otuyordum ve koridorun diğer tarafında da bir üst sınıftan Elif otuyordu. İkimiz kollarımızı uzatarak ön tarafa geçişlere mâni olduk. O kız bana **“hocalara saygılı olsana, oynamaya çağırıyorlar ben de oynamaya gidiyorum işte!”** dedi. Ortalık iyice gerilmişti. Kıza dedim **“Hocam karşımda göbek atarken saygı duyamam!”** (ooo ne cesurca bir cümle!)

Arka taraftan 12. Sınıflardan Nagihan Başaran abla hışımla ön tarafa geldi, hocalara **“Ya müziği kapatın ve oynamayı durdurun ya da otobüsü çekin kenara biz ineceğiz ve geri döneceğiz!”** dedi. Hocamız **“Hayır!”** dedi ve şoföre devam etmesini söyledi. Nagihan abla **“O zaman otobüsten atarız!”** dedi. (Bir cesur cümle de Nagihan abladan geldi!). Zaten bu cesur hareketi başlatan da sanırım o idi.

Ortalık öyle gerildi ki İngilizce hocamız kulaklarına kadar kıpkırmızı kesilmişti öfkeden. Türkçe hocamız söylenip duruyordu. Otobüsten atlamak öğrencilerin sorumluluğunu alan hocalar için yutulacak bir tehdit değildi. Mecbur otobüs kenara çekildi, herkes aşağıya indi. Arkadaki otobüs de durdu, oradaki hocalar da indi. Sonra hocalar kendi aralarında konuştular ve arabuluculuk yaparak gezinin devamına karar verdiler. Otobüslere bindik, oyun havaları açılmadan Edremit'e gittik.

■ Aynur ERDOĞANOĞLU TUTKUN

Unutulmaz gezi; Edremit gezisi” diye not etmiştim fotoğrafın arkasına. Çanakkale İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesinde hayatımın en güzel ve anlamlı yedi yılını geçirdim desem herhalde abartmış olmam. Ailemden ve ilkokul öğretmenimden aldığım güzel ve mutlu bir temel üzerine karakterimi inşa ettiğim koskoca yedi yıl!

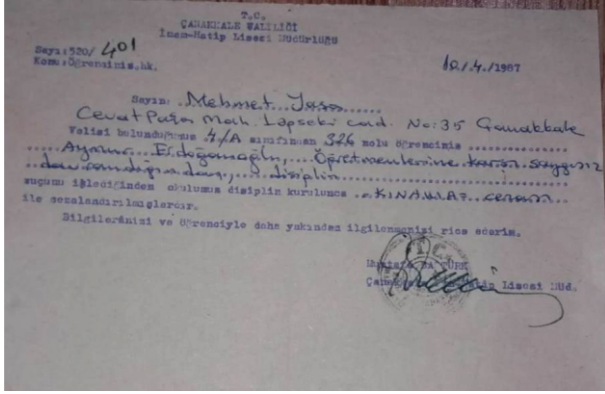
Lise birinci sınıftaydık. O zamanlar çok fazla okul gezileri düzenlenemezdi, zira maddi imkanlar pek elverişli değildi. Bir gezi yapılacağı zamansa hepimiz heyecanla o geziye katılmayı isterdik. Kızlar ve erkekler olmak üzere iki ayrı otobüsle yolculuğumuza başladık. Öndeki kız otobüsüne küçük sınıflar ön koltuklara, büyük sınıflar ise arka koltuklara denk gelecek şekilde yerleştirdik. Şoföre yakın koltuklara ise hocalarımız yerleşmişti. Arkadaki otobüste erkek öğrenciler ve meslek dersleri öğretmenlerimiz vardı. Otobüsümüzün dış tarafına kocaman Çanakkale İmam Hatip Lisesi yazısı asılmıştı.

Yolculuk başlayıp yola düzülüşümüzde önde oturan erkek İngilizce hocamız şoföre seslendi

SAYGISIZ KIZLAR!

Pazartesi günü okula gittik. Meğer asıl macera şimdi başlıyormuş! Sevgili öğretmenlerimiz (!) Nagihan ablayı ve

psikolojik baskı kurmak ve yıldırma için fırsatlar kollarlardı. Mesela bir öğretmenimiz **“ben sınıfa girmeden başörtülerinizi kaldırım ortalıktan, görmeye tahammül edemiyorum!”** diye azarlamıştı bizi. (o zamanlar öğretmen derse girerken başımızı açmak zorundaydık). Evlerimize, velilerimize disiplin suçumuz resmi olarak da tebliğ edildi. Benim velim sevgili dedem idi. Bana bir şey dediyi ni hatırlamıyorum.

beni disiplin kuruluna vermişler. Kurul toplanmış. Neler konuşuldu bilmiyoruz. Fakat dönemin müdür yardımcısı ikimizi odasına çağırdı ve dedi ki **“Kızım başımızı vermektense**

Daha sonraki günlerde İngilizce hocası Nagihan ablaya ve sınıfına çok eziyetler etmiş; her gün sözlüye kaldırmış onları, suratı hep asıkmış, kıydan köşeden en zor soruları sormuş. Nagihan abla deliler gibi İngilizce çalışmış; sorulan her soruyu bilmiş ama yine de 70-80 gibi notlar alabilmiş!

DERSLER	Haftalık Saat	1. Dönem		2. Dönem		Ağırlıklı Ortalama	Notları
		Ortalama	Notları	Ortalama	Notları		
Kur'an-ı Kerim	4	10	10	10	10		
Arabic	3	9	10	10	10		
Fıkıh	2	10	10	10	10		
Siyer	2	10	10	10	10		
Türk D.Esb.Komp.	5	10	10	10	10		
Tarih	2	10	10	10	10		
Coğrafya	2	10	10	10	10		
Matematik	4	10	10	10	10		
Fizik	3	10	10	10	10		
Kimya	3	10	10	10	10		
Sabihle Bilgisi	1	10	10	10	10		
İngilizce	3	10	10	10	10		
Beden Eğitimi	3	10	10	10	10		

kolumuzu vermeyi tercih ettik. Disiplin kurulu ikinize de Kınama Cezası vermeyi uygun gördü!” Takdir belgelerimizi alamayacaktık. Başımızı verecek olmak ne anlama geliyordu bilmiyorduk; okul mu kapatılacaktı, bazı öğretmenler öğretmenlikten mi atılacaktı bilmiyorduk. Fakat okuldaki farklı görüşlü öğretmenler, dönemin siyasetçilerinden ve dönemin okul müdüründen de güç alarak hep bize ve meslek dersleri öğretmenlerimize

Sene sonu geldiğinde karnelerimizi almış fakat takdir belgelerimizi alamamıştık. Nagihan abla üniversite sınavında dil sorularını üstün dereceyle cevaplamıştı ve böylelikle iyi bir yer kazanmıştı. Ben 12.

Sınıftan mezun olurken 1.likle mezun oldum, birincilik kontenjanıyla Boğaziçi Üniversitesine yerleştim. Disiplin cezama da bu güne kadar onurla sakladım.

Özellikle ortaokul yıllarımdayken il çapında resim, şiir, kompozisyon yarışmalarına sıkça katılırdım; tek amacım vardı: Okulumuzun başarısını duyurmak! O

yıllarda bazı insanlar biz İmam Hatiplilere hep aşağılayıcı gözlerle bakarlardı. Her fırsatta bize laf sokuşturmakla mutlu olurlardı. Dönemin siyasetindeki zihniyet çatışmalarından ve bizi ötekileştiren yönetimlerden bolca nasibimizi alırdık. Diğer okulların öğrencileri okulumuzdan çıkıp eve dönerken bile bize sözlü tacizde bulunurlardı. Otobüs sırası için beklerken **“Siz ölü yıkayıcısı olacaksınız!”** deyip gülerler bizimle dalga geçerlerdi. Sanki ölünce onların cenazesi yıkanmayacakmış ve sanki bizden sadece imam, müezzin ve Kuran Kursu hocası çıkarmış gibi! Bu durum beni çok hırslandırır! Her fırsatta okulumuzun başarısını duyurmak ve kaliteli, bilgili bir insan olarak kendimi yetiştirip vatanıma ve insanlara faydalı olmak arzumu perçinlerdi.

Bir keresinde de orta ikinci sınıftayken 4 kişilik bir grup olarak il çapında bilgi yarışmasına katıldık. Çanakkale'nin en prestijli okulu ile baş başa gidiyorduk. Son soruya geldiğimizde biz kazanıyorduk fakat jüriden itiraz geldi; bizim bildiğimiz rakibimizin bilemediği bir soruyu iptal ettiler, öğretmenimiz itiraz etti fakat sözünü dinlemedi! 2. olduk.

28 ŞUBAT SİVİL SAVUNMA GÜNÜ'NÜ TÖREN VE ÇEŞİTLİ FAALİYETLERLE KUTLADIK. ÇANAKKALE VALİSİ MUZAFFER ECEMİZ GÜNÜN ANLAM VE ÖNEMİ İLE İLGİLİ DÜZENLENEN YARIŞMALARDA DERECEYE GİREN ÖĞRENCİLERİ MAKAMINDA ÖDÜLENDİRDİ...

Sivil savunmacılık günü dün şehrimizde törenler ile kutlandı. Sabah saat 08.45'te Cumhuriyet alanında ki Atatürk Anıtına çelenk konulması ve saygı duruşu ile başlayan törenler saat 09.00'da Namık Kemal Kültür Merkezinde verilen Konferans ile devam etti. Tüm okullardan 10'ar öğrencinin katıldığı konferansta sivil savunmacılık hakkında uzmanlar açıklamalarda bulunurken Sivil

Baştarafı 4. sayıdede

Ödül törenlerine gittiğimde başımı açtırırlardı, yasaktı o zamanlar başörtüsü her yerde; üniversitelerde, iş yerlerinde, resmî kurumlarda, askeriyede, askeri hastanede, hatta askerlerin annelerine terhis törenlerinde bile başörtülerini açtırırlardı. O zamanlar “İrtica” diye bir kavram vardı. İrtica demek gericilik demektir ve İslam'la alâkalı her şey irtica faaliyeti olarak görülüyordu; baş örtmek, bazı İslami kitapları okumak, tespih, takke, seccade taşımak. Biliyor musunuz lise sonuncu sınıftayken 15 günlük Üniversite hazırlık kursu için bir dershaneye gitmiştim. Öğlen namazımızı Gülay arkadaşımınla birlikte boş bir sınıfta sıranın üstünde kılıyorduk gizlice. Birimiz kapıda bekçilik yapıyor diğeri namaz kılıyordu.

Neyse ödül törenlerine geri dönelim. Henüz akıl balığı olmadığım için o zamanlar törenlerde başımı açmakta bir beis görmüyordum kendimce. Yeter ki okulumun başarısı duyulsundu! Orman haftasıyla alâkalı bir yarışmada yine derece yapmıştım, hem de

okulumuzdan iki kız arkadaş daha vardı derece yapan... Sanırım benimki şiir dalındaydı. Orman haftası kutlamaları için ağaç dikme törenine katıldık ve orada ödülllerimiz verildi. Dönemin valisi Erdiñ Büyükkakalın benim ödülümü takdim etti. Hem de ne oldu biliyor musunuz? Acaba başörtümü yine açtıracaklar mı korkusuyla valinin yanına yaklaştığımda valî beni başörtümden öperek tebrik etti!! Aman Ya Rabbi, ilk defa başörtümden dolayı Amerika'daki siyahiler gibi ikinci sınıf muamelesi görmedim, üstelik onurlandırıldım! Sonra ertesi gün yerel gazete bu durumu manşetine taşımıştı! Güya haber yapıyordu ama asıl amacı valinin başörtülü öğrenciyi gösterdiği ilgiyle itibarını sarsmaktı!

Yaşım biraz daha büyüyünce sadece ve sadece başımı açmamak için yarışmalara katılmama kararı aldım. Fakat duramadım. Sanırım lise 2. Sınıftaydım. 18 Mart Çanakkale Zaferi için kompozisyon yarışmasına katılmaya karar verdim. Bu anlamlı gün benim her zaman içimi ürpertirdi. Gülay'la plan yaptık; yazdığım yazı dereceye girecek olursa başımı açmamak için yazının sahibini kendisinin de izniyle sınıfımızdaki bir erkek arkadaşımız olarak yazdık. Gün geldi benim kompozisyonum il birincisi oldu! Erkek arkadaşımız törene katıldı, okulumuzun başarısını bir kez daha duyurduk, gururluyduk! Ertesi gün arkadaş okula geldiğinde “*ödülü napayım?*” diye sordu. Ben de “*kardeşine yada uygun gördüğün herhangi birine ver*” dedim. Biliyor musunuz “*O ödül neydi?*” diye sormadım. Hala da merak ederim.

Daha yazılacak elbet çok şeyler var... En güzel arkadaş anılarım o yıllara aittir.

Birbirini Allah için sevmenin provasını yapardık. Meslek dersleri hocalarımızın çok emeği vardır üzerimizde. Üzerimize titrerlerdi. Daha ortaokuldayken bitmek tükenmek bilmeyen, dinimi öğrenmek için sorduğum sorularıyla teneffüslerini tükettiğim Bünyamin hocam vardı Erzurumlu, bir kere bile yüzünde bıkmış ifadesi görmedim. Çok sonraları onun vefatını duyduğumda çok üzül müştüm (Mevla rahmet eyleye). Ramazan İşgüder hocamızın coşkulu hitabetiyle küçücük yüreklerimizi aslan yüreği gibi hissederdik. Kırk hadis defteri tutturmuştu bize; imanın ve amelin temelini oluşturan o hadislerin birçoğu hala ezberimdedir. Mehmet İşcan hocamızın ibretlik hikâyeleri olurdu. Haşim Erdoğan hocamızın sessiz ama yüreğiyle sahiplenen bir duruşu vardı, hissederdim. Bir coğrafya hocamız vardı, ismi Muzaffer, öğrenme faaliyeti için bizi ilk defa sınıf dışına çıkaran hocamızdı, balıkhaneye götürdü ve balık çeşitlerini öğretti. İnkılap dersi hocamız vardı, Mehmet Recep Şengül, sevgiyle bakardı öğrencilerine. İlk defa lise sonuncu sınıfta başörtülü hocamız oldu, Zülfiye hocam; edeb abidesiydi. Edebiyat hocamız Mehmet Kaplan vardı, hitabetine ve esprilerine hayran olduğumuz. Matematik Hocamız vardı Osman Öztürk, disiplinli olmayı kendisinden öğrendiğim. Fizik- Kimya hocamız vardı; çok sertti, öfkeliydi ve başörtümüzden nefret ederdi.

Bunlar en çok bana dokunan isimler olmuş demek ki. Başka hocalarımızın da elbet üzerimizde çok emeği vardır. Fakat bir çırpıda aklıma bunlar geldi.

O yedi yıla ait yazacak elbette daha çok şeyler var. Şahsiyetimi ve öğrenme aşkımlı inşa ettiğim yıllar. Hayatın anlamını bulduğum yıllar. Şükür ki babam beni İmam Hatip'e göndermiş. Şükür ki İmam Hatip'te böyle kıymetli hocalarım, ablalarım ve arkadaşlarım olmuş.

*Psikolog / 1990 mezunu

■ Mehmet ERDOĞAN

Emekli Öğretmen / 1984 Mezunu

YENİ BİR

MEDENİYET PROJESİ

Hoyratlıkların, kaprislerin, kibirlerin, sorumsuzlukların, bilgiçliklerin, çığlıkların olmadığı bir başka bahara ...

Benim için İmam Hatip ve İmam Hatipliler ile ilgili şeyler yazmak gerçekten zor bir iş.

Anlamak da zor anlatmak da.

Onun için ben biraz hileli davranıp, olayı mecrasının dışına taşıyacağım.

Bi çoğunuzun edebiyatçı olmadığımı bilmenizden yola çıkarak, rahat yazacağım. Cümleleri kafama göre kuracağım. Siz olması gerektiği gibi okuyun ve anlayın.

Bir pazartesi sabahı heyecan ve korkuyla geldiğim eski taş bir binanın önünde okuduğumuz İstiklal Marşı ile başladı her şey. Ve yine bir cuma günü akşamı okuduğumuz İstiklal Marşı'yla da bitti.

Yok canım her şey bundan ibaret değil. O iki İstiklal Marşı arasına, ne sevinçler, ne hüznler, ne zaferler, ne hezimetler sığdırdık biz.

Biz kim miyiz? Damgalanmışlar! Düşmanları geçtim, dost ve akrabaları tarafından bile küçümsenen, alaya alınan bazen de yüzlerine acıyarak bakılanlar. Çoğunlukla kırsaldan kopup gelen fakir ve utangaç çocuklar.

Neyse.

Uzun hikaye.

Onlar hor gördü, biz çoğunlukla utandık ama onlar bir türlü utanmayı öğrenmediler. Hala da öyleler.

Bir gün öğretmenler zili çaldı. Dersin ne olduğu önemsiz. Biraz sonra açılan kapıdan sert adımlarla, bir komutan edasıyla "öğretmen" sınıfımıza girdi. Yoklamayı aldı. Ayağa kalkıp kara tahtanın önünde durdu. Kısık gözlerle bizi bir bir süzdü. Ardından "gençler, buraya okuyup memur olup para kazanmak için geldiyseniz, hemen geri dönün, çünkü pazarda limon satsanız daha çok kazanırsınız. Ama buraya dininizi öğrenmeye, iyi insan olmaya geldiyseniz hoş geldiniz, doğru yerdesiniz" dedi.

Tahtaya bir Arabistan Haritası çizdi ve anlatmaya başladı.

O haritayı son sınıfta bir kez daha çizdi. Ama bizler artık onun gözünde, o kum tepeliklerinin arasında oynayan çocuklar değildik, her birimiz birer komutandık.

Ama biz, esas komutanın önümüzde olduğunu bilecek kadar büyümüştük.

Ben onu hiçbir zaman bir dersin öğretmeni olarak görmedim. Çünkü değildi. Bazen babamız, bazen arkadaşımız, bazen sırdaşımız, ama her zaman dostumuzdu. Ne demek istediğimi yakinen görmek istiyorsanız, Çanakkale İmam Hatip Lisesi'nden mezun olup, bir yerlerde güzel işlere imza atanlara ve onların komutanla irtibatına bakın. (umarım hocam kızmaz)

Acele etmeyin.

Vahit Hocamı tabi ki unutmayacağım.

Hangi sınıftaydık hatırlamıyorum. Bir cuma günü teneffüs arası sınıfımıza Vahit Hoca girdi. Gözleriyle beni yakalayıp: "Başkan pazar günü 4800 metre koşacaksın" dedi. Ben "koşamam" dedim. Israr etti. Ben de ısrar ettim. "O zaman dersten bırakırım seni" dedi. "Bırak meşhur olursun" dedim. "Niye?" diye sordu. Ben de: "Okula spor lisansı olan bir tane öğrenci varmış onu da beden öğretmeni sınıfta bırakmış, derler" dedim. "Herhalde böyle bir haberi ulusal basın kaçırmaz" diye ekledim. Kızdı. Sınıftan çıktı, gitti. Biraz sonra nöbetçi öğrenci gelip: "Abi seni Ragıp Bey çağırıyor" dedi. Odasına girdiğimde, başkan: "hocanı niye üzdün?" diye sordu. Ben de koşuya bir gün kaldığını, koşucu olmadığımı, bunun mümkün olmadığını anlatmaya çalıştım. Ama başaramadım.

Ragıp Bey: "Mehmet, hocan senden derece yapmanı istemiyor. Sen eksik olan takımı tamamlayacaksın. Arabaya binme, yürüyerek de olsa yarışı tamamla. Bunu okulumuz için yapacaksın" deyip, elime, birçok kez gururla giydiğim okul formasını tutuşturdu.

Ben iki gün o rakamı aklımdan atamadım. "4800 metre."

Uzatmayayım. Yarış başladı. Koşuyoruz. 125 katılımcı var. Son 1500 metre uyarısını gördüm. Ama ayaklarım titriyor, düştüm, düşeceğim. Arkadan bir mobilet sesi geliyor. Yol normalde trafiğe kapalı. Hiç düşünmeden, "Vahit Hoca geliyor" dedim.

"Yarış bitince ben seninle görüşeceğim" dedi. Ben artık titreyen dizlerimden çok, yarış bittikten sonrasını düşünmeye başladım.

Yarış bittiğinde iki şey oldu.

Birincisi, finiş çizgisine vardığımda, bana verilen kağıtta 68 yazıyordu.

İkincisi, tekme nereden gelecek diye beklerken, iki kol arkamdan boynuma dolandı, iki dudak alımla buluştu ve

"hani koşamıyordun? Elindeki numaraya bak, daha geride 57 kişi var" dedi. Kim olduğunu söylemeye gerek yok sanırım.

Hangi birini anlatayım ki. Yalnızca Vahit Hocamla böyle beş altı anım var.

Hadi bir hatıra daha.

Ben birazcık sporla meşgul oldum dedim ya. Her köy çocuğu gibi şartlar gereği ellerim kuvvetliydi. Keşke yüreğimizi kuvvetlendirmek de böyle kolay olsaydı. Hasbel kader güreş antrenmanlarına başladım. Ayda bir çalışmaya gidiyordum. Ama dedim ya, köyde doğal antrenman kesintisiz devam ediyordu. Çanakkale il müsabakaları var. Kapalı spor salonundayız. İsmimiz anons edildi. Güreş kıyafetlerimizi giymek için malzeme salonuna gittik. Bir an rakibimle göz göze geldim. Elim ayağım koyverdi. Benden beş altı yaş büyük, kısa boylu, karayağız, sakallı bir delikanlı.

"Eyvah" dedim.

Ama yapacak bi şey yok. Kaçamam da. Vahit Hoca bir eli basket potasında, bir eli belinde girişte bekliyor. Ben titreyerek yanından geçerken, "sakın korkma, senin için otuz saniyelik hali var" dedi. (İçimden bi şeyler dedim ama burada söyleyemem)

Uzatmayayım. Mindere çıktık. Ama ayaklarım mindere değişiyor mu değişiyor mu, bilmiyorum. Hakem düdüğü çaldı, derken bi daha çaldı. O arada ne oldu bilmiyorum.

Gerçekten bilmiyorum. Hakem ellerimizden tuttu ve benim elimi havaya kaldırdı,

Basket potasının yanından geçerken, "biz bu işi biliyoruz herhalde, yoksa burda ne işimiz var" gibi bir söz duydum.

Bu olay, 80 darbesinin en sıcak günlerinde yaşandı. O gün dört müsabaka yaptık. Yendik, yenildik. Ama sonuçta nasıl olduysa kilomuzda il birincisi olmuşum.

Son maçlar yapılırken salonda kimse kalmadı. Malum belli saatten sonra sokağa çıkma yasağı var. Fakat müsabakalar gece on ikiye kadar devam etti. Salonda sporcular, hakemler, beden eğitimi öğretmenleri dışında bir kaç kişi daha vardı.

O bir kaç kişiden iki tanesi benim öğretmenlerimdi. O fedakar insanlar, Haşim Erdoğan ve Ramazan İşgüder'di.

Sonra ne mi oldu?

O saatten sonra Ramazan Hocamın sevgili eşinin yaptığı poğaçalar ve demlediği çayla birlikte, sabahın ilk ışıklarına kadar hocamla sohbet ettik.

Belki cihad ettik/savaştık demeliydim. Kim bilir hangi kalles düşmanlarla kıyasıya dövüşüp, alınamaz denilen kaleleri bir bir düşürdük. Haramzadelerin, zalimlerin, katillerin, cahillerin boğazına düğümlendik.

Bilir ve inanırım ki hiç bir başarı, kör tesadüflerin eseri olamaz.

Yok korkmayın. Çok uzatmayacağım.

Okulumuzun ilk yıllarındaki öğrencilerin yaşadığı olayları anlatmaya kalksam, günümüzün öğrenci ve öğretmenleri iyi "masal" anlattığımı düşünebilirler.

Masal değildi ki, vallahi hepsi gerçektir. Eksiği var fazlası yok.

Bazı öğretmen arkadaşlarımız, "biz yanlış zamanda öğrenci ve yanlış zamanda öğretmen olduk" derler. Ben diyemem. Çok iyi zamanda öğrenci olduk. Ha öğretmenlik için bi şey demeyeyim. Orası biraz karışık.

Çok can sıkıcı günlerimiz de oldu tabii. Üzüldüğümüz, kırdığımız, kızdığımız pek çok olay.

Biz o dönemler yalnız dışardaki cahil insanlar tarafından hor görülüp, damgalanmıyorduk. Bizzat devletin bizi emanet ettiği bazı öğretmenlerimiz de her fırsatta aşağılayanlar kervanına

katılıyorlardı. Kimi notuyla kimi bakışlarıyla kimi gülüşüyle kimi surat asışıyla bize karşı "kutsal" mücadelelerini yerine getiriyorlardı.

Onlara hassaten teşekkür etmek istiyorum. Çünkü bir davaları vardı. Bizi sevmiyorlardı. Demek ki bizim de bir davamız olmalıydı. Onlara çok şey borçluyuz.

O zamanlar okulda kendiliğinden oluşan hiyerarşik bir yapı vardı. Alt sınıftakiler üst sınıftakileri abi bilir, saygı gösterir, üst sınıftakiler de alt sınıflardakileri korur gözetirlerdi.

Şimdi devam ediyor mu bilmem, ama o zamanlar Imam Hatip dendiği zaman, ayrı bir okuldan bahsedildiğini, dost da düşmanda bilirdi.

Okulun müstahdemiyle okulun müdürünü ayrı görenlerin bu ruhu anlamaları imkansızdır.

Ben zorunlu olarak bazı öğretmenlerimin isimlerini zikretmek zorunda kaldım. Ama bilinmeli ki o dönemde okulumuzda görev yapan bütün öğretmenlerimizin üzerimizde hakları vardır. Vefat edenlere Allahtan rahmet diliyorum.

Hayatta olanlara sağlıklı, huzurlu ve bereketli ömürler dilerim.

Küçük bir özeleştir

Rüzgarımızı yitirdik, rüyamızı da ...

Bir hayalimiz vardı. Biz onu bir hayal olarak hiç düşünmedik.

O, bir hikayenin hayalimdi. Gerçekten de gerçek bir hayal. Biz onunla büyüdük. Biz o büyüyecek diye

büyüdük.

Biz büyüdükçe (?) o küçüldü.

Sonunda "hikaye olma" önemini kaybetti.

Yeni bir dünya hayalimdi. Kimseye zenginlik vadetmeyecektik.

Tek vaadimiz, mevcut olanı adil şekilde bölüşecek, varlığı ve yokluğu birlikte paylaşacaktık.

Cetvelle çizilen sınırları kaldırıp renkleri, dilleri birbirine benzemeyen insanlarla aramıza tebessümlerden köprüler kuracaktık.

Başardık mı?

Emin değilim.

Ama belli bir mesafe kat ettiğimiz doğrudur.

İnşallah daha iyi sonuçlara ulaşırız.

Bu okulların fedakarlıklar üzerine kurulduğunu söylemeye bile gerek yok. Hala da öyle devam ediyor.

İyi niyetle atılan hiç bir adımın, söylenen hiç bir sözün boşa gitmeyeceğine

inanırım. Bunun sayısız örneklerine şahidim.

Bu kutlu yolculuğa geçmişte ve bu gün katkı sunan, emek veren tüm gönlü güzel insanlara selam olsun.

Sonuç

Toprağa tohum ekersin. Hasatla ilgili planlar yapar, güzel hayaller kurarsın.

Bir süre sonra tohum çatlar. Küçük bir filiz, toprağı yarararak, ortaya çıkar.

Onun ortaya çıkışıyla, bir yandan sevinir, mutlu olursun, fakat diğer yandan endişelerin, korkuların da yeşerir.

Artık her yağın kar da, her sabah doğan güneş de önce senin yüreğine dokunur. Mevsimin iyi geçmesini ümid edersin.

Yağmurun zamanında yağmasını, güneşin kararında olmasını dilerisin. Ama olmaz.

Biraz kuraklık, biraz kırağı dokunur filizin narin yapraklarına. Ve her geçen gün biraz daha solar filizin. Solan yalnızca filiz değildir aslında.

Umutlarındır, hayallerindir, alın terindir. Ne yapacağını, ne diyeceğini bilemezsin.

Kelimeler dizilir boğazına, derdini anlatacak, yüreğinin ateşini paylaşacak başka yürekler ararsın.

Bir bahar daha boşa geçmiştir. Umutlar bir başka bahara kalmıştır.

Hoyratlıkların, kaprislerin, kibirlerin, sorumsuzlukların, bilgiçliklerin, çığlıkların olmadığı bir başka bahara ...

■ Zuhâl (YURDAKUL) ÖZEL

Eski hatıralar canlandı yine zihnimde. Yirmi altı yıl öncesine götürdü beni hafızam. İki gündür aklımın bir köşesinde hatıralar resmi geçit töreni yapıyor resmen. Her bir hocamı tek tek yâd ettim. Üzerimde emeği olan hocalarımı hafızamın çekmecelerinden birer birer çıkarıp günlümden gelen dua sofralarına buyur ettim.

Düşündüm sonra uzun uzun. En çok kimleri hatırlıyorum, en fazla kimleri hayırla yâd ediyorum diye. Kâh on altı yaşında bir öğrenci gözüyle, kâh yirmi yıllık bir öğretmen gözüyle tekrar tekrar o derslere girdim hayalimde. Okulun demir kapısından geçtim, bahçedeki küçük betondan havuzun duvarlarına elimi değdirdim, o tatil beldesi havası veren palmyenin sonbaharda dökülmüş ve kurumuş yapraklarına, ilginç sarmal lifli gövdesine dokundum. Eski Nedime Hanım Köşkü'nün keskin hatlarını yitirmiş, çok basılmaktan aşınmış, yuvarlanmış mermer merdivenlerinden usul usul çıktım. Üzeri cilâlanmış kahverengi boyalı trabzanlara tutuna tutuna üst kata geldim. Sanal bir turda tarihi bir müzeyi gezer gibi, tavanlara, normalden çok uzun ebatlardaki açık gri boyalı kapılara, yerlerdeki büyük kesme mermer taşlara, bazı bölümlerdeki kalın muşamba döşemelere, Vahit Altun zamanından kalmış, tozlanmış kupalara, madalyalara, beden eğitimi odasında gürül gürül yanan antika sobaya, kimisi aşınmış, kimisi patlamış, ama asla oynamak bize nasib olmamış toplara baka baka hayalimde okulumu gezdim.

Tüm hocalarımın önünde kemal-i edeple selama durdum. Zaman tüneline gibiydik. Orta okulda yedinci sınıftayız. Recep İşgüder Hocamız inci gibi yazıyor tahtaya. Arapça'yı ilk o sevdiriyor, sonra Esat Kaçar hoca. İmam hatipte kullandığım Arapça defterlerimi kıyıp atamayışım, hâlâ saklayışım belki de aziz hatıralarına saygımdan, sevgimden. Ne de güzel inci gibi yazarmışım diye şimdi çocuklarıma örnek göstermek de cabası. Sınıflardan birinde ezberimizi alıyor Mehmet Ali Önsüz hocam. 11.sınıftayız, kredili sistem yüzünden 12.sınıfı okumadık, hocamız ben sizi 12.sınıf ezberlerini vermeden mezun etmem diyor da her gece ezber yapıyoruz. İlahiyata gidince hocama çok dua ettim tabi ki. Rağıp Yazan hocam tecvid anlatıyor 10. sınıfta tahtada. Biz ihfadan ziyade hocamızın Atatürk'e benzerliğine dikkat kesiliyoruz. Onun sayesinde mahreçte, tecvitte hiç sıkıntı yaşamıyoruz ilâhiyatta. Veli Gündoğdu hocamız lâboratuarda deney yapıyor, tüm sınıf gözlerimizi dikmiş, bize de sıra gelir mi diye bekliyoruz. lâboratuarda bizi yazılı yapıyor da, kimseye kopya vermeyeyim diye beni çeşmenin dibindeki fayanslı soğuk bölüme oturtuyor hocam. Ah hocam, sizi nasıl bezdirdiysem. Afven. Osman Öztürk Hocamız trigonometri anlatıyor tahtada, analitik düzlemlerin anası ağılıyor, sinüsler kosinüsler derste çok sempatikler, yazılılarda ise bir ömür yetmiyor cevaplamaya. Babamla görüşüp "Bu kıızı okutun" deyişi geliyor aklıma, neden diğer hocalarımız da kızların okumasını daha çok teşvik etmediler ki diye hayıflanıyorum. Pırl pırl arkadaşlar vardı oysa sınıfımızda, keşke okusalardı diye üzülüyorum.

Hayalimde Ramazan Hocamız giriyor o esnada dersimize... Hitabet dersimiz...

"- **Yâ Reîsete'l-benât !**" diyerek o dâvûdî sesiyle yoklamayı söylememi istiyor. Derse çok ciddî bir tavırla giriyor, sonra kocaman babacan gülümsemesi ile sınıfın içini ısıtıyor. Sınıflarımız sobalı tabi ki o zamanlar. Kolay kolay ısınmıyor. Dersin ortasında ya güler yüzlü Ali Amca, ya da sinirli Nevzat Amca tangır tungur kovası ile gelip odun kömür getiriyor, sobanın ateşinin sönmesine müsaade etmiyorlar. Ama biz yine de soba ile değil, hocalarımızın gülümsemesi ile ısınıyoruz. Sobanın sıcak muhabbeti soğuk günlerde simitlerimizi ısıtmaya yetiyor ancak...

Hocalarımızın derslerde neler anlattıklarını yıllar sonra çok net hatırlayamıyorum elbette. Ama insanlıkları, bize değer verişleri onları unutulmaz kılıyor. Kendimden pay biçerek şunu anlıyorum ki, müfredat bir şekilde öğreniliyor, sınavlarda sorular cevaplanıyor, sonra lazım olmayanlar unutuluyor, takdirler, teşekkürler, diplomalar alınıyor, ama öğrencilerde iz bırakan şeyler bunlar değil. Bize de ruh veren derslerden ziyade, dertlerdi belki. Ümmetin dertleriyle dertlenen "**dertli hocalarımız**" idi. Bize imam hatip ruhu aşıl原因an da onlardı. "**Beşiği sallayan el, kılıcı sallayan el kadar önemlidir**" diyerek, anneliği yücelten, hatta cihad ile eş tutan Ramazan Hocamız idi mesela..

Hitabet dersinde vaaz hazırlıkları içindeydik. Tatarlar Camii'nde vaaza çıkacağız. Nasıl tatlı bir telâş. Sınıfta hocamızın gözetiminde prova yapıyoruz, vaazımı sundum, arkadaşlarla çalıştığımız ilâhîleri okuduk, baktık ki Ramazan Hocamızın gözünden yaşlar süzülüyor. Hocamız bu mesleği "**iş olsun**" diye yapmıyordu, vaazlarımızı, provamızı sonuna kadar dinler, yol yordam öğretirdi. Camide vaazı hanımlara sunacağımız için kendisi gelemiyorsa da, hanımı Zahide Teyzeyi vekili olarak gönderirdi.

Şimdi bakıyorum da, Hitabet dersinin bir gereği olan öğrenci vaazlarını camide dinlemek söz konusu olunca, bu işleri angarya olarak algılayan, yan çizen bayan öğretmen arkadaşlarımı görünce, aklıma bu mübarek insanlar geliyor. Bu işler gönül işi. Kim kendi gidemediği için vaaz dinlemeye camiye eşini gönderir bugün? Ya da kim eşinin dersi için evde işi gücü bırakır da, kızları yalnız bırakmamak adına vaaza gider? Tatarlar Camii'nin önünden her geçişimde hâlâ o vaaz günümüz ve Zahide Teyze gelir aklıma. Bir ideali paylaşmak bu olsa gerek... Eşinin öğrencilerine değer vermek, sahip çıkmak...

Hatıralar kervanında yine bir sahne... Altıncı sınıftayız. İmam Hatibe yeni gelmişiz. Evde namaz kılıyoruz ailemizin yönlendirmeleriyle, ancak okulda seksek oynayacak kadar çocuğuz daha. Namazı filan unutuyoruz oyun oynarken.

Liseden ablalar geliyor yanımıza,

güler yüzlü, tatlı dilli ablalar... Bizimle ilgileniyorlar, sanki kendi ablamızmış gibi. Okulda abdest almaya gidiyoruz peşlerine takılıp, mescidin yolunu öğretiyorlar. Melâike-i Kirâm gibi huzur veriyorlar çocuk kalplerimize. Yıllar sonra öğreniyorum ki Aynur Abla'dan, onları bizimle ilgilenmeleri, rehberlik etmeleri için yönlendiren de yine Ramazan Hocamız imiş.

"**Kız çoooook, kız yok!**" diyerek ümmetin kız evlâtları için hayıflanıp, dertlenen de yine O'ydü. İmam Hatipten mezun olduktan sonra yaz tatilinde küçük çocuklara Kur'an öğretilim diye çağırılmıştı bizi. İlk öğretmenlik tecrübelerimi de yine onun sayesinde edinmiş olduğumu şimdi bu satırları yazarken fark ediyorum. Her fark edişin, her hatırlayışın sonu, kocaman, gönül dolusu bir "**Allah razı olsun**" ile bitiyor.

Hayal aleminde şimdi dersimiz Tefsir. Ali Temel Hocamız giriyor Tefsir dersimize. Dersin mehâbetine uygun, ciddî ve vakûr duruşuyla. Onca aksi yönlendirmeye rağmen ilâhiyat okumayı tercih etmemin sebeplerinden biriydi Tefsir dersleri. "**Bu dünya hayatında öğrenilebilecek en önemli ilim bu olmalı.**" demiştim o derslerde. İlahiyatta da bu fikrim değişmedi. Bugün de öğretmenlik hayatımın en faydalı hizmetinin Tefsir dersine girmek olduğuna, Rahmân'ın ayetlerini Rahmân'ın kullarına anlatmanın, açıklamanın bu dünyada bana nasib olan en güzel nimet olduğuna inanıyorum.

Tefsir ilmini bana sevdiiren hocamıza hayır dualar ediyorum.

Bizler öğretmenlerine çok yaklaşabilen bir nesil değildik, öğretmenler odasının yolunu bilmezdik. Çok nadiren ders dışında gidip bir şey sorabilirdik. Öğretmenlerimizi telefon ile de arayamazdık..Öğretmenler ile öğrenciler arasında bir ulaşılmazlık zırhı vardı sanki. Okulda pek kapılarını çalamasak da mezun olduktan sonra sanırım bir bayramda Ali Temel Hocamıza tebrik kartı göndermiştim. Hocamız da değer vermiş, cevaben dualar ve tavsiyeler içeren bir kart göndermişti. "El-insân, abdu'l-ihsân" der bir Arap atasözü. "İnsan iyiliğin, ihsan kuludur." O kartı senelerce cüzdanımda taşıdım, tılsımlı bir muska gibi. Değil mi ki hocamız değer

vermiş, tavsiyelerde bulunmuş, dua etmiş bizim için, bir kenara koyulur mu? Biz öyle bir nesildik. Hocasının duasına mazhar olmak, en kıymetli ödülünden daha önemli bir takdir belgesiydi bizim için.

Onların rehberliğiyle, belki de duasıyla bugün öğretmenim. Yirmi yıllık meslek hayatımda, öğretmenlerimden aldığım ilhamla öğrencilerime değer veriyorum. Sevgisiz ilim verilmez. Çocuğun gönlüne girmeden, istersen eline mücevher tutuştur, bir kıymeti yoktur. O mücevher, sevgiyle ilgilenilmeyen çocuğun elinde, o körpe elleri kesen alâlâde bir cam kırığına dönüşür. Çocuğu seversen, adam yerine koyar, değer verirsen, çocuk kalbi bunu hisseder, sana gönlünün kapılarını açar. Seni sevince zihnini de açar, en zor dersler

gelmesi iple çekilen derslere dönüşür.

Bize imam-hatibi sevdiiren, öğretmen olma hevesini gönlümüzde tutuşturan, bize değer veren, kendileri bin kat daha değerli olan peygamber vârisi hocalarımızın yolundayız daima. Bundan yirmi altı sene önce, bizim sınıfta ders anlatan o mübarek sesleri çınlıyor hâlâ kulaklarımda. Kelimeleri telaffuz edişleri bile hâlâ hafızamda dipdiri. Onlar bizim hatıralarımızın tozlu raflarında kalmadılar, girdiğimiz her derste, ettiğimiz her duada onlar var. Hatta bugün öğrencilerimizden aldığımız her hayır duada da onların payı var. Rabbimiz onlardan ebeden razı olsun.

TARASSUT:**“OKUMA,
YAZMA,
ANLATMA
DAVAMIZ”**

O kuyan 7'ler

Her şey DÖGM'nün “Okuyan 7'ler” projesiyle başladı. Önümüze okuyan, anlayan, yazılı ve sözlü olarak ifade eden, tartışan, savunan ve sonuçlandıran bir gençlik hedefi konulmuştu.

Derhal hayata geçirdiğimiz projedeki yedi kitap bizi tatmin etmez olunca güçlenen bünyemize dar gelen elbisemizi geliştirmeye karar verdik. Her yıl sayısını arttırarak,

çeşitlendirerek, daha kaliteli ve nitelikli kitaplar belirleyerek, projemizle beraber ufkumuzu da genişlettik.

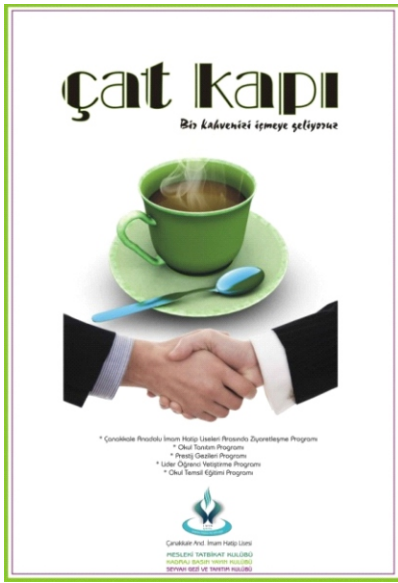
Ç at Kapı

İlın Yayma Cemiyetinin hamiliğinde “Çat Kapı” projesini hazırladık. Cemiyet binasında gerçekleştirilen bu projede birçok akademisyen, özenle belirlenen muhtelif konulardan seminerler verdiler. Proje kapsamındaki kırk

civarındaki öğrencimiz, özellikle tarih, edebiyat, kültür ve medeniyet temalı kitaplar üzerinde yoğunlaştılar. Çat Kapı böylece bir akademi oluvermişti.

Bu arada düzenlenen nitelikli gezileri ve sosyal etkinlikleri de yâd etmek gerek.

Bursa, Söğüt, Ankara, İstanbul, Çanakkale kültür ve medeniyet gezileri ve Çanakkale İmam Hatip Okulları arası spor turnuvaları ile kardeşliğimizi geliştirmeye, projemizi genişletmeye devam ettik.

Yazarlık Okulu

İstikrarı ve nitelikten taviz vermemesi dolayısıyla okulumuzda artık itibarlı bir statü ve gelenek haline gelen Çat Kapı Projesiyle öğrencilerimizin okuma, dinleme, anlama ve araştırma kabiliyetlerini geliştirirken GSB'nın çağrısıyla bir

YAZARIMIZ OLUR MUSUNUZ?

YAZARLIK OKULU
ÇANAKKALE İMAM HATİP LİSESİ FEN VE SOSYAL BİLİMLER
PROJE OKULU
Mehmet Süleyman Özgür Alan
Nitelikli Okul

“Yazarlık Okulu” projesi hazırlandı. Böylece öğrencilerimizin gelişen okuma alışkanlığını, yazma alışkanlığı ile taçlandırdık. Yapılan bir dizi çalışma sonunda üç kitap ortaya çıktı. Evet, öğrencilerimiz artık yazar olmuşlardı. Yazımından, basımına, dizgisinden, bandrol alınmasına, editörlüğünden imza günlerine kadar onlara kitabın serüvenini ve yolculuğunu öğretilmiştir.

Tarassut

Çalışmalarımızı devamlı ve kalıcı kılmak için TARASSUT Edebiyat Sanat Kültür Dergisini çıkardık. Yazımı,

basımı, dizgisi, tasarımı ve dağıtımıyla tam anlamıyla yerli bir dergiydi Tarassut. Geçtiğimiz yıl Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerince örnek proje olarak gösterilen Çat Kapı ile okumayı, dinlemeyi ve araştırmayı öğrenen gençlerimiz, “Yazarlık Okulu” ve “Tarassut” ile yazmayı ve geleceğe hoş bir seda bırakmayı öğrendiler. Sıra, ifade gücümüzü güçlendirmeye, sesimizi gür ve etkili kılmaya gelmişti.

Münazara

“Nurettin Topçu Düşünce Kulübümüz” ile her yıl geleneksel haline getirdiğimiz “Sınıflar Arası Münazara” turnuvalarıyla öğrencilerimizin tartışma konusundaki dinamik yapısını da düşünürsek Diyanet TV'nin düzenlediği “Hatibin Kum Saati İmam Hatipler Arası Münazara Yarışması” bu konuda bizim için bulunmaz fırsattı. Bayanlar kategorisinde müracaat ederek turnuvalarda başa baş mücadele verdik ve Türkiye 2.si olduk.

Şiir

Şiir konusunda ciddi bir deneyime sahip olan okulumuz, şiir yarışmalarında il içi ve il dışı sayısız ödüllere sahiptir. 18 Mart Çanakkale Zaferi Haftası dolayısıyla

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Çanakkale'yi teşriflerinde stadyumda yapılan programlardaki şiirleri son altı yılda iki defa okulumuz öğrencileri okumuşlar, 15 Temmuz

Demokrasi ve Milli Birlik Günü programlarında okulumuz öğrencileri hep aktif rol oynamışlardır. Proje kapsamındaki öğrencilerimizin bir kısmı bu güçlü şiir geleneğinin verdiği gücü de arkasına alarak çeşitli kategorilerde bölgesel derecelere beraber GSB'nin düzenlediği “Gençler Arası Şiir Okuma Yarışmasında” Türkiye 2.ligi elde ettiler.

Bu arada GSB'nin düzenlediği "Çanakkale Şehitlerine Mektup Yarışması"nda da gelişen kalemlerini konuşurarak Türkiye 1.ligini kazandılar.

Evet, başlangıçta, tanıtım

amaçlı olarak geliştirilen "özgüveni yüksek, kendini ifade edebilen, kültürlü ve temsil kabiliyeti yüksek" İmam Hatip öğrencisi yetiştirme projesi olan Çat Kapı, zaman içerisinde gelişerek güçlenmiş ve sınırlarını aşmıştı.

Dünyayı kuşatan Kovid 19 salgını sürecinde çevrim içi de olsa Tarassut ekibi çalışmalarını ihmal etmediler. Genç yazarlarımız Yavuz Bülent Bakiler, Bekir Karlıgöz, Halit Bekiroğlu, Recep Koçak, Memmet İsmail, Talha Gülören gibi isimlerle röportajlar

yapmaya ve üretmeye devam ettiler.

Bu yılın başında ÖNDER'in Kültür ve Sanat Ödülleri çağrısına kulak

vererek müracaatımızı yaptık ve Tarassut "Yılın Okul Dergisi" ödülünü aldı.

Yazar Buluşmaları

Yaklaşık altı yıldır gelişerek ve yeni misyonlar üstlenerek devam eden bu okuma, yazma, anlatma çizgisi, şimdilerde yaklaşık kırk kişilik ekibiyle haftalık "Yazar Buluşmaları" yapmakta, kendilerini geliştirmeye ve yeni üyelerini yetiştirmeye devam etmektedir. Din Öğretimi Genel Müdürlüğümüzün Ocak 2021'de geliştirdiği "Oku-Yorum" Projesi ile birleştirilerek devam eden Okuma, Yazma ve Anlatma davamız her geçen gün genişleyerek ve niteliği artırılarak devam ettirilmektedir

Başarı, ama nasıl?

Okuma, yazma, anlatma hareketimizin başarıya dönüşmesinde diğer ifadeyle altı yılda dört Türkiye derecesi elde etmesinde etkili olan unsurları şöylece sıralayabiliriz:

1- Okulumuzda okumak, yazmak, müzakere etmek artık bir kültür damarı, marifet akımı ve okul geleneği haline gelmiştir. "Oku, Anla, Anlat" Projeleriyle yıllardır mütevazı ama istikrarlı gruplar halinde yapılan kitap müzakereleri okulumuzun bir klâsiğidir. Salgın sürecinde bulunduğumuz şu günlerde bile kitap müzakere ekibimiz bir öğretmenimizin kontrolünde haftalık çalışmalarını çevrim içi olarak de olsa

sürdürmektedir. Okulumuzda sene başı toplantısında öğrencilerimiz takımlara ayrılır, ilgi alanlarına ve takımlarının işlevlerine göre okuyacakları kitapların listesi verilir, danışman öğretmenler marifetiyle süreç takip edilir. Böylece okumak, anlamak ve anlatmak hayatımızın yeni normal durumundadır.

2- Sürecin işleyişine veya yeni gelişmelere göre projede zaman zaman farklı öğretmenler görevlendirilse de bu çizgideki projelerin başında bizzat okul müdürü bulunur. Okulumuz bu konu üzerinde birinci derecede hassasiyet göstermektedir.

3 - M a d d i - m a n e v i problemlerimize çözüm olabilecek ve ufkumuzu açabilecek İlim Yayma Cemiyeti gibi bir hamimiz vardır.

4- Yoğun ders tempolarına ve sair çalışmalarına rağmen hafta sonlarını feda edebilecek inanmış, yetenekli, çalışkan ve fedakâr öğrencilere sahibiz.

5- Bütün bu çalışmalarda ortaya çıkabilecek görünmeyen masrafları karşılamayı göze alarak bütçe yapan yönetimimiz ve "ha dediğinde" çağrımıza kulak verecek fedakâr öğretmenlerimiz var.

6- Bu çalışmalarını kitlesel ve zoraki bir okul hareketinden çok, gönüllü ve seçme öğrencilerden oluşan müteharrik bir takım hareketi olarak yaptık. Bu sebeple kimseden bir şey istememeyi, halinden şikâyet etmemeyi ve sadece işimizi yapmayı öğrendik. Kendimiz yazdık, dizdik, tasarladık, bastık, yaydık.

Bu minval üzere yolculuğu devam ediyor okuma, yazma, anlatma davamızın. Yıllar sonra belki çok önemli araştırmalara konu olacak Tarassut çalışmalarımız ile gelecekte dünyaya yon verecek mefkûrecilerimizi, mütefekkirlerimizi, ediplerimizi ve muharrirlerimizi keşfedip yetiştirmeye çalışıyoruz. İrfan hayatının derin kuyusuna bir taş attık, elimizi kulağımıza vurduk bekliyoruz... O lâhuti ses, o müstesna aks-i sedâ bir gün gelsin, milletin ba'su ba'del mevt'i gerçekleşerek bizi yeniden diriltsin diye...

Tasavvufi Romanlar Yazarı Aydın HIZ ile

Aydın Hız, 1976 yılında Ordu'da doğdu. 2011 yılında Ankara İlahiyat Fakültesi'den mezun oldu. Kertenkele, Yolcu, Ayraç, Kitap Haber gibi edebiyat ve düşünce dergilerinde hikâye, deneme, düzyazı, kitap tahlilleri ve eleştiri tarzında yazıları yayımlandı. Sosyoloji ve psikoloji alanında çalışmalar yapmayı seven yazarımız, öğretmenlik mesleğinin yanı sıra Din Psikolojisi alanındaki yüksek lisansına devam etmektedir. "Aşk Kapını Ben Geldim" ve "Hayal Denizi" isimli iki romanı vardır.

Sizin de bildiğiniz gibi yazı yazmak emek ve sabır gerektiren bir iş. Bu emek ve sabrı yeteri kadar vermezsek ortaya koyduğumuz eserde bu çok belli olur. Sizin "Aşk Kapını Ben Geldim" kitabınızı hâlâ okumaktayım ve şöyle bir şey fark ettim: Gelişen olayları okura aktarırken aynı zamanda olayları yaşayan kişilerin neler hissettiğini de karşı tarafa hafiften anlatıyorsunuz. Yani kitabı okuyan kişinin hem empati yeteneği iyi yönde gelişirken hem de akıcılık yönünden kitabı elinden bırakması gelmez. Bir yazarın böyle bir yazı yazabilmesi için öncelikle bu işi sevmesi gerekir. Siz yazı yazmaya ilk ne zaman başladınız diye soracağım ama herkes bir zamanlar öğretmeninin zoruyla hikâye ya da masal yazmıştır. Benim asıl sorum, siz bu işi sevmeyi ne zaman fark ettiniz ve neler hissettiniz?

Aslında herkes bir şeyler yazar. Bir süre okuyan herkes sonrasında bir şeyler yazıyor. Kendimi yazıya daha yakın hissettiğim yıllar üniversite yıllarımdır. Yazdığım bir yazıyı ilk defa bir dergiye gönderdim ama

yayımlanacağından umudum yoktu. Bir süre sonra o dergide kendi yazımı görmek beni cesaretlendirdi ve ondan sonra yazmaya devam etmem gerektiğini düşünüp hiç bırakmadım. Uzun yıllar dergilerde yazdım.

En başta da bahsetmiştik yazı yazmak emek ve sabır ister diye. Siz romanlarınızı yazarken zorlandığımız noktalarda nasıl bir yöntem izleyerek o zorluğun üstesinden geliyorsunuz da akıcılığı hiç bozmadan bitirebiliyorsunuz kitabı?

Hikâyenin ya da öykünün başını ve sonunu bildiğiniz için sunacağınız konuya daha hakimsiniz. Romanda bu olmuyor, roman daha geniş bir deniz. Geriye dönüp baktığımda ortalama üç dört yılını verdiğimi görüyorum. Ben tıkanıp yerde yürüyüşe çıkarım ama yoruluncaya kadar, bütün vücudum harap oluncaya kadar yürürüm. Yürürken de kendi kendime çok konuşurum. Kendimi kitaptaki kahraman gibi hissetmeye çalışırım. Bir de tıkanıp yerde, üslûbunu sevdiğim yazarlar vardır. Bol bol onları okurum.

Yazmayı sevdiğinizi fark ettiniz, bir şeyler yazmaya başladınız. Sizin bu çalışmalarınızı olumlu yönde karşılayıp destek çıkan öğretmenleriniz ya da arkadaşlarınız oldu mu?

Burda bahsedeceğim ilk kişi Hüseyin Şengil hocamdır. Farklı söyleşilerde de andım onu. Ben liseye başladığımda Hüseyin Şengil hocamın bir dergi girişimi oldu. Benim orda bir yazım var. O yıllarda hocamızın önderliğinde, rehberliğinde böyle bir çalışmamız oldu. Çok kıymetli ve değerli anlardır bu anlar. Dolayısıyla ben yazı alanında en büyük desteği Hüseyin hocamdan gördüm. Ayrıca benim çok okumamda da Hüseyin hocamın büyük emeği var. Kısaca onu da anlatayım: İlçe halk kütüphanesinden kitap alıp okuyorum. Bir gün Hüseyin hocam derste Necip Fazıl'ın kitaplarını okuyan oldu mu dedi. Ben hemen kütüphaneye gidip Necip Fazıl kitaplarını buldum ve hikayelerinden başladım. Yine hocam derste Necip Fazıl okuyan var mı diye tekrar sordu bu sefer ben gururla parmağımı kaldırıp okudum dedim. Ben lise boyunca Necip Fazıl'ın çoğu kitaplarını okudum. Ben Hüseyin hocamdan sadece yazar anlamda değil, okuma bağlamında da teşvik gördüm.

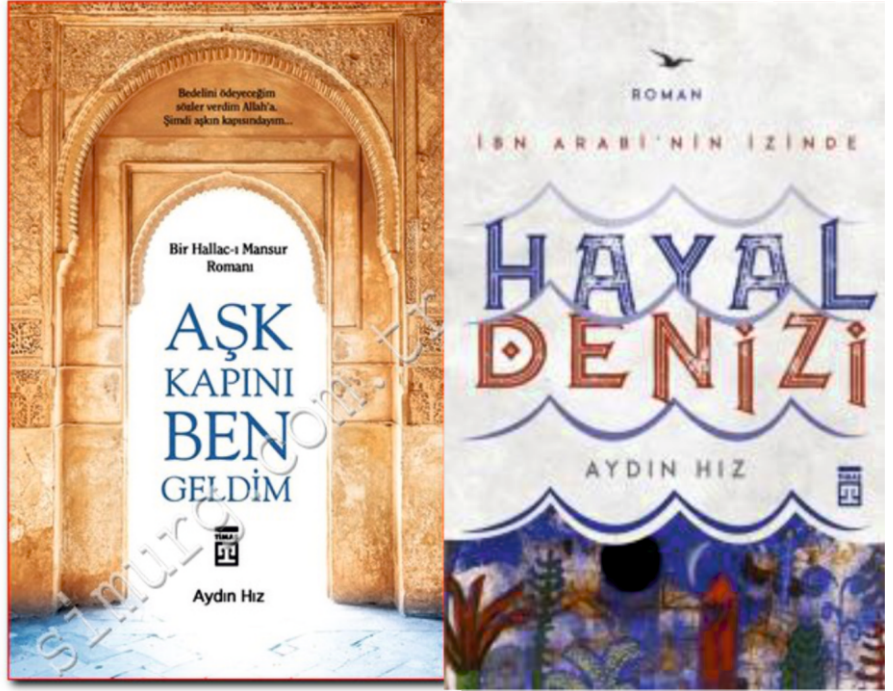
Şimdi söyleyeceğim aslında her insan için geçerli ama okumayın seven indanlar için daha çok geçerlidir düşünüyorum. Okunmazsa büyük eksiklik sayılacak kitaplar vardır. Mesela " Dünya Klasikleri" bunlardan biri ve sizinde " Tolstoy Okumak" diye bir yazınız var. Ben yazınızı ilk gördüğümde Tolstoy'u diğerlerinden ayıran özellik ne ki siz Tolstoy'u seçtiniz diye düşünmüştüm. Biraz da bundan bahsedebilir miyiz?

Tolstoy önemlidir çünkü 19. yy sonlarında yaşıyor, bir taraftan da Avrupa'daki aydınlanmanın getirdiği düşünce tarzı var. Her ne kadar müslüman olmasa da dini hassasiyeti yüksek bir yazar. Bunu "İnsan Ne İle Yaşar" kitabında rahatlıkla görebiliriz. Hem kilisenin baskılarına hem de skolastik düşünceye karşı çıkıyor. Bundan dolayı Tolstoy önemlidir.

Yazarlık dışında sosyal hayatınız nasıl geçiyor yani bir yazar olarak etrafınızdaki insanlarla konuştuğunuz konular ve ilişkiler nasıl?

Ben köye gittiğimde teyzemle fındık hakkında konuşmak isterim, okulda öğretmen arkadaşlarımla eğitim hakkında konuşmak yani karşımdakinin ilgi alanı neyse ben onunla ilgili konuşmak isterim zaten doğrusunun da bu olması gerektiğini düşünürüm. Eğer onun kitaba ilgisi yoksa konu zaten kitaba hiç gelmesin. Böyle olunca bir kimlik çatışması da yaşamıyorsunuz. Burası da önemli.

24 Kasım'da o köy okuluna gitme yolculuğunuzu anlatmıştınız. Ben yazarlarda geçmişin önemli bir yer

aldığını düşünüyorum. Siz yazılarınızı yazarken geçmişin anlamı önemi veya bunun ölçütü nedir?

Tabi geçmiş, çocukluk önemli. Çocukluk insanın cennet yoludur. Ben tarihi roman yazdığım için kendi çocukluğumun orada direk bir yansımaları yoktur ama yazarlar zaten onu fark etmezler. Sizin kaleminizden çocukluğunuz mutlaka dile gelir. Bir şey paylaşmak istiyorum sizlerle bu anlamda: Şehriyar diye Azerbaycan kökenli bir şair var. Ben onun hikayesini birkaç yerde anlattım çünkü çok önemli bulurum. Şehriyar, Azerbaycan Türkü. Tebriz'de doğup büyüyor. Babasını erken yaşta kaybediyor, annesiyle yaşıyor. Bir gün Tahran'a geliyor, edebiyat çevrelerinde tanınıyor, biliniyor ve şiirlerini Farsça yazıyor çünkü Farsça aynı zamanda bir şiir dili. Şehriyar annesiyle evde sürekli Azerbaycan Türkçesiyle konuşuyor. Annesi bir gün, oğlum ben senin yazdığın şiirleri anlamıyorum. Sen Türkçe yazmalısın ki ben seni anlayayım, diyor. Tabi annesinin bu sitemi ona biraz dert oluyor ve oturuyor, bir şiir yazıyor Şehriyar. "Heyder babaya salam" şiiri. Heyder Baba, Şehriyar'ın çocukluğunu geçirdiği Tebriz'de bir dağdır. Çocukluğunu orada geçirmiş. Aslında Şehriyar, çocukluğunu anlatıyor. Yani insan en iyi çocukluğunu anlatır. Orda bir sürü anı birikmiştir. İnsan sürekli kendi çocukluğu etrafında döner.

Sizin de ilgi alanınız olduğu için soruyorum. Roman yazma konusunda uğraşmayı bırakmamanızın sebebi nedir? Ya da romanlarınızda sizin anlam dünyanızın karşılığı olarak gördüğünüz yerler nelerdir?

Bir şeyin en önemli kısmı emektir. Dolayısıyla insan emek verdiği işi daha çok sever. Edebiyat için de bu böyle. Güzel sanatların hepsi için bu böyle. Bir meslek olarak hangi mesleği yaparsak yapalım, o meslek açısından baktığımızda da böyle. Bir şeye emek verdiğimiz de o daha iyi hâle gelir.

KELAM GELENEĞİNDEN KALEM MEDENİYETİNE

KALEM

İlk inen suresi "oku" diye başlayan Kur'an-ı Kerim'in ikinci olarak inen suresinin adı "**Kalem**"dir. Surenin başında kaleme, devamında ise satır satır yazılanlara yemin edilerek "**yazının**" önemine dikkat çekilir. "Kitap ehli" olmayı diğer unsurlara göre bir üstünlük olarak gören Kur'an-ı Kerim'in, bildiği halde kitaba uymamayı da "**kitap yüklü merkep**" (Cuma/5) olarak nitelendirmesi ilgi çekicidir.

İranlılar ve Romalılarda olduğu kadar kâğıdın henüz yeterince fark edilemeyip daha çok sözlü edebiyata önem verildiği bu coğrafyada "**yazı ve kitap**" bir reform niteliği taşıyordu. Tevarüs ettiği "**Kelam**" geleneğini ortadan kaldırmadan "**Kalem**" geleneğini de ilave etmesi, İslam'ın imha değil ihya ve inşa karakterini ortaya koyması bakımından ayrıca önem taşımaktadır.

İlk inmeye başladığı andan itibaren hafızların ezberleriyle yetinmeyip deri, tahta, kemik, ağaç yaprakları ile yassı taşlara yazılarak muhafaza edilen Kur'an ayetleri Hz Ebubekir döneminde özel bir kitap komisyonu kurularak müstakil bir kitap (Mushaf) haline getirilmiş, Hz. Osman döneminde ise aynı komisyon tarafından çoğaltılarak diğer beldelere gönderilmiştir. Kur'an ile karışacağı endişesiyle bir süreliğine yazılması yasaklansa da Hadislerin yazıya geçirilmesi devasa bir ilim hazinesinin günümüze gelmesini sağlamıştır.

Vahyin günümüze kadar sapsağlam ulaşması ve yorumlanması, bu yazı çalışmaları ile başlamıştır diyebiliriz. Böylece vahiy yazıya dönüşerek insanlığı şekillendirmiş ve yazıya-kitaba dayalı bir medeniyetin temelleri atılmıştır.

Kendisini "**muallim/öğretmen**" olarak nitelendiren (Müslim, Talâk 29) Hz. Peygamber, ümmiliği yok etmek için on kişiye okuma yazma öğretmek karşılığında Bedir esirlerinin serbest bırakılmasını istemiş bir bakıma öğretmenin dini tercihleri konusunda önyargıda bulunmamıştır. Mus'ab b. Umeyr'i Medine'ye öğretmen olarak görevlendirmesi, gelen ayetleri hangi tertip ve usullere göre hangi surelere ilave edecekleri konusunda kâtipleri yönlendirmesi öğretmen-öğrenci-yazı ilişkisi konusunda bir disiplin sürecine girildiğini göstermektedir.

Çoğunluğu kimsesiz, fakir ve bekâr muhacirlerden oluşup ihtiyaçları bizzat Hz Peygamber tarafından titizlikle karşılanan ve sayıları 400'ü bulan "**Ashab-ı Suffe**"deki yoğun eğitim öğretim faaliyetleri ile kısa sürede Kur'an, Hadis, Hukuk, Dil ve Diploması alanlarında uzmanlar yetiştirilerek müesseseleşme yoluna gidilmiştir. Böylece âlim-talebe-eğitim araçları

arasındaki münasebetler konusunda model bir gelenek başlamıştır.

Başlangıçta Hz. Peygamberden çoğunlukla ezberleme (sözlü kitap) ve kısmen de yazma şeklinde devam eden Hadis nakletme işlemi mescitlerde ders halkalarında ve ilim meclislerinde çeşitli usullerle aktarılan Medine-Mekke sonra da diğer şehirler eksenli ilmi çalışmalara dönüşmüştür. Ömer b. Abdülaziz'in tedvin çalışmalarını resmen başlatmasıyla bilginin sıhhatinin doğrulanması (cerh ve ta'dil) geleneği oluştu. Semâ', kıraat, icâzet, münâvele, mükâtebe, kitâbet vb prensiplerle hoca-talebe-yazı münasebetleri bir çizgiye oturmuş oldu.

Kur'an'ın Müslümanları, astronomiden (Kaf/6) Jeolojiye (Gaşiye/19-20), Paleontolojiden (Ankebut/20) Arkeolojiye (Rum/9), Botanikten (En'am/99) Zooloji (Nahl/66) ve Embriyolojiye (Hac/5) kadar çok çeşitli alanlarda bilimsel araştırmaya sevk etmesi ve akletmeye (taakkul), hatırlamaya (tezekkür), analitik düşünmeye (tefekür, tedebbür), tartışmaya (cedel) yönlendirmesiyle yeni bir dünya başlamıştır. Kur'an'da Fıkıhla ilgili 150 ayet bulunmasına rağmen ilimlerden bahsedip teşvik eden 750 civarındaki ayetin olması ve İslam'ın kadın erkek ilmi herkese farz kılması Müslümanların ilmin her alanında çalışma yapmalarını zorunlu kılmıştır.

KÂĞIT ve KİTAP

İslam'ın "**Âlimin mürekkebinin Şehitlerin kanından üstün**" tutan (Suyûti, el Câmîu's Sağir, nr 10026; İbn Abdilberr, Câmîu Beyâni'l-İlm, nr. 139) ilim anlayışı daha ilk etapta başladığı müesseseleşmesini hızlandırdı.

İslam orduları 30-40 yıl içinde tüm Hicaz yarımadasını fethettikten sonra kuzeye doğru yayılıp Suriye, Irak ve İran'ı hakimiyeti altına almıştı. Askeri fetihlerin sosyal, kültürel, bilimsel ve sanatsal fetihlerle taçlandırılması çalışmaları başladı. Bu çalışmaların en önem-

vermek ve ilimleri uygulamak şeklinde kitap sevgisi artarak devam etmiştir. Bu sevgi zaman zaman haddini aşarak bazı kişilerde “Bibliyomani / Kitap Deliliği” hastalığı ortaya çıkmıştır.

İslam'da kütüphane hizmetlerinin Sahip, Vekil, Hafız, Kütüp, Mütercim, Nasih, Mücellid, Münavilun, Farraş, Müşrif, gibi geniş bir literatüre ve kadroya sahip olması kitabın medeniyet oluşumunu sağlamada önemli bir unsur olduğunu göstermektedir.

Kâğıdın taharet malzemesi olup olmayacağına mezheplerce tartışılması, üzerinde Allah yazıyor diye kâğıdı yerdeki çamurdan alıp temizlemesi dolayısıyla Bişr-i Hafî örneğinde olduğu gibi bazı kişilerin menkıbelere konu olması Müslümanlar nezdinde bir ilim aracı olan kâğıdın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır

DİN, İLİM VE BİLİM MERKEZİ: “KÜTÜPHANE”

İslam Medeniyetinde kütüphaneler ilmi, dini ve bilimsel faaliyetlerin aynı anda yapıldığı mekânlardır. İslam Medeniyetinde bir akademi hüviyeti de taşıyan kütüphaneler ve işlevi hakkında şunları söyleyebiliriz:

Hayt'ül Hikme: En eski halk kütüphanesi Emeviler devrinde, Halife Halid bin Yezid bin Muaviye II (? öl. 683) tarafından kurulmakla beraber bu kategorideki en önemli kütüphane Bağdat'ta, Abbasi Halifesi El- Me'mun (786- Halifeliği 813-833) zamanında 830'da kurulmuştur.

Büyük astronom ve matematikçi, El-Harezmi'nin (7807-850?) başkanlığını yaptığı bu Akademi / Kütüphanede maaşları devlet tarafından ödenen ve kurumsal kimliğe kavuşmuş bir mütercimler ve uzmanlardan kurulu vardı. Burada bilimsel araştırmalarda bulunuluyor, her taraftan gelen ilim sevdalılarına büyük kolaylıklar gösteriliyordu. Bu kurul içerisinde Yunan, Hint, Kıptî, Pehlevî, Süryani dillerinden tercümeler yapan 47, Farsçadan tercüme yapan on altı, Sanskritçeden tercüme yapanlar üç kişi idi. Bunun için muazzam paralar ödeniyordu hatta bazı tercümeler terazinin bir kefesine konuyor ve altın tozuyla tartılarak mütercim ödüllendiriliyordu.

Halife El-Me'mun Bizans'la yaptığı savaşı kazanınca İmparatorundan Yunanca eserler istemiş, iki memurunu göndererek getirttiği bu eserleri Beyt'ül-Hikme'ye yerleştirerek Arapçaya tercüme ettirmiş ve yaklaşık olarak 100.000 olan kitap koleksiyonunu iyice zenginleştirmişti.

Müslümanlar çalışmalarını tasavvuf, edebiyat ve sanat ile sınırlandırmayıp, pozitif bilimlere ve uygulamalı bilimlere de gereken önemi vererek son derece ileri bir düzeyi yakalamışlardır. El-Me'mun'un irfan yuvasındaki kitapların sayısı sonunda bir milyon cilde ulaştı. 9. yüzyılda bir seyyah, şehirde yüzden fazla halk kitaplığı saymıştı. Avrupa'da okuma-yazma sadece manastırlarda bilinirken, Irak'ta Necef gibi küçük bir şehirde, kırk bin ciltlik bir halk kitaplığı vardı.

li aleti ise kâğıt ve kalemdi. Araplar, 712 yılında Türk illerine saldırıp Semerkand'ı ele geçirdiklerinde, Türklerin, keten ve başka bitkileri döğüp, hamur yaptıktan sonra, ince yapraklar halinde kuruttuklarını gördüler. Bu madde, papirüsün unutulmadığı bir çağda, Orta Doğu'ya girerek parşömenin yerini aldı. Abbasiler devrinde ayrıca Horasan kâğıdı kullanılmaya başlandı.

İslâm dünyasında ilk kâğıt fabrikasının, Abbasi veziri El-Fazi Bermekî (766-808) tarafından 794'te Bağdat'ta kurulmasından sonra Müslümanlar kâğıt yapımını Sicilya'ya ve İspanya'ya götürdüler.

İslâm memleketlerinde kâğıtçılık endüstrisinin doğmasıyla, kitapçılık hızla gelişti. İlk kitapçı dükkânlarını, Abbasiler (750-1258) devrinin başlangıcı sıralarında görmekteyiz. Bu şekilde kâğıt, kitap satıcıları, müstensihler gibi “Varrâkûn” denen yeni bir sanat, meslek ve sınıf ortaya çıktı. Kitapçı dükkânları Bağdat, Kurtuba, Kahire; Meşhed, Şam gibi önemli şehirlerde hızla gelişti. Kendileri de bilgin olan “Varrakun”, zamanla, diğer bilginleri dükkânlarına çektiler, böylece akademik tartışmalar için gayri resmi ortamlar doğdu.

Kitapçılar, gezilerde bulunmak suretiyle de İslâm eğitimine katkıda bulunmuşlardır. Kitap derleyicileri, bilginler, halife ve diğerleri için istenilen kitapları bulmak üzere şehir şehir dolaşmışlardır. Bunun sonucu, kitap koleksiyonları ortaya çıkmış, bu ise kütüphanelerin çoğalmasında büyük etken olmuştur. 10. yüzyıldan itibaren el yazmalarına özel bir değer verildiğini ve kitap koleksiyoncularının nadir yazmalara büyük paralar ödediklerini görüyoruz. Bu devirde, yazarlar, kitaplarının satışından asla para beklemezler, geçimlerini hükümdarlar veya büyük zenginler tarafından karşılanırdı.

İslam toplumunun genişleyip de camilerde bulunan kitaplıklar ihtiyacı karşılamaya yetmeyince ilk özel ve halk kütüphaneleri kurulmaya başlanmıştır. Bu çerçevede ilk özel kütüphane Hadîs İliminin kurucularından Muhammed bin Müslim İbn Şahap Ez- Zühri (670-742) tarafından kurulmuştur.

Büyük odalı zengin kütüphaneler kurmak, isteyenlerin ücretsiz olarak istifadesine sunmak, fakir ilim ehline ekonomik destekte bulunmak, buralarda dersler

Halife Mütevekkil (846-861) döneminde Beytül-Hikme ıslah edip geliştirildi. Takip eden yıllarda Yunan âlimi Calinos'un eserlerinden takriben 100 kadarı Süryaniceye 50 kadarı da Arapçaya tercüme edildi. Hipokrat ve Calinos'un hemen bütün eserleri, Aristo'nun geriye kalan eserleri ve şerhleri, Öklid'in en mühim matematik ve fiziğe dair eserleri tercüme edildi. El Kindi, tercüme ve telif yüz elliye bulan eseriyle benzerine az rastlanan bu dönem âlimlerindendir.

İslam Medeniyeti Yunan'dan başka Hint kaynaklarından da yararlanmayı bilmiştir. İbni Mukaffa, Farsçaya çevrilen birçok Hint eserini Arapçaya tercüme etmiş, filozof Razi de Yunan'dan olduğu kadar Hintçeden de eserler tercüme etmiştir. Hintçe den müspet ilimlere dair ilk çevirileri yapan ve Astronomi ve tıbbaya dair birçok kitabı Arapçaya tercüme ise Hintli alim Meniket-ül Hindi'dir.

Medeniyetin intikali tercüme ile olurken; inkişafı ise, yapılan bu tercümelerin *tenkide* tabii tutulup, *terkip* ve nihayet *telif* eserlerin vücuda getirilmesine bağlıdır. İlk tercümelemler genellikle Süryani, Nasturi, İranlı, Hint ve diğer Müslüman olmayan âlimlerce yapılırken; iki yüzyıl sonra 9. ve 10. Asırlara gelindiğinde, hem tercüme yapabilecek mütercimler hem bunları tenkide tabii tutabilecek münekkidler hem bu bilgileri kendinden olanla harmanlayarak terkibe ulaşabilecek araştırmacılar ve hem de toplanan bütün bu bilgileri büyük oranda kendine mal edecek düzeyde özelleştirerek telif eserler verebilecek Müslüman âlimler yetişmiştir. Farabi, Harezmi, Ebubekir Razi, İbn-i Sina, El Kindi ve bu devirdeki diğer birçok âlim, o güne kadar yapılmış olan Yunan, Hint ve Nasturi tercümelerinin birçoğunu tekrar Arapçaya çevirmiş hatta şerh etmiş, bundan da öte birçok eserler telif etmişlerdir.

Dâr-ül Hikme: Fatimîlerin (910-1171) Mısır/Kahire'de kurdukları kütüphane her biri 18.000 kitabı saklayacak derecede 40 geniş odası vardı. El-Hâkim bi Emrillah Ebu Ali El-Mansur (985? Halifeliği 996-1021) tarafından 1004 yılında Kahire'de kurulmuş olan "**Dâr-ül Hikme**" hem bir kütüphane, hem de bir öğretim eğitim merkezi idi. Okuyuculara, müstensihlere parasız kâğıt, mürekkep, kalem temin edilen kütüphaneler her sınıf halka açıktı. Fatimî halifeleri kitap derleme ve kütüphaneler kurmaya büyük önem vermişlerdir. Kütüphanenin kitap koleksiyonları 1.600.000 civarındaydı.

Yapılan ilk tercümelerde Yunan müelliflerin eserleri önemli bir yer tutmuştur. Yunan ilminin İslam mütercimleriyle karşılaştığı ilk nokta **İskenderiye Kütüphanesidir**. Hz. Ömer zamanında İslam'ın eline geçmeden önce iki kez yanmış olmasına rağmen bu kütüphanede bulunan sınırlı sayıdaki kitap, İslam Medeniyetinin ilk tercüme dalgasını başlatmaya yetmiştir. 390 yılında Theophilus 400 bin ciltlik bu kütüphaneyi

doğrudan yaktırsa da bütün şarihleriyle Aristo, Öklides, tabip Hipokrates, Calinos, Plotinos ve Batlamyos Yunan ilminden İslam Medeniyetine İskenderiye Kütüphanesi vasıtasıyla geçmiştir.

Kurtuba Kütüphanesi: Kurtuba'da kurulan bu kütüphane, barışı, bilim ve sanatı çok seven Endülüs Emevî halifesi Hakem II (913-976) tarafından İslâm memleketlerindeki pazarlardan kitap satıcıları aracılığı ile aldığı kitaplarla zenginleştirdiği kütüphanedeki kitap sayısı 600.000 cilt idi. Bu devirde, Gırnata'da 70 kadar halk kütüphanesi bulunmaktadır. . Hâlbuki dört yüz yıl sonra, "bilge" diye anılan Fransa kralının kurduğu kitaplık topu topu 900 ciltlikti. El-Hakem, çeşitli sebeplerle sürülen bütün âlimleri himayesine aldı. Böylece Kurtuba'yı dünyanın en büyük ilim merkezi yaptı. Yaygın görüşlerin tersine Rönesans, 16. yüzyılda İtalya'da değil, yüzyıllar önce Kurtuba'da başlamıştır. Deneye dayanan ilim ilkelerini Bacon burada öğrenmiştir.

Bu kütüphanelerden başka, İslâm memleketlerinden Basra, Musul, Küfe, Şam, Halep, Buhara gibi şehirlerde, okuyucuların ve araştırmacıların yararlanmaları için yüzlerce halk ve özel kütüphanelerin kurulduğu bilinmektedir.

Özel kütüphaneler: Genellikle bilgin kimseler tarafından kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuştur. Bu kişiler tercüme ve istinsah da yaptıklarından genelde varlıklı kişilerdir. Zengin kitap koleksiyonuna sahip olmakla beraber yanlarında müstensihler çalışırdı. Çevirdikleri kitapların ağırlığınca halife tarafından kendileri altın verilen bilginler bile vardır. Mezat'a çıkan kitapların sayfalarını gizlice yırtıp başkalarının almalarına engel olanlara, ödünç aldıkları kitapları iade etmeyenlere bile rastlanırdı. Kendisine getirilen kitabı ne fiyatla olursa olsun satın alanlar, kitap uğruna evlenmeyenler de bulunmaktaydı.

Medrese Kütüphaneleri: Cami kütüphanelerinin yerini zamanla medrese kütüphaneleri almıştır. İlk camilere bitişik veya caminin bir bölümünde açılan medreseler, sonradan, müstakil tesisler haline getirilmiştir.

Nizamül Mülk'ün kurduğu medreseler bütün dünyada pek ünlüdür. Bir tek köy bile medreselerden yoksun değildir. Medreselerin kütüphanesi kitap koleksiyonları bakımından çok zengindir. Nizamül Mülk kurduğu her medresede bir de kütüphane tesis etmişti. Bunların en büyüğü Nizamiye Medresesinin Kütüphanesi idi. Nizamül Mülk'ün kurduğu Nizamiye Medreselerinin en büyüğü Bağdat'takidir. İmam Gazali ve Şeyh Sadi Şirazi gibi en tanınmış bilginlerin, fıkıhçıların ve fikir adamlarının ders verdiği medrese çok büyük hizmetler görmüş, adamlar yetiştirmiştir. Nizam-el-Mülk'ün ölümünden sonra da medrese ve kütüphane kurma faaliyeti hızla devam ederek gelişerek 16. yüzyılda, İslâm dünyasının hemen her yerine yayılmıştır. Örnek olarak Bağdat'ta 40, Kahire'de 74, Şam'da 73, Kudüs'te 41, Halep'te 14 medreseyi sayabiliriz:

ORTAÇAĞ AVRUPA'SININ UYANIŞI

“Ortaçağ” diye isim verilen 5 ile 15. asır Batı'nın zulüm ve cehaletle boğuştuğu asırdır. Din ile bilim, din ile siyasi idare ve din kurumunun kendi içindeki gerilimler Avrupa'nın ortaçağ barbarlığının sebebidir. İlim, siyaset ve adalet gibi birçok alanda mükemmele ulaşmış medeni meziyetlerle ilerleyen İslam ordularının, Avrupa'nın doğu ucu Bizans ve güneybatı girişi Kuzey İspanya gibi kilit noktalarda tıkanması Orta Çağ Avrupa'sının İslam Medeniyetini tanınmasını geciktirmiştir. Aynı şekilde ilk İslam ordularının Bizans'ı fethedip Avrupa'ya geçememesi de bunda etkilidir.

İslam memleketlerinden Bağdat, Kudüs ve İran'a kadar gelip Müslümanlarla ticaret yapan Avrupalı tüccarlar ve Kudüs'e gelip dini vecibelerini yerine getirdikten sonra geri dönen rahip ve dindarlar İslam bilim geleneğini Avrupa'ya taşıdılar. Haçlı Seferleri sayesinde kendi karanlık dünyalarının dışında aydınlık bir âlemin varlığından haberdar oldular. Kudüs'te kaldıkları 50 sene zarfında Arapça eserlerin birçoğunu da Latinceye tercüme ettirdiler. Bu faaliyetler Orta Çağ boyunca Avrupa'nın karanlık talihi büyük oranda bu başlangıçla aydınlanmaya doğru bir yol ayrımına girmiştir.

Endülüs'teki Kurtuba, Toledo, Gırnata ve Eşbiliye medreselerinin yanı sıra Sicilya'daki medreseler, aydınlık İslam Medeniyetinin karanlık Avrupa sahasına en yakın ilim ve irfan ocakları idi. Avrupa'da bu medreselerin ünü oldukça yaygındı. Hıristiyan ve Yahudilerden çokları gelip buralarda ilim tahsili yapmakta idiler. İslam Medeniyetindeki bu medreselerin mukabili üniversiteler ilk defa 13. asırda İtalya'da Salerno ve Fransa'da Boulegne ve Montpellier adı altında kurulmuştur.

Doğudan ve batıdan Müslümanlar tarafından sıkıştırılan Avrupa'nın Okyanuslara açılarak kendilerini zenginleştirecek ve bilimsel çalışmalarını destekleyecek Coğrafi Keşiflere yönelmeleri Avrupa'nın bilimle tekrar tanışmasını sağladı.

İSLAM EĞİTİM GELENEĞİNDE ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ

Fethedilen bölgelerde inşa edilen mescit ve camilerde mutlaka ilim halkaları teşekkül ettirilmiş, devrin en önemli âlim ve talebeleri kendi ilim meclislerini buralarda oluşturmuşlardır. Mescitlerde artan halkalara talebelerin kalabileceği

zaviye ler de eklene rek mescit lerin yatılı medre s e işlevi görme si de

sağlanmıştır. İslam ilim geleneğini teşekkül ettiği yerler olmaları bakımından bu halkalar son derece önemlidir. Öğretmenlik peygamber mesleği olarak görülüp âlimlere peygamberlerin varisleri olarak bakılır. Dolayısıyla, tevarüs edilen eğitim ve tebliğ misyonunu sürdüren ulemanın takva, ilim ve yetenek/gayret gibi sıfatlarla ilmin şerefini korumaları hep vurgulanmıştır.

Hocalar camilerde günün belli saatlerinde tertip ettikleri meclislerde farklı dersler okutmaktaydılar. Örneğin İmam Şafîi sabah namazını kıldıktan sonra kendi halkasındaki talebelere Kur'an dersi veriyordu. Güneş doğduktan sonra ehl-i hadis gelip hadislerin tefsiri ve manaları ile ilgili konuları tedris ediyorlardı. Bir müddet sonra müzakere yapıyor, kuşluk vakti olunca da dağılıyorlardı. Bu sırada Arapça, aruz, nahiv ve şiir okumak isteyenler geliyor, gün ortasına kadar okuyorlardı.

Talebeler ders halkalarına uzun bir süre katıldıktan sonra ancak bir kitabı okutma ve nakletme iznini alabiliyordu. Ünlü dil bilgini Halil b. Ahmed (v.175/791) bir kitabın rivayet iznini almak için yıllarca aynı ders halkasına katılmıştır.

İslam eğitim geleneğinde öğrencilerin **tâlib ül-ilm, talebe, tilmiz, el-mübtedi, el müffid, ve el-müntehi**, öğretmenleri ise **muallim, müeddib, atabey, lala, mu'id** gibi geniş yelpazeli bir literatürle tavsif edilmesi konuya verilen önemi göstermektedir.

İslam geleneğinde hoca-talebe-ders usulü konusunda İmam Gazali (İhya-u Ulumiddin) ve İmam Nevevi (el-Mecmu') gibi âlimler ciddi eserler vermiştir. (*)

DURAGANLIK VE ÇÖKÜŞ

Hıristiyanlık taassubuyla, İspanya'daki İslâm memleketlerine saldıran Hristiyanlar, 771 yılında kurulan ve 15. yüzyıl başlarına kadar süren sekiz yüz yıllık büyük bir medeniyetin bütün eserleriyle eşsiz kitaplarını insafsızca yok etmişlerdir. Örneğin 10. yüzyıl başında Kurtuba'da 600.000 elyazması eserle dolu kütüphaneler tamamen imha edilmiştir.

İki yüz yıl süren Haçlı Seferleri (1096-1272) esnasında İslâm memleketlerine saldıran Haçlı orduları, önlerine gelen her şeyi yıkıp yaktıkları gibi, kütüphaneleri de yok etmişlerdir. Trablus'taki kütüphanede üç milyon kitap bulunduğu, bunun elli bininin Kur'an-ı Kerîm, seksen bininin tefsire ait olduğu, kütüphanede 180 müstensihin çalıştığı bildirilmektedir. Haçlılara karşı Çanakkale savaşında olduğu gibi en yetenekli beyinlerin gazalara yönlendirilmesi de ilmi faaliyetler bakımından ayrı bir zafiyet oluşturmuştur.

13. yüzyıl başlarından itibaren Moğolların istisaları sırasında, İç Asya, Türkistan, Harizm, Horasan, Afganistan, Irak, Azerbaycan, Anadolu ve Suriye'deki bütün bu medeniyet eserleri yakılıp yıkılmıştır. 10.000 ciltlik kütüphane, Moğol istilâsında yağma ve tahrip edilmişti. Moğolların istilâsından önce Merv'de en az on kütüphane vardı. Moğol vahşetinin en büyük tahribatı, ilim ve kültür kurumlarına olmuştur. Kaybolan eserlerinin çoğunun Moğollar tarafından yakılan Bağdat Kütüphanelerinde bulunduğu ve bu yolla yok olduğu düşünülebilir.

Şiilere karşı kurulan medreseler başta Nizamiye medreseleri olmak üzere İslam akaidini yıkıcı tesirlere karşı korumak üzere yapılandırıldı. Başta Cüveynî ve Gazalî olmak üzere bu medreselerin müfredatını hazırlayan büyük âlimler Dinî ilimlerin dışındaki bilimleri çok az programa eklediler veya tamamen dışladılar. Daha önce de İslam dünyasında felsefeye karşı düşünceler bulunurken, Batıniler meselesi, Gazalî'nin düşüncelerinin siyasî ve ilmî alandan destek bulmasını sağladı. Hatta felsefî bilimler dışlanırken bu alanda çalışan filozoflar tekfir edildi. Bununla beraber Dar'ül Hikme bir Şii propaganda merkezi olarak faaliyet gösterdiğinden gösterdiğinden, Selahaddin Eyyubî (1138-1193) tarafından kapatılmış, yerine bir Şafii okulu kurdurulmuştur. Bu zengin kütüphane, Sünnilik-Şiilik mezhep mücadeleleri sonunda çıkan iç savaşta talan edilmiştir.

Fatih Sultan Mehmet tarafından Türkistan'dan İstanbul'a davet edilen Ali Kuşçu gelişinin (1474) ve astronomi ile matematik ilimlerinin temelini atmasının üzerinden bir yıl bile geçmeden aniden ölmesiyle Osmanlı bilimi pratik çalışmalar yörüngesine giremedi.

İslam Medeniyetinde Bilimin başlangıcını risaletin başlangıcı olan 610 tarihini kabul edersek çöküşü yani geleneği kullanarak bilim yapmanın mümkün olmadığı tarih olarak Osmanlı Devleti diye bir yapının kalmadığı 30 Ekim 1918'i kabul edebiliriz.

BAYRAK DÜŞTÜĞÜ YERDEN KALKAR

Kur'an'ın verdiği ilk mesajı çok iyi anlayan Müslümanlar fetihler, ticari faaliyetler ve ilmi yolculuklarla kısa sürede dillere destan gelişmeler sağlamışlardır. Tüm önyargılardan uzak, Yunan, Hint, Kıptî, Pehlevî, Süryani vb. yabancı dillerde yazılan kitapları tercüme etmişler, sonrasında tenkid etmeyi öğrenip nihayetinde telif eserler vermeye başlamışlardır. Çok kitap okumayı, edinmeyi ve kütüphaneler oluşturmayı, kütüphaneleri dini, ilmi ve bilimsel çalışmaların merkezi yapmayı, çok çalışıp çok üretmeyi ibadet saymaları, bilimi ve bilim adamını devlet ve milletçe desteklemeleri sadece Doğu'yu değil Avrupa'yı da aydınlatarak Rönesans'ı

hazırlamıştır. Denilebilir ki bugünkü çağdaş dünyanın arkasında tüm unsurlarıyla müstesna bir kitap medeniyeti olan İslam Medeniyeti vardır.

Türkiye'deki üniversitelerde yayınlanan uluslararası bilimsel makalelerin içler acıtıcı seviyede olması, dünyanın en iyi üniversiteleri sıralamasında ilk 500 üniversite arasında Türkiye'den sadece 1, 1000 üniversite arasında ise 9 üniversitenin yer alması (**), UNESCO'ya göre Türkiye'de okuma alışkanlığının günde 1 dakika ile % 4 oranıyla dünyada 86. Sırada olması (***) elbette tevarüs ettiğimiz birikimle doğru orantılı değildir.

Buna paralel olarak Eğitimimiz, milli ve üretken bir yapıya sahip olmadığından kendini yenileyememiş dolayısıyla da dünyanın gerisinde kalmıştır.

Buna mukadderat deyip geçmek tembellik bir yana insafsızlıktır. Tarihte bir defa başarılı olan yine başarılıdır. Bunun için yeniden başlamak, okumanın, yazmanın, tüm türleriyle kitabın, kütüphanenin, bilim adamlarının, bilim talebesi olmanın ve bilimsel usuller/derslerin önemi yeniden keşfedilmeli, devlet ve millet nezdinde hak ettiği itibarı görmelidir. Bunun için kadim medeniyetimiz bizi gölgesinde toplayacak bir bayrak olarak karşımızda durmaktadır.

Bayrak düştüğü yerden kalkar ve dalgalanmak için bu bayrak rüzgâr beklemektedir.

Bu araştırma ilk defa <https://gencdergisi.com/14238-kelam-geleneginden-kalem-medeniyetine.html> 'de yayınlanmıştır.

Yazının Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar:

1-ALPTEKİN M. Yavuz Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Ortaçağ Müslüman Topluluklarında Tercüme Tenkid Terki Telif Aşamalarında Toplumsal İzdüşümleri ve Bilimin Gelişmesi *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, http://busbed.bingol.edu.tr/Yil9_Cilt9_Say1_ÖzelSayi_Güz2019

2-ATA Ramazan Yrd. Doç. Dr., Akşaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Bir İslam Bilim Tarihi Denemesi *TİDSAD Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of Turk & Islam World Social Studies* Yıl: 4, Sayı: 13, Eylül 2017, s. 177-193

3-GÜNDÜZ Mahmut İslam'da Kitap Sevgisi ve İlk Kütüphaneler [http://www.tk.org.tr/index.php/TK/issue/view/164Cilt24_Say12\(1975\)](http://www.tk.org.tr/index.php/TK/issue/view/164Cilt24_Say12(1975))

4-İslam Ansiklopedisi TDV Beytul Hikme, Ehli Sünnet ve Tantavi Maddeleri

5-KORKMAZ Mehmet Doç. Dr. Kirgizistan Türkiye Manas Üniversitesi/Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk-İslam Eğitim Geleneğinde Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Ahlakî Çerçevesi *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2020 Cilt: 9 Sayı: 1

* YILMAZ Harun Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalı, Bir 7./13. Yüzyıl Âliminin Gözünden Eğitim: Nevevi'nin Hoca ve Talebe Âdabına Dair Görüşleri *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* Cilt-Sayı 58 Haziran 2020

** <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/dunyanin-en-iyi-universiteleri-aciklandi-turkiyeden-ilk-500de-1-universite-41538857>

*** <https://ceotudent.com/turkiye-kitap-okuma-aliskanligi>

BİLİM VE TEKNOLOJİNİN GELİŞMESİNDE MÜSLÜMAN BİLİM İNSANLARININ ROLÜ

GİRİŞ

Bilimin, milattan önce yazının bulunmasıyla başlayan gelişimi; Sümer, Babil, Yunan, Mısır, Roma vb. medeniyetlerin katkılarıyla devam etmiş, günümüzde teknolojinin artışıyla bu gelişim hız kazanmıştır. VI. yüzyılda kurulan İslâm Devleti, kısa zamanda o çağın bilim merkezleri olan Mekke, Medine, Şam, Kahire, İskenderiye, Bağdat gibi şehirleri sınırları içine alarak yerleşik halka ve buradaki bilim adamlarına başka dinlere mensup olsalar dahi iyi davranmıştır. Bu yaklaşım kısa zamanda etkisini göstermiş ve özellikle çeviri faaliyetleriyle 150-200 yıllık dönemde birçok eser İslâm medeniyetine kazandırılmıştır. Daha sonra Müslüman âlimlerin yetişmesiyle artık dönemin bilimi İslam coğrafyasında üretilir olmuştur. (Çetindal, 2020)

1. TIP

Müslüman tıp bilimcileri, İslam'ın temizliğe, bedensel ve ruhsal sağlığa verdiği önemlerle bağdaştırarak önemli eserler ve çalışmalar bırakmışlardır. İmam Buhari'nin "Tıbbü'n-Nebevi" kitabı bu alanın en önemli eserlerinden biridir. Tıp tarihinde; Ebû Bekir er-Râzî (854-925), İbnü'n-Nefis (1213-1288), Bîrunî (973-1048), Akşemseddin (1389-1459), İbn Sîna (980-1037) gibi Müslüman Bilim İnsanlarının yaptığı çalışmalar çok önemli yer tutar. Ameliyatlarda anesteziyi kullanan ilk hekim de Müslüman bir hekim olmuştur. Kendisiyle yalnızca Müslümanların övünmediği, tıp tarihinin de övüldüğü en önemli hekimimiz aynı zamanda filozofumuz İbn Sîna'dır. İbn Sîna'nın el-Kanun fi't-Tıbb/Tıbbın Kanunu isimli eseri, 500 yıl Avrupa'da tıp fakültelerinde ders kitabı olarak kullanılmıştır.

Müslüman Bilim İnsanlarından tıp bilimi yanı sıra filozof olan el-Kındî; fiziksel etkenlerin sadece fiziksel değil, ruhsal/zihinsel sağlığa da etki ettiğini fark etmiş ve bununla beraber psikofiziyojolojiyi kurmuştur. Kındî aynı zamanda civanın zehirleyici özelliğini azaltarak ilaç yapımında kullanılmasına olanak sağlamıştır. Müslüman tıp bilimcileri, batıda ve Avrupa'da tıp biliminin temelini atmışlardır. (Özarslan, 2019)

2. MATEMATİK-GEOMETRİ

Müslüman matematikçiler, sayı yazısını bularak ve sıfır keşfederek matematik çağının ilk adımını

atmışlardır. Matematik ilminin gelişmesinde; el-Harezmi (?-850), İbn Heysem (965-1040), Hâzinî (1118-1155), Nasiruddin Tûsî (?- 1274), Ömer Hayyam (1048- 1131), Câbir b. Hayyân (721-813) gibi birçok Müslüman matematikçimiz, matematik tarihinin gelişmesinde büyük rol oynamışlardır. (Bayraktar, 2008)

Cebir ilimin kurucusu olan el-Harezmi, dünyanın en büyük matematikçilerinden biridir. Harezmi sıfırlı ondalık sayıyı bulmuş, astronomi ve coğrafyada da önemli eserler bırakmıştır. Yine Müslüman matematikçilerimizden olan İbn Heysem ve Hâzinî, dört-beş bilinmeyenli denklemlerin çözümlerini bulmuş, Nasiruddin Tûsî de matematiğe 'çifti' kavramını kazandırmıştır. Câbir b. Hayyân da matematik için 'Kâinat, matematiksel ölçüler esasına göre yaratılmıştır.' Sözlerini kullanmıştır. (Özarslan, 2019- Özden, 2019)

Müslüman matematikçiler, geometride 'modern geometri'ye temel atmışlardır. Örneğin Battani; trigonometrinin iki temel kavramını, sinüs- kosinüsü ve bunların fonksiyonu tanjant ve kotanjant kanunlarını oluşturmuştur. Aynı zamanda astronom olan Battani astronomi ve matematik bilimini sistemli bir şekilde kullanarak Teorik Astronomiye yol göstermiştir.

3. FİZİK VE KİMYA

Fizik ve kimya alanında çok önceki zamanlardan beri çalışmalar yapan Müslüman bilim insanlarımız; Cabir b. Hayyan (721-776), Ebû Bekir er-Râzî (854-925), İbn Heysem (965-1040) vardır.

Cabir b. Hayyan birçok formül keşfetmiş, metalleri sertleştirme ve minerallerine ayırma gibi konularda çalışmalar gerçekleştirmiştir. Kimyayı teoriden pratiğe geçiren Ebû Bekir er-Râzî, soda, nitrik asit, sirke asidi ve gliserin gibi kimyasal maddeleri keşfetmiştir. El-Havi isimli tıp ansiklopedisiyle kimya biliminin gelişmesinde büyük rol oynamıştır. (Kaya, 2000- Bayraktar, 2017)

İbn Heysem, gezegenlerin hareketi ile ilgili ortaya attığı teoriyle astrofizikte devrim yapar. Optik fiziğin temel kaynağı olan 'cismin görülme olayını' izah ederek Öklid ve Batlamyus'un teorisini çürütür. Yani fizik bilimindeki deneysel araştırmaların mucitleri asıl olarak Leonardo, Boca Van Verulam ya da Galile değildir. Müslüman bilim insanlarımızdır. (Bayraktar, 2008)

4. COĞRAFYA

Belhî Ebû Zeyd (850-934), Uluğ Bey (1394-1449), Piri Reis (1465-1554), İbn Battuta (1304-1368) ve Evliya Çelebi (1611-1684) gibi Müslüman alimlerimiz coğrafya biliminin gelişmesinde büyük bir rol oynamışlardır.

Piri Reis çizdiği dünya haritasıyla çok önemli eserler ortaya koymuşlardır. Evliya Çelebi yazdığı seyahatname ile coğrafya bilimine ışık tutmuştur. Uluğ Bey'de Semerkant'ta kurduğu rasathane ile Kâtip Çelebi (1609-1657) gibi coğrafyacılar büyük yararlılıkta bulunmuştur. (Özarslan, 2019)

5. FELSEFE

Felsefe aynı zamanda İslam düşüncesinin temelini oluşturan bir unsur olduğu için Müslüman filozoflar felsefenin gelişmesinde de öncü bir rol oynamışlardır. Müslüman filozoflar başka eserleri taklit etmemiş, özgün eserler ortaya koymuşlardır. İslam felsefesi, felsefi problemlere yenilikçi çözümler getirmiştir. İlk İslam filozofu olan Kindî; felsefeyi ve felsefi kavramları tanımlamış, yüzden fazla felsefi eser kaleme almıştır. Fârâbî (872-950), Türk felsefe ansiklopedisi sayılan Et-Talimu's- Sâni isimli eseri yazmış ve felsefeyi her şeyden üstün tutup felsefeyi en büyük sanat olarak saymıştır. Aristo'nun eserlerini üç türde açıklayan Müslüman filozofumuz İbn Rüşd (1126-1198) da halifenin felsefe hocası iken vefat etti. Bunun yanında İbn Sîna (980-1037) ve Gazzâlî (1058-1111) gibi isimlerde İslam felsefesinin sembolü olmuşlardır. (Özarslan, 2019)

6. ASTRONOMİ

Müslüman bilim insanları, astronomi alanında Kur'an-ı Kerim'deki gökyüzü ve yıldızlar ile ilgili olan ayetlerden esinlenerek çalışmalar yapmışlardır ve astronomide temel bilgi kaynağı oluşturmuşlardır. Örneğin Kur'an-ı Kerim'deki; "Sen dağları görür, onları yerinde sabit sanırsın. Hâlbuki onlar, bulut gibi hareket ederler. Bu, Allah'ın sanatıdır ki; O, her şeyi sağlam yapar. Şüphesiz O, yaptıklarımızdan haberdardır." [Neml(27)/88]

Ayetlerden yola çıkarak Müslüman Astronomlar, Güneş'in ve diğer gezegenlerin de sabit durmayıp hareket ettiklerine tanık olmuşlardır. (Bayraktar, 2017)

Uluğ Bey Semerkant'ta kurduğu rasathane ile coğrafya bilimine katkıda bulunmanın yanı sıra astronomide çok daha büyük yer tutmuş ve astronomideki gelişmelere öncülük etmiştir. Ferâzî (?-777) usturlabı icat etmiştir. Yahya b. Ebû Mansûr (?-830), Güneş ve Ay tutulmalarının zamanını belirlerken yaklaşma metodunu kullanan astronom olmuştur. Ferganî (?-861), Güneş tutulmasını tam olarak açıklamış, Dünya'nın yuvarlak olduğu konusunda yeni kanıtlar sunmuştur. Ferganî'nin astronomi konusunda yaptığı

çalışmalardan sonra, aydaki Alfraganos kraterine onun adı verilmiştir. Ali Kuşçu (1403-1473), yıldızların yerlerini gösteren cetveller hazırlamış, yeni rasathaneler kurmuştur. Büyük astronomi alimi olan Ebû Reyhân el-Birûnî (973-1061), Kopernik'ten 500 yıl önce Dünya'nın döndüğünü söylemiştir. Birûnî astronomi ile ilgili yetmiş yakın eser ortaya koymuştur.

Müslüman astronomlar, astronominin temelini atmış ve astronomi biliminin devamında da öncülük etmiştir. (Özarslan, 2019)

SONUÇ

Müslüman bilim insanlarımızın yaptığı çalışmalar, bilim ve teknolojinin gelişmesinde gözle görülür büyük katkılarda bulunmuştur. Bu çalışmalar zamanla Batı Medeniyetine, seferler vb. olaylar ile taşınmıştır. Bu sebeple Batı Medeniyetinin bilimin öncüsü olduğunu düşünmek büyük bir yanılğı olur. İslam Medeniyeti bilimsel çalışmalarını sürekli olarak sürdürmediği için çalışmalarını günümüzde de devam ettiren Batı Medeniyetinin gerisinde kalmıştır. Fuat Sezgin'in sözleriyle "Batı Medeniyeti, İslam Medeniyetinin çocuğudur." diyerek özetleyebiliriz. (Malkoç, 2019- Özarslan 2019)

KAYNAKÇA

- Bayraktar, H. (2008) İslam Medeniyetinin Bilim ve Teknolojiye Katkıları. http://www.yaklasansaat.com/dunyamiz/bilim_ve_teknoloji/islam_medeniyetinin_bilim_ve_teknolojiye_katkilari.asp
- Bayraktar, M. (2017). İslam'da Bilim ve Teknoloji Tarihi, Ankara: TDV Yayınları,
- Çetindal, E. (2019). Endülüs'te Yetişen Bilim Adamları ve Bilim Dünyasına Katkıları (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi
- Kaya, M. "Ebu Bekir er-Razi", Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,
- Malkoç, E. S. (2019). İslam Medeniyet Mirasının Evrensel Sosyal Bilim Anlayışına Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(21)
- Özarslan, S. (2019). İslam Düşüncesi ve Müslüman Bilim İnsanları. Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(8)
- Özden, H. Ö. (2019). Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Geçmişten Geleceğe Türk-İslam Bilimine Katkıları. Bilimname, 3(39)

Yararlanılan Diğer İnternet Adresleri;

- DergiPark: dergipark.org.tr/tr, scholar.google.com.tr, İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi (İSAM), ktb2.isam.org.tr, YÖK Tez Kataloğu tez.yo.gov.tr / Ulusal Tez Merkezi

Erhan AKHAN ile Tarihi Romanlar Üzerine

Aslında sizinle daha önceden de tanışma fırsatımız olmuştu, geçen sene okulumuzun düzenlediği bir boğaz turunda tanışmıştık. Bu sene de çok şükür yine buluştuk, senenin ilk gününde. Bu sefer karşınıza daha büyük bir aileyle çıktık, Tarassut ailesi gittikçe büyüyor. Aramıza yeni katılan arkadaşlarımız da var,

Ben özellikle tarihi ve aksiyon konulu romanlar yazıyorum. Bunların içinde fantastik unsurlar olanlar da var. Şu ana kadar yayımlanmış olan 6 tane romanım var. Mümkün olduğu kadar bizden, yani bizim kültürümüzden, bizim düşünce değerlerimize uygun şekilde eserler vermeye çalışıyorum acizane.

Tarih neden önemli? Şimdi bu Nasrettin Hoca'nın ye kürküm ye fıkrası vardır. Tahmin ediyorum, bütün arkadaşlar biliyordur. Bu ye kürküm ye fıkrası gerçekleşeli aşağı yukarı 750-800 sene civarında da biz zaman geçmiş. Ancak bakıyoruz, bugün hala ye kürküm ye fıkrası günümüzde geçerli değil mi? Çok daha geriye gidersek, yani ilk insana gidersek ilk cinayet Kabil'in Habil'i öldürmesi niye olmuştu? İmam hatipli olarak bunları da biliyorsunuz. Tabiri caizse yani basit bir ifadeyle kız meselesinden olmuştu değil mi? Bugün hala bu işler oluyor mu günümüzde, oluyor. Yani kızlar yüzünden erkekler birbirini hatta eşlerini öldürüyorlar mı, öldürüyorlar. Hatta kadın cinayetlerini bugünler de çok gündemde biliyorsunuz. Niye, çünkü insan fitratı değişmiyor. Yani Allahü teala insanı yaratırken fitratımıza bazı özellikler koymuş, binlerce yıl geçse de bu fitrat değişmediği için tarih de tekerrür etmeye devam ediyor. Aynı olaylar, çok ufak değişikliklerle yaşanmaya devam ediyor. Şimdi meselâ Kur'an'dan da düşünürsek, Kur'an ne anlatıyor bize? Münafık karakteri, müşrik karakteri. Efendimiz (sav) zamanındaki müşrik karakteriyle yani şu andaki günümüz müşrik karakteri arasında çok fazla bir fark yok. Bazı araçlar değişmiş olabilir, mesela burada çok güzel bir örnek düşünüyorum. Musa (as) zamanında Mısır'da, firavunun sarayında, büyücülerle sihirbazlarla çok güzel bir olayı var. Şimdi ne yapıyor bu sihirbazlar? Algi yönetimi. Yani günümüzdeki tabiriyle algi yönetimi yapıyorlar. Aslında ip atmışlar, değnek atmışlar. Ama bir şekilde onu insanlara yılan gibi sunuyorlar. Yani aslında bunları düşündüğümüz zaman, tarihin önemini de buradan anlayabiliyoruz.

Türk devletinin savaşlarında, gerek Selçuklularda, gerek Osmanlılarda hatta Nemrutlarda, keza Moğollarda o hilal takvimini çok defa görüyoruz. Yani bu da tuhaf bir durum, Avrupa ile defalarca savaş yapılıyor, her zaman bunlar bu takvimi tabiri caizse yiyorlar yani. Niye? Tarih bilmedikleri için. Tarihin önemini bu gibi örneklerden de anlayabiliyoruz. Hatta Sultan Murat, Sırpsındığı ya da I. Kosova Savaşında, savaştan sonra alanı gezerken bakıyor. Ölen düşman askerleri genç, bir tanesi diyor ki yanındakilerden biri "Ya bunların da hepsi gençmiş, hiç aralarında yaşlı insan yokmuş." Diyor işte böyle sakalı ağırılmış biri. Sonra da Sultan Murat diyor ki

"Aralarında birkaç yaşlı olsaydı halleri böyle olmazdı." Yani tarihi bilmek işte bu kadar önemli. Bireysel hayatlarımızda vs. kendi davranışlarımızda, hem de toplumsal olarak bizim için çok önemli.

Şimdi tarihi anlatma da biraz edebiyattan bahsederseniz, aslında sadece edebiyatta değil. Geçmiş toplumlardan beri işte şiirler, efsaneler, günümüzdeki popüler kültür ürünleri, sosyal medya, tabii her konuda olduğu gibi tarihi anlatmada da bunlar yoğun bir şekilde kullanılıyor. Mesela, bilmiyorum bunu edebiyat dersinde falan gördünüz mü? Alp Er Tunga öldü mü? İssız Acun kaldı mı? İşte bu bile, edebiyatın tarihi anlatma da kullanılan kötü örneklerinden biridir. Şu anda da bu devam ediyor. Biraz daha rahat konuşursak yani çok kitabı dille değil de, mesela ben bazen tarih kitapları okuyorum. Yani tarihçi değilim ama meraklıyım ve lazım olduğu için kitaplarımda. Bazen öyle tarih kitapları oluyor ki, okumaktan sıkılıyorum. Şu tarihte şu olmuş, bu tarihte bunu yapmış falan filan... Tabii bunu edebiyata döktüğümüz zaman, gerek şiir olsun, gerek roman olsun, hikaye olsun, günümüzdeki filmler olsun takibi daha kolay oluyor. Akılda kalıcılığı da fazla oluyor, özellikle görsele döktüğümüzde. Mesela çok kötü bir örnek olmasına rağmen Muhteşem Yüzyıl dizisi bizim halkımızın Osmanlıya karşı tekrardan bir ilgi duymasına yol açtı. İşte bu yüzden edebiyatta da tarih konularını işlemek çok önemli hale geliyor. Ha bir de, burada bir önemli olan şey daha nedir? Hayatın aslında her anında olduğu gibi, bizim gibi düşünen muhafazakar insanların yani İslam'ı ön plana almış insanların da bu alanları boş bırakmaması gerektiği buradan çıkıyor. Niye? Biz bu alanları boş bırakırsak ya elin oğlu geliyor, ya da içimizdeki bir takım düşüncesi bozuk insanlar geliyor. O boşlukları değerlendiriyorlar.

İşte ne görüyoruz, Harem'de vezirin karşısında feracesi açık, başı açık hanım sultanlar, bin türlü entrikalar şunlar bunlar. Bu tür şeyleri görüyoruz. Hatta İstanbul Kanatlarının Altında diye, seyretmedim ama, orada adamlar utanmadan 4. Murat'ı eşcinsel karakter gibi gösteriyorlar. Yani maalesef, tabii burada şunu da ekleyeyim. Popüler kültür, adı üstünde çok popüler ve çok yaygın olduğu için küreselleşmede de bazı sıkıntılara yol açıyor. İşte mesela benim kızımda Bts diye bir grup seyrediyor, dinliyor. Şimdi bu adamlar ta nerede yani? Çok değil bir 20-30 sene önce, Türkiye'de bir gencin Korece bir müzik grubunu takip etmesi bize çok anlamsız gelir yani değil mi? Ama hem Dünya'nın globalleşmesi, küreselleşmesi kültürü de globalleştirdi. Kültür globalleşince bizim gençliğimizden işte Amerikan kültürünün kola ve hamburgeri McDonalds ile girdiği söylenilirdi. Şimdi her alanda kültür de globalleşiyor ve bu genel kültürü de örselemeye ve eritmeye başlıyor, bu da tabii ki bir tehlike. Ki bunun da tabii çok art niyetli ve kötü örneklerini de görüyoruz. Bunları takip ediyorsunuzdur mesela işte malum bir kanal var, internet üstünden yayın yapan. Hatta birkaç kanal var ama bir tanesi daha çok ön planda.

Fakat yabancı kanalların her bir dizisinde, işte illaki bir homoseksüel ilişkiler, aile kavramını örseleyici yayınlar, hatta en son o Netflix'te Minnoşlar diye bir dizi çıktı, birçok ülkede yasaklandı bu. Yani popüler kültürün en kadar kötüye kullanılabileceğini de bu örneklerden görüyoruz. İşte burada ne yapmamız gerekiyor? Biraz daha dertlenen insanlar olabilirsek, bizim de bunlara karşı gücümüz yettiğince, yeteneğimiz el verdiğince farklı alternatifler yapmamız gerekiyor. İşte ben de, elimden bu geliyordu. Roman olarak bunlar da çalışma yaptım. Bilmiyorum okuyan arkadaşlar oldu mu? Geçen sene gemide birkaç tane hediye etmiştik galiba.

Hocam söz edebiyattan açılmışken, gerçi üstünden biraz daha konular geçti ama. Edebiyattan açılmışken de edebiyatla ilgili bir soru sorayım. Tarihle harmanlanmış edebi eserlere aslında az çok aşınayız. Ama siz bu senteze bilim kurgu, fantastiği de katarak kitaplarımızı bambaşka bir boyuta taşıyorsunuz. Bu da sizi aslında alanınızda nadir kişilerden yapıyor. Peki bu yaratıcılığınızın bir köşe taşı var mıdır ve çıkış noktanız neydi ben bunları merak etmişim.

Çıkış noktası biraz hayal gücü, biraz da yaratılıştan geliyor desek çok tuhaf olmaz. Yani ben meselâ gençliğimde bile Kapalı Çarşıda bir iş yerinde çalışıyordum. İşin icabı, yürüyerek devamlı bir yerlere bir şeyler götürüp getiriyordum. Tabii o zaman cep telefonu yok. Yani yolda yürürken bile aklımdan böyle kurgular geçirdi. Fakat özellikle işte fantezi, bilim kurgu tarzında eser vermek konusu kafama biraz şurada oturdu. Ben roman yazmaya başlamadan bir ya da iki sene önce bu İstanbul'da havalimanının karşısında fuar merkezi var. Orada bir kitap fuarı yapıldı. Ben de oraya gittim, birkaç arkadaşım da vardı hatta kitapçı. Orada büyük bir yayınevinin böyle 15 metre pazar tezgâhi gibi bir standı var. Ve ben Çarşamba günü öğlen saatlerinde gittim yani çok fazla kimse yok. Yani fuar aşağı yukarı boşken, bu meşhur bilinen yayınevinin tezgâhının önü, yani pazar tezgâhi gibi dedim ya hatta orası kalabalık, başka standlarda kimse yok. Ve maalesef o kalabalığım hepsi kız öğrenciler, o kız öğrencilerin de yüzde 80'i 90'ı başı kapalı, yani bizim çocuklarımız. Ve aldıkları, baktıkları kitaplarda ne işte sorun burada. Yarı pornografik, işte büyücü kitapları, vampirler, işte alacakaranlık kuşağı tarzı kitaplar. Yani burada popüler kültürün bize getirdiklerine, bizim cenabımızdaki insanların, gençlerimizin ilgi duyduğunu ben çok açık bir şekilde müşahede ettim. özellikle bu nedenden dolayı bu alanda eserler vermeye gayret ettim. Yani bir Müslüman yazar olarak bir Batılının yazdığı kadar rahat bir fantezi eser yazamıyorsunuz. Çünkü adamlar öyle rahat eserler yazıyor ki işte meleklere cinayet işlettirir, tanrılarından bahseder. İşte bizim orada sınırlarımız var, ama sıkıştığımız yerlerde bazen hocalarımıza falan da danışarak onu da o şekilde sınırların içinde tuttuğumu zannediyorum. Yani burada büyük bir açık var, bu açığı doldurmaya âcizane gayret ettim. Ama tabii gene popüler medyada etkiniz yoksa popüler de olamıyorsunuz yani o da işin ayrı bir sıkıntısı. Ama dediğiniz gibi bu alanda boşluk var ve bu boşlukların doldurulması gerekiyor.

Benim de romanlarınızı inceleme fırsatım oldu. Romanlarınızın kurgusu daha çok Selçuklu döneminde geçiyor. Ama günümüz de Osmanlıya ait edebi eserler, mimari eserler çok daha fazla. Selçuklu bu konu da biraz

daha şanssız kalıyor. Peki siz eserlerinizi kurgularken neden Selçuklu dönemini seçtiniz? Ve bu konuda nelerden faydalandınız?

Benim aslında fantastik öğeler olan kitaplarım Osmanlı zamanında geçiyor, ama ilk çıkan kitabım Selçuklu aslanıydı ve Selçuklu dönemiydi. Aslında sorduğunuz sorunun cevabını biraz sen de verdin. Selçuklu Osmanlı'nın da atası babası sayılabileceği halde, ki burada bir kültürel devlet nizamı olarak da bir devamlılık arz ediyor aslında. Maalesef Selçuklu çok garip kalmış gibi duruyor. Yani Osmanlı alanında da eser olarak çok fazla edebi eserler var ama, Selçuklu gerek tarihi belgesel nitelikli kitaplar dışında, gerek romanlar açısından çok garip kalmıştı. Benim de Selçukludan başlama sebebim biraz da bu oldu açıkçası. Özellikle Anadolu Selçuklu... Selçukluyu veya Türk tarihi anlattığımız zaman veya hatırladığımız zaman genelde başarılarla hatırlıyoruz. Ama özellikle Anadolu Selçuklu garip kalmış bir tarih. Çok hüznü bir tarihi var. Önce kardeş savaşlarıyla başlıyor, arkasından çok büyük Haçlı saldırılar hep arka arkaya geliyor. Son ve esas en yük, mühim olanı da Moğol Savaşıyla çok acılar yaşamış bizim coğrafyamız. Yani gerçek mana da garip kalmış bir tarihti. Ben de bu yüzden biraz, eserlerimde bunu anlatmaya çalıştım ve gençlere bunu hatırlatıp anlatmış oldum.

Hocam, aslında bu açıdan bakınca haklısınız yani Selçuklu hakkında eserler yazmak konusunda. Sonuçta o da bizim bir tarihimiz ve o tarihe de değerini vermek lazım.

Evet, Selçuklu için bir dizi çekiyorlar. Gerçi ben seyretmiyorum, yani pek dizi seyretmiyorum ama. Aslında ben olsaydım, Selçuk Beyden başladım. Çünkü, okuduysanız ya da belki bundan sonra bakarsınız, Selçuk Beyin yaşadığı da çok ilginç bir dönem. Hatta Osmanlı'nın döneminden de ilginç bir dönem. Hem gerçekten bazı entrikalı şeyler var o dönem içerisinde ve kök tanrıçılıktan İslam'a da geçilen bir dönem. Ama bunu çoğumuz bilmiyoruz yani, kültürel eserlerde de pek gündeme gelmiyor. Ama yine de, ne kadar iyi dediğimiz eserler bile yani meselâ Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman olsun, orijinal tarihle pek alakalı değil. Bunları herhalde görüyorsunuzdur. E tabii popülerlik olması, reyting olması için bazı şeylerin yapılması gerekiyor ama yine de bunlar gençlerimizin tarihe daha çok eğilmesini, dikkat etmesini sağlıyor, o açıdan iyi tabii ki.

Hocam aslında benim de tam bu konuyla ilgili bir sorum vardı ve cevabımı da çok merak ediyordum. Aslında biraz vermiş oldunuz ama, ben yine de sormak istedim. Son dönemlerde günümüzde bu tarihi dönem dizileri çok fazla çekilmeye başlandı. Sizin de dediğiniz gibi, Diriliş Ertuğrul, Uyanış Selçuklu gibi. Bu dizilerin senaristi siz olsaydınız, şu anki dizilerde değiştirmek veya eklemek istediğiniz bir şeyler olur mu?

Bu soruya net bir yanıt veremeyeceğim çünkü ben dizileri pek seyretmiyorum açıkçası, seyretmediğim için neyi ekleyip neyi çıkarabileceğimi pek bilmiyorum. Ama benim çıkaracağım sahneler sadece bu tarih dizilerinde değil de genel olarak bu Türk dizilerinde o uzun uzun bakışma sahneleri olurdu herhalde. Gerçi orada da sektörel bir sıkıntı var herhalde yani dizi süreleri çok uzun olduğu için.

Hani fazla sulanmış karpuz gibi oluyor bir yerde. Fazla uzun böyle hormonlu, çok aksiyonu yavaşlatılmış şeyler çıkıyor. Ben mümkün olduğu kadar aksiyonu arttırmaya falan çalışırdım herhalde.

Peki siz bir tarihi dönem dizisi çekseydiniz nasıl yapardınız?

Öncelikle özen göstereceğim şey gerçeklere bağlı kalmak olurdu. Çünkü tarihimizde bu aksiyonun gerçeği fazla fazla var yani. Bir de popüler kültüre, reytinglere çok fazla tamah etmeden bizim duygularımızı anlatmak lazım yani bizim gözümüzle bakmak lazım. Şimdi yerli bir film çekiliyor, fakat bir Müslüman gözüyle değil, yani az önce dedim ya yakaları açık başları açık kadınlar diye. Yani bu doğru da değil zaten. Ben böyle bir dizi çekecek olsaydım bizim kültürümüze uygun olması için gayret gösterirdim. Bir Mısırlı gazeteci var, Mısırdan kaçmış, Arap. Ondan takip ettim ve doğru söylediğine inanıyorum. Şimdi biliyorsunuz biraz güncel politikaya siyasete gireceğim hafiften ama, bize özellikle düşmanlık yapan bazı ülkeler var körfez ülkeleri. Şimdi bu gazeteci diyor ki adam Mısırlı, "Bunlar Türkiye'ye düşmanlık yapmalarına rağmen para harcaıyıp, Türkiye'deki dizilere sponsor olup, para harcaıyıp dizi yaptırıyorlar." Diyor. "Ve ondan sonra bu yaptırdıkları dizileri, Arap ülkelere Müslüman ülkelere yaymıyorlar." Tabi bunlar hangi diziler, Diriliş Ertuğrul tarzı olanlar değil. Hani bolca zengin kızlar fakir erkekler, tabii bunlar da artık hafif kaldı da. İşte ötekinin amcası bunun yengesinden falan tarzı, bunları Müslüman ülkelere lanse edip, 'bakın işte siz Türkleri seviyorsunuz ama bunlar dinden çıkmış' şeklinde propaganda malzemesi olarak kullanılıyor bunlar. İşte ben bir dizi çekecek olsaydım, bizim aslımızı özümüzü yansıtan diziler çekmeye çalışırdım, yani bu çok önemli de bir konu.

Hocam inşallah siz de bir dizi çekersiniz o zaman.

İnşallah, gayret ediyoruz ama çok kolay değil biliyorsunuz. Türkiye'de ne iş yaparsan yap biraz arkan olacak, çevren olacak. Yoksa çok güzel işler de yapsan onu piyasa da işlemek yansıtmak çok kolay olmuyor yani. Ben de o konuda gayret gösteriyorum, ama şimdilik nasip olmadı. Bakalım hayırlısı inşallah.

İnşallah hocam. Aklına şu an bir soru geldi, şimdi dönüp baktığımız da ilk eserleriniz hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Şimdi biraz klişe olacak ama, hakikaten eserler biraz insanın çocuğu gibi de oluyor. Mesela ilk Selçuklu Aslanı, acemilik eserim olmasına rağmen ilk göz ağrım gibi. Ve bence ilk göz ağrısının insan da önemli bir yeri oluyor çünkü yazarlığa adım attığım kitap, ve olumlu eleştiriler de aldım. Memnunum, şu anda da yaptığım gibi tebessümle anıyorum. Ha tabi şu da var, zaman içinde kendinizi de geliştiriyorsunuz bir yandan. Mesela ilk Selçuklu Aslanı'nda betimlemeler az olduğu yönünde eleştiriler vardı. Daha sonraki eserlerimde biraz daha çoğaltmaya çalıştım betimlemeleri. Fakat yine de editörümün istediği kadar betimleme koymuyorum çünkü fazla betimlemenin de aksiyonu gölgelediğini düşünüyorum. Ama böyle zaman içinde gelişerek ve geliştirecek şeyler yazmaya çalışarak devam ediyorum.

Tarihi romanların yalnızca tarihi olaylardan kronolojiden ibaret olduğunu, ve bunu okumanın gerçekten sıkıcı olduğunu, hatta bir çok insanın bu kitapları başlayıp yarım bıraktığını da biliyoruz. Bunlardan bahsettiniz. Ben bundan 4 sene önce İmam Hatip Lisesine ilk başladığım da şunu fark etmiştim. Peygamberler tarihiyle ilgili gerçekten bilgim çok azdı, çünkü bize çocukken okunan masal kitapların da peygamberimizle ilgili çok güzel hikayeler masallar vardı. Büyükler için de, yani belli bir yaş ve üstündekiler için de çok güzel tarihi eserler var. Ama gençlere yönelik peygamberler tarihini doğrudan anlatan, edebi eserlerin çok az olduğunu fark ettim. Böyle önüme çıkan pek de bir eser yok, acaba siz hazırlamayı düşünür müydünüz?

Burada çok büyük bir zorluk var. Niye? Şimdi biz kurgu yapıyoruz, hatta vampirleri falan anlattığım şu fantastik eserimin birkaç yerinde Fatih Sultan Mehmet geçiyor. Tarihi bir çerçeve olduğu için ne yazacağımı, nasıl yazacağımı zorlandım. Hatta bu konu için birkaç hocama falan danıştım, niye? Ben bu adamın istemeyeceği bir şey yazarım da, işte şöyle dedi, böyle yaptı yazacağım. Bir kurgu yapacağım. Şimdi o adamın hoşuna gitmeyecek bir şey yazarsam, bundan helallik almam gerekir mi? E adam ölmüş, nasıl helallik alacağım? Sonra, ötelerde bu işler benim karşıma çıkar mı gibi bir zorluk var. Tabi iş peygamber dediğimiz zaman o daha da zor. O yüzden ben o tür şeye pek girmek istemiyorum, yani aslında çok isterim. Dediğiniz gibi orada bir boşluk var, hatta bizim yayınevi demiş bizim bir arkadaşına işte sen böyle böyle bir şey yaz. O da Hazreti Musa (as) ile ilgili bir eser yazmış. Arkadan Süleyman (as) ile ilgili de bir eser yazmış. Yani benim o çekince koyduğum noktalarda hakikaten sıkıntılar var. Mesela bir ara ot vardı İskender hani, sonra aşkın göz yaşları vardı. Şimdi bakıyorsun adam Mevlana hazretlerini almış diğer şahıslarla konuşturmuş. Acaba adam böyle bir laf dedi mi demedi mi? E demedi. Acaba böyle bir şey duysa ne der? Yani işte fanteziyle ilgili sınırlar olduğunu söylemişim ya az önce. Bu konuda gerçeklere dayanacak dediğimiz eserler de de böyle bir sınır var ve bu sınır yazar için tehlikeli bir sınır yani. O yüzden bu konuda ben şahsen çekinceli davranıyorum yani, ama eser eksikliği var katılıyorum. Ben daha orta okuldayken, hocalarım daha iyi bilir. Karadavut diye şöyle tuğla gibi bir kitap vardı, ama o kitabı çok severek okumuştum içindeki betimlemeler çok güzeldi. O koca kitabı orta okulda bitirmiştim mesela. İşte yeni, biraz daha gençlere hitap eden şeyler yazılmalı mı, yazılmalı ama bunu ben yazmayacağım diye tahmin ediyorum.

Hocam aslında sorularım bitti demiştim ama yine bazı şeyler sormak istedim. Mesela yaşadığımız şehir Çanakkale, çok büyük bir maneviyata sahip. Peki siz Çanakkale hakkında bir kitap yazmak ister misiniz?

Şimdiye kadar böyle bir fikrim olmadı, açıkçası çok projem var ama yazmak zaman alıyor. Ben kendim anne tarafından Çanakkaleliyim Ezelini benim annem. Kendim de Çanakkale'de doğdum zaten, 1971'de. Baba tarafından da Aydınliyım, kendi dedemin rahmetli savaş hatıraları falan var. Onlara dayanarak kuracağım bir projem de var aslında ama onlara bile sıra getirip yazamadım. Önce bu, benim kitaplarıma baktıysanız bir Selçuklu serisi olarak gidiyor, bir de Akıncı günlükleri var fantastik. İşte onlardan daha birer kitap çıkarmam lazım.

Bizim zamanımızda gençlere bu kadar destek yoktu. Şimdi gençlerin önünün açılması için, onların hedeflerinin daha iyi yürümesi için çok fazla şey yapılıyor ama. Maalesef burada biraz gençlere de eleştiri de bulunmak lazım. Çoğu gençte elindeki telefonu oyun ve sosyal medya dışında kullanmıyorlar. Bazen zor olan şeyler daha kıymetli oluyor yani gençlerimiz zorluk çekmediği için. Kıymetini bilemiyorlar bazı şeylerin. O açıdan buradaki gençlerimize de acizane, burada grımış oldukları yolda samimiyetle ve gayretle devam etmelerini ben rica ediyorum. Yani elimizdekilerin de kıymetini bilmemiz lazım.

Hocam az önce vebalden bahsetmiştiniz hani birinin ne diyeceğini bilemediğimiz için, peygamberler konusunda kitap yazmayacağınızdan bahsetmiştiniz. Siz o dönemi görmüyorsunuz tabii, ama çoğunlukla romanlar yani sizin yazdığımız türdekiler daha çok görüp izlenerek çıkıyor. O yüzden tarih kitabı yazarken bir sorun yaşıyor musunuz?

Tabii bir zorluk oluşturuyor, ciddi araştırma yapmanız gerekiyor. Hatta bazı şeyleri araştırmanıza rağmen bulamıyorsunuz. Kolaylık olan tarafı ne? Ben belgesel tarih kitabı yazmadığım için, roman yazdığım için sonuçta kurgu yapıyorum. İşte o bir rahatlık veriyor, yazar benim ben öyle kurdum çünkü. meselâ Selçuklu Kartalı diye bir kitabım var. İşte bu Selçukludaki bir çocuğu esir alıyorlar ve İngiltere'ye götürüyorlar. İşte orada bir kadırğa Suriye tarafından çıkıp İngiltere'ye kaç günde kaç ayda gidiyor? Yani İngilizce kaynaklarda dahil araştırmama rağmen bulamadım. Bir takım tahmini verilerle meselâ kurguladım. Bu tür zorlukları oluyor ama kurgudan dolayı da kolaylıklar oluyor. meselâ gerçek biyografiye dayalı Osmanlı'nın kuruluşu gibi bir şey yazsam, onun zor olur. Onun hayatına uymak zorunda kalırım. Ama Aslan Bey mesela, Selçuklulardan cengâver bir beyin hikâyesi diyelim. Tamamen hayali olduğu için bana çok geniş bir alan kazandırmış oldu.

Şimdi Erhan Hocam benim aklıma şöyle bir şey geliyor. Bizim çocukluğumuzda tarih denince aklımıza Yavuz Bahadıröğlü geliyordu, bizim karakterimizi işlemişti. Ancak tabii gençlerin roman okuma ihtiyacı var belli yaşlarda. Tabii bizim dönemimiz de çok fazla kitap yoktu, hocalarımız da fazla olmayan ama kaliteli olan o kitapları bizimle buluşturarak bir noktada bizim dünya görüşümüzün, felsefemizin oluşmasında çok ciddi destek oldular. Şimdi ben şunu merak ediyorum aslında, şimdi gençler çok fazla tarihi roman okumuyorlar. Okuyorlar da, kendi tarihini kültürünü gerçekçi şekilde anlatan kitapları okuma eğiliminde değiller maalesef. Aynı şekilde katılıyor gençlerin eksikliği bu, gençlerin suçu. Ama bizim de bunu kolaylaştırmak için ne yapmamız lazım diye kafa yormamız gerekiyor. Bu konuda fikirlerinizi merak ediyorum doğrusu. Biz çocuklarımızla yazarlarımızı buluşturursak, dergiyle uğraşırsak acaba bazılarımızın ilgisini buraya çekeriz de, 3-5 tane gencimizi acaba belli bir yere getirerek, hocalarımızın bizi yetiştirmesindeki o ilmi zekâtı verebilir miyiz diye gayret etmeye çalışıyoruz. Gençleri toplamaya çalışmamızın amacı da bu. Öncelikle ben bu konudaki fikrinizi merak ediyorum yani ne yapalım da gençlere tarih kitabı okutalım?

Hocam şimdi yanlış anlaşılıysam özür dilerim ama kitap okunmama noktasında ben gençleri çok suçlamıyorum aslında. Yani bir de okutacak olanın kabahati var, biz gencin ilgisini çekecek eserler ortaya koyduk da mı okumadılar? Şimdi öyle bir şey var. Ama bunun da ötesinde bir şey var, sosyal medya hocam. Yani kitapta okutacaksanız bunu bir şekilde sosyal medya da parlatmanız, pazarlamanız, duyurmanız, yansıtmanız gerekiyor. Ha gençlerimize bu noktada biraz daha iş düşüyor. Ben 50 yaşındayım, hani şu anki çağı bir şekilde köşesinden tuttum yakaladım, bilgisayarla çok önceden tanıştım cep telefonu kullanabiliyorum belki ama. Gençler sosyal medyada neleri takip ediyor nelere ilgi duyuyor ben şimdi onu çok bilemiyorum. Gençler daha iyi biliyor onu. Şimdi bana biraz kızıyor ama benim kızım da bahsetmişim ya Koreli grup dinliyor. Bu grupların bazılarının altına alt yazı yazıyor, işte Instagram'a koyuyor, Tiktok'a koyuyor 10-20 bin izlenme alıyor. Ben yazarım, 6 tane kitabım var, 50 yaşındayım, belli gün görmüş geçirmiş insanım falan ama benim Instagram sayfam 200, 300'ü geçmiyor. İşte biz o gençlerin ilgi alanlarını bulamıyoruz. Sizin yapmış olduğunuz şeyde de bu olabilirse büyüklerimizin deneyimiyle, gençlerimizin bu konudaki öngörülerini bilgilerini kullanarak o yeni kanallara nasıl ulaşabiliriz, belki bunu çözmemiz gerekiyor. Yani tamam ben eseri yazdım belki çok aksiyonlu oldu belki çok fantastik oldu ama ben bunu sosyal medyada yayamıyorsam kitabım çokta bir şey ifade etmiyor yani. Bizim yazar arkadaşlardan biri birtakım arkadaşlar edinmişti bir ara, fenomenler falan vardı. Hocam çok ilginç yani onu ben anlayamıyorum gençlere sormak lâzım. Çocuk arabada gidiyor, bir video çekmiş işte 30-40 saniye belki. Bir sigara var ağzında, yalnız araba çok yavaş gidiyor, yolcu koltuğunda oturuyor ve bir şarkı çalıyor. Kapıyı açtı arabadan indi, araba ağır ağır gidiyor. İki tane şöyle oynadı döndü, tekrar oturdu. Binlerce beğeni almış izlenmiş bu. Ya şimdi bu bana çok mantıksız geliyor, ama bunları gençlerin gözüyle görüp de değerlendirebilse. Biz onu yapamıyoruz, işte gençlerle böyle ortak bir çalışma yapıp bunları daha güzel değerlendirebilsek daha faydalı işler ortaya çıkar diye düşünüyorum. Yani biz ne kadar güzel şeyler yazarsak yazalım ulaşma sorunumuz var.

Hocam bir de şu var, gelişmiş ülkelerde sosyal medya bu kadar çok kullanılmıyor. Yani kullanılıyor ama günlük süresi yarım saat, bir saat. Ama bizim ülkede bu çok fazla yani gençlerin telefon kullanma oranı 7 saatten az değil. Zaten 7 saat sosyal medyaya giriyorsa bu arkadaşımız, 7-8 saat uyuma saati, 7 saat okul derken de gün bitiyor. Dolayısıyla ekstra bir sinema, tiyatro, kitap okuma, sosyal faaliyetler de bulunma durumu hemen hemen hiç kalmıyor. Sportif konularda da bu durum böyle, işte birkaç sportif arkadaşım var. Onlarda da durum çok farklı değil. İşte öğrenci futbol kulübüne gidiyor. Belli bir yeteneği var ama örneğin ısınma çalışmalarında sürekli bir sosyal medyaya girme amacı var. Onlar bu konuda çok ciddi. Onların alt yapılarında sporcu bulamamaktan şikayetçi, onlar da aynı konulardan şikayetçi yani. Sanırım sosyal medyayı kullanırken biraz disiplinli hareket etmemiz gerekiyor. Belli bir saati geçmememiz gerekiyor bir de herhalde çok ucuz yani, internet hemen hemen bedava gibi. Gençlere özellikle. Mesela benim kullandığım servis sosyal medyayı bana ücretsiz kullanıyor. Acaba bunun da etkisi var mıdır merak ediyorum. Yani bildiğim bir şey varsa, sosyal medyanın gelişmiş ülkelerde bu kadar fazla kullanılmadığı.

Hocam aslında gelişmiş ülkelerde de bu sıkıntı var. Ben bir örnek görmüştüm Japonya'dan, 10 20 sene önce bir örnek göstermiş herkes elinde kitap okuyor. Hani biz öyle değiliz diye örnek gösterilirdi ya küçükken. Günümüzden gösteriliyor artık onların elinden de kitaplar kalkmış, telefonlar tabletler var. Yani orada da bu sıkıntı var, bir de şöyle bir durum var. Yine bizim kızın okulunda bir veli seminerine çağırılmışlardı beni, orada bir arkadaş bunu bayağı bir anlattı. Hocam bu psikolojik bağımlılık yapan bir şeymiş, çünkü melatonin hormonu falan dedi galiba yanlış olmasın. O telefonu elinize aldığınızda beyin birtakım hormonlar salgılayıp mutluluk hissi veriyormuş insana. O yüzden bırakılamıyormuş da. Yani benim buradaki acizane düşüncem, biraz nefis mücadelesi lazım onu elimizden bırakmak için. Seneler önce bir olay anlatırlardı. Televizyon sokmazlar evlerine. O zaman birisi televizyon almış, tabii bilgisayar falan yok. Hocası haber göndermiş televizyonu evden atsın falan diye. O da hocasına haber vermiş. Ya bunun düğmesi var işime gelmezse kapatırım falan diye. Hoca da ona diyor ki, istediğin zaman onu açıp kapatmak için evliya bileği lazım onda diyor. Yani benim aklıma bu geliyor, hakikaten ben de telefonu elime alıyorum. Yetişkin olmamıza rağmen yatarken bir haberlere bakıyorum, bakıyorum yarım saat olmuş. Yani bunlardan uzak durmak gerçekten de kolay değil, ama bunu nefis terbiyesi yaparak biz düzen içine sokabilirsek olur ancak diye düşünüyorum.

Nefis terbiyesi, zaten psikologların şu an gündeminde olan bir konu. Teknoloji orucu diye bir kavram çıktı ortaya. Artık haftanın bir iki gününde teknoloji orucu tavsiyesinde bulunuyorlar. Japonya örneğine değindiniz, geçen ben de denk geldim bilgisayarda. Evet onlar bağımlılıkta çok aşmışlar kendilerini ama, küçük yaşta intiharlar da çok ciddi şekilde artmış durumda. Çok uzun süre ekrana bakıyorlar gerçekten... Hem de izledikleri şeylerde sadece, sadece zengin arabalar pahalı şeyler gösteriyorlar. Şu an ekrandaki herkesin ailesinin ortalama gelir durumu, 3000-5000 arasındadır. Ama sosyal medyadakiler de böyle bir hayatın yaşadığını göremiyoruz. Telefonları bir kenara bırakıp gerçeklerle tanıştığınızda hayatınız allak bullak oluyor.

Yani biz Müslümanlar olarak biraz daha farkında olmamız lazım bazı şeylerin. Bu Korona Virüs bile dijitalleşme çağına geçmek için bir proje olduğu söyleniliyor. Bu algı operasyonları o kadar yoğun ki. Hiç aklımıza gelmeyen yerlerde bile bu operasyonlara maruz kalabiliyoruz. Bir de bunlara dikkat etmemiz lazım biraz daha farkında olmamız lazım yani. Geçen yeni film çıktı Marvel'in. Orada bir terörist geçiyor, elinde silah. Köşede bir yerde Türk bayrağı var, çaktırmadan oraya sokuşturmuşlar. Yani her yerde bir algı operasyonu buluyoruz. Ekmek yerken ölçüyü tutturmanız gerektiği gibi sosyal medyada da ölçüyü tutturmanız gerekiyor. Ama sosyal medyasız da olmuyor hocam yani.

Ben soracaktım. Bildiğim kadarıyla sizin asıl mesleğiniz yazarlık değil yani bu işe başından başlamadınız. Mesleğinizden ayrılmış yazarlığa geçmek sizde nasıl bir etki oluşturdu? Yani buna nasıl karar verdiniz?

Aslında çok kesin karar vermedim. İmam hatipli arkadaşlara

konuşmak burada biraz daha rahatlık sağlıyor. Malum biz iman etmiş insanlarız bu imanın içinde kaza ve kader de var. Geriye dönüp baktığım zaman eskiden yaptığım bir farklılık, o an fark etmesem de 10 15 yıl sonra beni çok değişik yerlere getirmiş. Yani bu tür sapmaları kırılma noktalarını müşahede edebiliyoruz. Ben açık hava reklamcılığı alanında iştiğal ediyordum. Pankartlar, büyük ebatlı panolar gibi işlerimiz vardı bizim. Sonra işlerimiz bozuldu iş yerini kapatmak durumunda kaldık. Elhamdülillah kimseye borcumuz olmadı geçinebilecek durumdaydık yani ama iş yerimizi kapattık. Bir işin peşine düşüyoruz bir yere kadar gidiyoruz ama duruyor yani devam etmiyor. Böyle böyle bir iki sene geçti, ben de baktım evde oturup duruyorum. Önümde bilgisayarım da var, gençlikten beri gelen bir yazma merakım da var. Dedim ben niye yazmıyorum ki? Yazmaya karar verdim. Böyle birkaç ay çok yazmadım, sadece birkaç cümle yazdım kalktım dolaştım falan. Sonra bir gün ciddi ciddi oturdum ve iş bu noktaya kadar geldi. Yani bir yerde işte kader de var işin içinde? Nasip olunca oluyor. Ama tefekkür de önemli.

Yazarlığa ilk başladığınızda iyi ki yaptım ya da keşke yapmasaydım dedğiniz şeyler var mıydı?

Yok, olmadı öyle. Sadece daha önce yazmaya başlasaydım gibi bir durum olabilir. Ama biliyorsunuz Müslüman'ın hayatında pek keşke olmaz. Daha önce başlamak isterdim ama nasip böyleymiş böyle denk geldi ve ben buna boyun eğdim yani bir itirazım yok.

Ben daha önce kitap okumayı sevmiyordum ama daha sonra bir yazarın kitabıyla karşılaştım ve o günden beri kitap okumayı seviyorum. Ve bazen kendime örnek aldığım kişiler de oluyor. Sizin de kendinize örnek aldıklarınız var mı?

Ben de o tarz bir şey pek olmadı. Ama bu birikimle oluyor yani okuyorsunuz okuyorsunuz sonra da yazıyorsunuz. Ama daha çok beni motive eden eksiklik oldu. Tarih ve fantastik alanda eksiklikler var çünkü. Genelde biz de betimleme ağırlıklı kitaplar yazılıyor, mesela yine bir hocamın tarihi kitapları var. Mesela ben aldım şimdi kitabı elime. Adam ata binmiş gidiyor, bir sonbahar manzarası, ağaçlar çiçekler falan filan. Ya ben sıkıldım yani, bir olaya gelemim diye bekliyorum. Gelmiyor. Ya ben şimdi bu yaşta sıkılıyorsam, daha sabırsız daha atik daha kanı kaynayan bir gencin de bu kadar çok betimlemeye sabretmeyeceğini düşündüğüm için daha aksiyonlu şeyler yazıyorum. Yani örnek almaktan çok eksikliğini hissettim desem daha doğru olur.

Sultan Melik Şahın zehirlenmesi hakkında bir çok rivayet var, sizin bu konu hakkındaki görüşlerinizi alabilir miyim?

Tarihimizin çoğu noktasında böyle tartışmalı şeyler var. Melik Şah'tan çok sonrası, Osman Gazi bir hanımı mı vardı iki hanımı mı vardı? Osman Gazi'nin annesi kimdi? Bunlar bile hala tartışmalı konular. Yani okul kitaplarımızda tarihte bu tür tartışmalar olmadığı için, şöyle olmuş geçmiş zannediyoruz. Halbuki öyle değil. Ve bizim Türk geleneğinde fazla yazı yazma geleneği olmadığı için, Osmanlı tarihini bile bazen Bizans kaynaklarından öğreniyoruz. O yüzden net konuşmak çok kolay değil bu konularda.

İbadetin

İnsan Kişiliğini Oluşturma ve Geliştirmedeki Rolü ve Önemi

Bu yazımda ibadetlerin insan kişiliği üzerinde ki etkisinden bahsedeceğim. Aslında insan dediğimizde iki boyutlu bir varlıktan bahsediyoruz. Birincisi madde-fizik boyutu diğeri ise mana boyutudur. İnsanlar bunu genel olarak madde-fizik boyutu ile yaptılar Ama aslında insanı insan yapan mana boyutudur. Nasıl ki insanın fiziksel boyutunu besleyen bazı durumlar var ama mana boyutunu da besleyen de ÇOK ÖNEMLİ boyutlar vardır. İşte bunların en önemlisi de "İBADETLER"dir. Peki, mana boyutumuz için ibadetler neden bu kadar önemlidir? İşte bu mana boyutu da vicdandan geçer. İbadetler de kalbimizi, özümüzü, aklımızı, vicdanımızı eğitir. İnsanın iç disiplinini sağlar. İbadetler insana birçok yönden katkı sunar ve insana bilinç ve şuur kazandırır. İnsanın sorumluluğunu hatırlatır işte bu sorumluluk duygusundan dahi insanın kişiliği gelişir ve olunlaşır.

İbadetlerin de iki yönü vardır. Örneğin, Niçin namaz ve nasıl namaz kılmalıyız? Burada nasıl boyutu önemlidir ama bizim burada asıl dikkat etmemiz gereken konu niçin kılmalıyız boyutudur. İşte bunun cevabı da bir nevi başlığımızın cevabıdır. İbadetler insanın kişiliğini ve gelişimini fazlaca katkıda bulunmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz üzere sorumluluk kazandırır. Örneğin Allah bize kılmamız için 5 vakit namazı farz etmiştir. Bir Müslümanın sorumluluğudur namaz kılmak. Bu da insanın gelişimine katkıda bulunur. Ama tabi ki bu sorumluluğunu yapabilen fark eder bunu. Kuran-ı kerimde geçtiği üzere bireye dengeli bir kişilik yapısı kazanmasını sağlar; Kişiyi gurur ve kibirden uzaklaştırır ve alçak gönüllü yapar, kötülüklerden uzak durmasını sağlar, sosyal dayanışma, birlik-beraberlik gibi duyguların gelişmesine yardımcı olur. Başkalarına zarar vermeme bilincine sahip olmasını sağlar. "Müminlerin iman açısından en mükemmel olanı, ablâkı en iyi olanıdır." (Bubari) bu sözden de anlaşılacağı üzere imanın yani ibadetini yapan insanın ahlakı zaten iyidir. Nitekim Kur'an'ı Kerim'de "(Resulüm!) Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir." (Ankebût-45) buyrulmaktadır. İşte bu konuyu Ankebut suresinde çok açık bir şekilde de açıklanmaktadır.

Eğer bir kişi ibadetlerini alışkanlık haline getirerek devam ediyor ise güzel ahlâkın ve doğru ilkelerin insan üzerinde etkili bir kalkan haline gelmesini sağlar.

Şimdi de ibadetin insana kazandırdığı özelliklerin sadece bir kaçına bakalım.

1) İrade: İnsan bu özellik sayesinde doğru ile yanlış ayırt edebilmektedir ve bunu seçmekte de özgürdür. Örneğin Kuran-ı Kerim'de "Biz ona doğru yolu gösterdik o isterse şükredici olur ya da nankör" diye

geçmektedir.

2) Amaçlılık: İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli biri de insanın amaçlarının ve hedeflerinin olmasıdır. Örneğin Hem ahiret hem de dünya için iyi bir hayat geçirmek bu bir amaç ve hedeftir diyebiliriz. "Kıyamet kopacağı sırada birinizin elinde bir burma fidesi olur da dikebilecek imkânı bulursa onu mutlaka diksın" hadisinden çıkarabileceğimiz bir sonuçta amacımız yolunda ne zaman olursa olsun onu yapmak için uğraşmaktır.

3) Fedakârlık: İslam dini bu gibi özelliklere çok fazla önem verir. Gerek başkalarını gözetmeye gerek de yardımlaşmaya ait birçok hadis ve ayet vardır. Bunun en bilinen ve en önemli örneklerinden biri Medinelî Ensar'ın yardım severliğine işaret eder. Daha önce Medine'ye yurt edinmiş Ensarlar her ne kadar ihtiyaçları olsalar da Muhacirlere kendilerine tercih etmişleridir.

Tabi ki bu özellikleri daha çoğaltabiliriz. Örneğin gıybet yapmamak, dürüst olmak, emanete hıyanet etmemek gibi örnekler de verebiliriz. Bizim ibadetleri yapmamızın amaçlarından biri de Allah'a kulluk bilinci ile yaptığımız ibadetin anlamlarıdır.

1) İbadetlerimiz ve imanımız bizi stresten uzak tutabilir. İbadetlerini yerine getiren bir birey zaten sorumluluk bilincine sahiptir. Zaten bir sorumluluk bilincine sahip ve bir amacı (Örneğin bir sınava hazırlanmak) bu özelliklere sahip olduğu için "Stres" kavramına sahip olmasına gereği bile yoktur

2) Doğruluk kavramı ibadetle çok yakın olan kavramlardan biridir. Ama bunu anlamak için bazı şeylerin farkına varmak gerekir. Kuran-ı Kerim, dua, sure vb. okurken ya da namaz kılarken bizim okumamız gereken bazı dualar vardır. Bunların anlamlarına dönüp baktığımızda doğruluk ile ilgili örneklerle karşılaşabiliriz. Örneğin Nisa Suresi 175. Ayetinde "Allah'a inanıp O'na sınıksız sarılanları Allah, katından bir rahmet ve lütuf içine daldıracak ve bunlara varacak dosdoğru bir yola eristirecektir." anlaşılacağı üzere doğruluk açık bir şekilde açıklamaktadır.

3) Saygı, insan kişiliği için yine çok önemli olan bir özelliktir. Eğer şu soruyu sorarsak "Biz niçin saygılı olmalıyız?". Biz Müslümanlar saygıyı bir edep olarak görürüz. Çünkü eğer saygısız veya saygılı bir birey olursak bunun Allah katında bir hikmeti vardır ancak alacağımız hikmet ya iyi ya da kötüdür. Eğer saygılıysak toplumda her ne kadar da bu saygı kavramı kalamasa da bunu fark edenler için çok iyi bir davranıştır ve ayrıca gelecek nesiller için iyi bir örnektir.

Peki, neden saygı kavramı kalmadı sorusun cevabı ise çok basittir. "Bizim toplumumuz Batılılaşma etkisi altında kalmıştır." Neden batılılaşma bu kadar cezbedicidir? Batılılaşmak sadece dünya hayatına hitap etmektedir. Ancak Müslümanların yapması gereken şey ise "Ahiret hayatını kazanmaktır." Evet, şu an farklı bir konuya girmiş olsak da bunun insan kişiliği üzerinde bulundurduğu etki çok büyüktür.

Şimdi de ibadetin insan kişiliği gelişiminin üzerindeki faktörlerden bahsedelim. İnsan bebelikten büyüene kadar bir gelişimin üzerinden geçer. İşte ibadetlerin kişilik gelişiminde buna benzer. Bir insan ne kadar çabuk ibadet ve kişilik gelişimi konusunda geliştirmeye başlarsa o kadar çabuk kazanır ve yukarıdaki özelliklere sahip olabilir. Kişiliğimizi ibadetlerimizle nasıl geliştirebiliriz? Aslında cevabımızın çoğu yukarıda bulunmaktadır. İbadetin kişilik gelişimindeki en büyük rollerinden biri de kendimize yaptığımız kişisel muameledir. Örneğin, daha ibadete yeni başlayan birisinin alışması için bir süre gerekebilir. Ama bir süre geçtikten hala da sorumluluk bilincine giremediyse bunun için çözüm aranmalıdır. Çevresinde kendine örnek olabilecek kişilerin yanında bulunursa bu ona bir örnek olacaktır. Ve bu şekilde beyin bir süre sonra alışacaktır. Artık beyin alışacağı için örneğin: her ezan okunduğunda uyarı yapacaktır ve sürekli devam edecektir. Bu da sorumluluk bilinci kazanmasına yardımcı olacaktır. Eğer yukarıda bahsettiğimiz doğruluk kavramından gidecek olursak "Biz bu doğruluğu ne yaparak kazanabiliriz?" en basit yoldan gidebiliriz biz artık sorumluluk bilincine vardık ve ibadetlerimizi yapıyoruz. Tamam, o zaman doğruluk bilincimiz vardır. Biz okuduğumuz Kuran-ı kerim de doğruluk ile ilgili birçok ayet var işte buradan öğrenebiliriz. Burada da anlatıldığı üzere çevremiz de çok önemlidir. Arkadaşlarımız vs. bunları da kendimize ne gibi fayda olacak ya da ne gibi eksisi olacak ona göre karar vermeliyiz.

Şimdi de bunlarla ilgili birkaç örneğe göz atabiliriz;

Hız. Ömer halife olmadan daha önceki dönemde müşrikti. Bir gün Hz. Muhammed efendimizi öldürmek için görevlendirilmişti. Tam da evine doğru yürürken yoldan geçen bir sahabe efendimizin başka yerde olduğunu söyleyerek yolunu değiştirmiş ve Müslüman olan kız kardeşinin evine doğru yönelmişti. Kız kardeşi Kuran-ı kerim okurken duymuş ve onun o anda bütün fikirleri değişmiş ve içeri girerek Müslüman olmuştur. Müşriklikten Müslümanlığa geçmek çok büyük bir kişilik farkıdır. Bu da bazı örnekler sadece bir tanesidir.

İşte bir Kuran-ı Kerim sesi bile insanın fikrini değiştirir. İbadetin kişilik gelişiminde bir diğer katkısı da imkân olan insanların Hac veya umre yapmasıdır. Peki ya bu nasıl bize etki edecek diye sorarsak eğer şöyle olur. Biz Hacca veya umreye gittik ve oradaki ortam bizi bir nevi mahşer günü için hazırlar ve bunun farkına varırız. Bu da yine kişilik gelişimindeki amaçlılık konusunu etkiler. Biz o anı anımsatır ve insanın belki de bazı fikirlerinin değişimine yol açabilir. Amaçlılık konusunu etkiler derken ise şunu demek isterim yani Müslümanlar iyi bir ahireti amaçlarla işte onların bu durumu bir kez daha farkına

varmalarına ve yapmaları gereken ibadetleri daha istekli yapmalarına yol açarlar.

Oruç ibadet ise bize sabır kavramını kazanmamızı etkiler. Tabi ki bunu yapabilmek için yine zincirleme şekilde ilerleyen adımları tamamlamış olmamız gerekir. İlk olarak sorumluluk kavramını kazanalım ki oruç tatalım sonra da sabırlı bir birey olalım. Oruç ibadeti gerçekten "SABIR" gerektiren bir ibadettir. İşte burada bize sabır kavramını katıyor.

Zekât vermek ise yine kişilik gelişimine katkısı çok büyüktür. Ama burada ince bir ayrıntı vardır. İlk olarak bize ne kattığını bahsedelim. Bu ibadet bize cömertlik katar ama yukarıda da belirttiğim üzere ince bir ayrıntı vardır. O da bu iyiliği gösteriş anlamında yapmamaktır. Zaten yaparsak bu kişiliğimizi hiçbir katkıda bulunmaz.

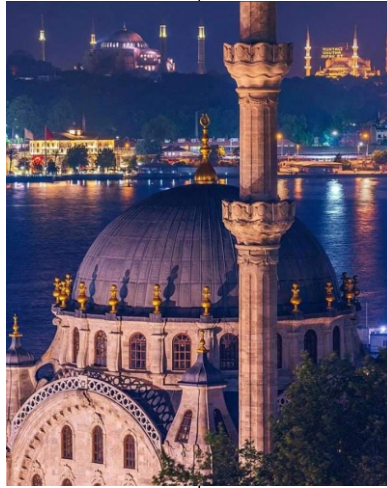
İhlas kavramı aslında hem dünya hem de ahiret için çok önemli bir kavramdır. İhlas'ın daha açık anlamı ise samimiyettir. Bu ibadetler için gerçekten çok önemli bir kavramdır. Biz eğer ibadetimizi samimiyet ile yapıyorsak bu bize artı kazandırır. Ama ibadetlerimizi samimiyet içerisinde yapmıyorsak bunu yapmaya özen göstermeliyiz ki hem ibadetimize artı katsın hem de kişiliğimize artı katsın yani eğer ibadetlerimizi samimiyet içerisinde yapıyorsak hem kendimize hem çevremize, hem de kendimize katkıda bulunuruz.

Zikir ibadeti bizim için ne katkıda bulunur? Zikir aslında bir hatırlatma ve tekrarlama ibadettir. Örneğin diyelim ki tövbe edeceğiz ve bunun ile ilgili bir cümleyi 100 defa okuyoruz ya da Şehadet getireceğiz diyelim ki, kendimizde Allah'tan başka ilâh olmadığına dair ve Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğundan bahsediyoruz. İşte bu şekilde bunu kendimize hatırlatıyoruz ve herhangi bir tereddüde yol açmaksızın bunu kendimize tekrarladığımızda bunun hep böyle devam edeceğini bir kez daha hatırlatıyoruz. Bu metinlerde anlattığım üzere ibadetin insan kişiliğine ve gelişimine katkısından bahsettim ve bunları bazı örnekler ile taçlandırdım. Buradan eğer bir sonuç çıkarmak istiyorsak şöyle ifade edebiliriz. Hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır ve ibadetlerin bize kattığı birçok özellik vardır. Ve bu özellikleri daha çoğaltabiliriz.

"Her insanın kıymeti ablakının güzelliği kadardır"(Hz.Ali)

Kaynakça:

<https://www.neoldu.com/ibadet-birey-ahlak-iliskisi-gelisimi-35386h.htm>, https://youtu.be/ff_7BNpkEtM, <https://www.egitimsistem.com/ibadetlerin-bireyin-ahlaki-gelisimi-uzerindeki->, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ihlas-ne-demek-ihlas-nedir-ihlas-tdk-sozluk-anlami-400699>, <https://www.hurriyet.com.tr/ramazan-ozel/hz-omer-r-a-kimdir-hz->

bir zaman

(Güzide bir insana ithafen)

Zamanda uçuşur saman,
Bükülür tel tel bu rüyan,
Olur ayan beyan,
Biri defter tutar diğeri sayan,
Sanma bindiğın otobüs hakikat,
Uyan,
Gökte delik, var onu bir açan,
Ruhunda neşe saçan,
Saçında uçuşan,
Ufkunda göğre bakan,
Nedir bu gökten sarkan,
Bir damla umut mu,
Derelerde bulut mu akan,
Dağılır zaman,zaman zaman,
Sıcak bir gülümseme,
Bir ruh dosta sarılan,
Öyleyse ne biter yol, varılan,
İki gölge var, yürüyüp duran.

Klavye

Klavyesinin başına geçti Aden; günün sonuna gelmişti, işlerini bitirmişti ve şimdi sıra en iyi yaptığı şeye gelmişti, düşüncelerini kâğıda, daha doğrusu bilgisayarına geçirmek.

Yıllarını okumaya ve öğrenmeye veren Aden, kendisine anneannesinden kalan tek hatıra olan dizüstü bilgisayarına gözü gibi bakıyordu.

Artık bunlardan üretilmiyordu, insanoğlu yaşadıkça daha çok keşfediyor, daha çok öğreniyor, daha çok üretiyordu. Televizyonların, akıllı telefonların, şu anda kucağında tuttuğu bu tarz dizüstü bilgisayarların yerine yenileri çoktan geçmişti bile.

Aden, parmaklarını mat rengi siyah tuşların üzerinde hareket ettirmeye başladı; bu onun günlük rutiniydi, yorgunluğun sanki sorumlusu bu tuşlanmış gibi acısını çıkarmak istermişçesine sertçe ve hızlıca gezinen parmaklar ve yazdıklarını fısıldayan dudaklar...

"Romeo ve Juliet, Genç Werther'in Acıları, Çavdar Tarlasında Çocuklar, Sıradan İnsanlar, Suç ve Ceza, hepsi gençleri konu alıyordu; Shakespeare, Salinger, Dostoyevski, hepsinin genç insanlar hakkında yazmasının bir sebebi olmalı." kendi kendine mırıldandı.

- Sence de çok düşünmüyor musun?
- Hah, ben mi?

Konuşan, bilgisayarının klavyesiydi; evet, bu normaldi, klavye konuşurdu, ya da o öyle kurgulardı ki buna inanmayı reddediyordu.

- Ah, evet, sen.
- Mantıklı düşün, Romeo ve Juliet kendini öldürdü, Werther kendini öldürdü,

Holden kendini öldürmeye düşündü, Conrad bileklerini keserek kendi canına kıyıyordu. Hepsinin sonunda intihar ya da intihara girişim var.

- Çok düşünen insanlardı, değil mi?

klavyenin bu sözüyle duraksadı Aden, yutkundu. Aptal klavye, ne demeye çalışıyordu?

Kendini bozmadan devam edince, klavye tekrardan konuştu.

- Romeo ve Juliet birbirini ve aşkı çok düşünürdü değil mi?

Aden derin bir nefes alırken, devam etti klavye:

- Werther, sürekli Latte'yi düşünürdü meselâ. Ya da o yanında değilken nişanlısıyla ne yaptığını, aşkı olmadan nasıl yaşayacağını sorgulardı, hım?

Ne demek istediğini anlayan Aden gözlerini yere sabitledi. Parmaklarında derin bir acı hissediyordu ama kıpırdamadı, sonu merak ediyordu. Aslında biliyordu, bu günün geleceğini daha küçücük bir çocukken bile biliyordu. Ama duymak istiyordu, sonuçta, bu aptal bir klavyeydi, ona ne zarar olabilirdi?

- Çavdar Tarlasında Çocuklar, zaten Holden'ın iç dünyasıyla alâkalı. Başka bir deyişle, bilirsin, düşünceleri?

- Evet.

- Conrad, abisinin ölümünden sonra negatif duygulara esir düşmüş, çok düşünen ve sorgulayan bir çocuktur.

Histerik bir gülüş attı klavye.

Aden; başına gelecekleri anlayarak, klavyenin içine gömülen parmaklarıyla *-zar zor-* son kelimelerini eklerken, klavye de onun duyacağı son kelimeleri fısıldadı kulağına.

- Güzel kız, belki de son dakikaların, çözüm noktan olur?

Aden'in gözünden bir damla yaş düştü, yazmayı bitirmişti ve şimdi iki kolu da klavyenin içindeydi.

Dakikalar içinde, klavye Aden'in vücudunu içine alıp hapsedmiş ve Aden, dünyaya kendisinden hatıra olarak yerdeki kan gölünü, ölü bedenini, kanlı bıçağı ve bilgisayarına yazdığı son sözü, "çözüm noktasını" bırakmıştı. Birkaç saat sonra ablasının odasına girip ölü bedenini bulacağını ve klavye ile arasında geçtiğini sandığı ama sadece kendi kendine yaptığı konuşmadan çıkardıklarını bilgisayarına döken kız kardeşinin yazdıklarını, çözüm noktasını okuyacağından ise, bilirdi:

"Aslında hiçbir şey iyi ya da kötü değildir. Her şey bizim onlar hakkında düşündüklerimize bağlıdır." **W. Shakespeare**

(*Krystal Sutherland tarafından yazılan "Kimyasal Kalplerimiz" kitabından uyarlanan "Chemical Hearts" filminden ilham alınmıştır.*)

AÇINCA KARANFİLLER BİR SABAH NAMAZINDA

Ezanın kuşlara da okunduğu saatte babasız kaldığım o geceyi, bir kız çocuğunun daha yetim bırakıldığı o geceyi düşünüyorum. Sen gittiğinden beri baba, hiçbir gece kendi sessizliğinde boğulmamıştı. O an gecede susmuştu benimle beraber bir yetim suskunluğuyla. Ben nasıl sessizce yaşanır o zaman öğrendim. Yıldızlar şahitti, gece şahitti, yer ve gök şahitti verdiğin son nefesle dirilen binlerce insana. Onlarda sustular benim gibi. Susarak şahit oldular. Sonra, açınca karanfiller bir sabah namazında, bende bütün hüznlerimi toprağa ekdim. Her gün yağmurdan ıslak yakarışlarla suladım. Hüznlerimde yeşerir mi bir gün sabah namazında açan karanfiller gibi, bilmiyorum...

Daha fazlasını yazmaya gücü yetmedi. Kalemimi defterinin üzerine bırakarak masasını aydınlatan küçük mumu söndürdü. Babasına olan hasretini kâğıda da sığdıramamıştı işte. Bir kez daha kalbini zincirlerinden kurtaramamıştı. Belki de kalbindeki zincirlerle yaşamaya mahkûmdu. Dışarıdan sesler gelmeye başladı. Uğultular birleşip yerini haykırışa bırakıyordu. Odasındaki pencerenin önüne gelerek perdeyi araladı. Camın kenarından başını uzatarak, sokakta yürüyen binlerce insana baktı. İnsanların altında yatan kuşları görünce ürperdi. Perdeyi kapattı hemen. Sırtını usulca duvara yasladı. Babasının elini tutup sokaktaki binlerce insan gibi yürüdüğü an aklına geldi. Şimdi Kudüs yeniden bir kızın daha yetim kalışına şahit olacaktı. Kim bilir kaç anıyı daha bağrında saklayacaktı bu kutsal şehir. Kaç kelime daha topraşın karanlığında boğulacaktı bilinmez... Sanki içinde bir kez daha yetim kalmanın korkusu vardı. Çözülükçe sırrını yenileyen bu şehirde, sinesine çekilen eliflere karşı eğilmekten korkuyordu. Babasını kaybettiği günden beri hiçbir eyleme katılmamıştı. Ne yapacaktı peki? Kalbinde açtığı çukura hatıralarını gömmeye devam mı edecekti? Yağmurun yolunu bekleyerek mi geçirecekti ömrünü? Ayağa kalkmalıydı. Kalkarak dur! Demeliydi zalime. Zulme sessiz kalmak, zulmü kabul etmekte. Bunca yıl kalbindeki zincirleri kırıp, kendi çukuruna bir kez olsun bakmamıştı. Artık ruhundaki pencereden başını çıkararak dur! Demeliydi. Kalan son gücüyle de yavaşça ayağa kalktı. Aynanın karşısına geçti. Gözlerinin akislerinde yaşadığını zannetti bir an. Simsiyah gözleri geçmişinden o kadar iz taşıyordu ki... Hayır! Geçmişin kendisini toprak gibi çekmesine daha fazla izin veremezdi. Ümitli olmakla mesuldü. Yerdeki kıyafetlerini alarak hazırlanmaya başladı. Eğer bir yol üzerinde yaşıyorsa her ne olursa olsun yolcu olmaktan da korkmayacaktı. Doğru yolu bulduğuna inanarak çıktı evden. Müslümanların ilk kıblesi Beytü'l-Makdis'e doğru yürümeye başladı. Mescid-i Aksâ'nın yolunda, hak uğrunda yürüyen insanların arasına karıştı. Sonsuzluğun ilhamını dizek istese satırlara, şüphesiz en başa Kudüs'ü yerleştirirdi. Nitekim nice şair çağının tanışı olmak için, Selahaddin Eyyubi gibi Kudüs'ü mısralarında fethetmek istemişti. Belki de Zühre Yıldızının altında herkes biraz Selahaddin Eyyubi'di, Ömer'di.

İleride İsrail askerleri elindeki silahları kalabalığa doğrultmuş, vur! Emrini bekliyordu. Bilmiyorlardı ki eylem surette gizli değil! Bilmiyorlardı ki asıl zafer Allah'ındır! Gözünden süzülen bir iki damlayı da alıp semaya kaldırdı ellerini. "Allah'im! Acı aynı, zulüm aynı, haksızlık aynı, doğu aynı, batı aynı. Sadece zaman ve çağ değişiyor. Yol aynı yol. Sadece yolcu değişiyor. Bizler umudumuzu koruyarak yeminler bırakırken incire ve zeytine, bir ayete bir fethin muhtusuna muhtacız. Sen bu çaresiz kullarına yardım et Allah'im!"

D ağın arkasından güm! Diye bir ses geliyor. Uçaklar yükünü birer birer bırakıyor nebiler şehrine. Çocuk çığlıkları işitiliyor. Bir annenin beton duvarlardan ötesine geçemeyen yanık feryadı yankılanıyor. Birden her yeri duman kaplıyor. Burnuna gelen barutun kokusuyla zihni bulanıklaşıyor adeta. Bedenine daha fazla hâkim olamadan kendini yere bırakıyor. Durun! Diyor kısık sesiyle. Durun! Sonrası karanlık...

Gözlerini açtığında askerler ölüm saçmayı kesmiş, genzini yakan barut kokusu azalmıştı. Önünde tüm benliğiyle yatan insanlara baktı. El yazması bir uygarlığın sayfalarından maveraya yansıyan kelimeydi artık onlar. Şehitler! Kimisi Sümeyye kimisi Yâsir, kimisi de Musab b. Umeyr'di. Artık hepsi babasının yol arkadaşlarıydı.

Sanki yıllarca uyumuş gibiydi. Bedenini taşımakta zorlanıyordu. Yerden destek alıp yeniden ayağa kalktı. Biraz sendeledikten sonra adımlarının ritmini tutturmayı başardı. Taşlardan sızan harflerde yaşayan bu insanların arasından uzaklaşmak istiyordu. Tüm gücüyle eve doğru koşmaya başladı. Ölümün eksilttiği yaralarda kalan son masumiyeti yakından görmek ağır gelmişti. Bu yüzden ardına bakmadan koştu. Eve geldiğinde hemen masasının başına oturdu. Defterinin üzerine bıraktığı kalemi alarak yazmaya devam etti.

Ağla karanfil! Her şeye şahit gökteki son yıldızın düşmeden ağla! İnsanlığın ortak mirasında bir acı varsa eğer bütün yeryüzü o acıdan sorumludur. Artık bütün yeryüzünün hatırlama vakti geldi! Unutulmaya yüz tutmuş bu gözyaşı medeniyetini ağlayarak anma vakti geldi! Baba, hani sen bana: "İslam şehirlerinde gülümseyen bir insan yaşar ve şehirde insana gülümser her dem." derdin. Şimdi kimse gülümüyor bu şehirde. O gülen insanlar bir bir öldüler. Ve ibret için ölümsüz toprağa sakladılar kendilerini. Ey dünya uyan! Bizler şafağın sisleri arasında kendimize yol bulmakta zorlanıyoruz. Ey dünya uyan! Kudüs Müslümanlara cihat çağrısının bir fedaisidir şimdi.

Eğer beni duyuyorsan baba,
"Gönlümüze bir basamak çıkar mısın oradan
Açınca karanfiller bir sabah namazında."

bir hayat, bir kitap

Mütefekkir ve mutasavvıf yazar Samiha Ayverdi, 25 Kasım 1905'de Meliha Hanım ve Piyade Kaymakamı Yarbay İsmail Hakkı Bey'in 2. çocuğu olarak İstanbul Şehzadebaşı'nda dünyaya gelmiştir. Türkiye'nin milli hafızası olarak da nitelendirilen Samiha Ayverdi eserlerinde tasavvuf, tarih şuuru, medeniyet inşası ve İstanbul konularına değinmiştir ve hayatı boyunca yaklaşık elli eser kaleme almıştır.

Romanlarında, yaşadığı dönemde batılılaşma ile birlikte meydana gelen uygarlık değişimini ve bu değişimin toplumda sebep olduğu sorunları ve çözümlerini de ele almıştır. Türk kültürünün ve edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Ayverdi, ilk yazılarını Necip Fazıl Kısakürek'in çıkardığı "Büyük Doğu" isimli dergide yayımlamıştır.

İlk romanı "Aşk Budur" dur ve okuyucuları tarafından hikâyesi oldukça ilginç bulunan bu kitap, Samiha Cemal ile birlikte yazılmış ortak bir kitaptır. Kitabı bitirmeden vefat eden Samiha Cemal'in bu kitabını Samiha Ayverdi tamamlamıştır. İnsanlar arasında yapılan ayrımcılığın, Allah katında hiçbir kıymetinin olmadığını Aşk Budur kitabında şu sözleriyle dile getirmiştir Ayverdi: "Esir ile efendinin yaratılış itibari ile bir farkı yoktur. Yaradan kalbe bakar, nesebe değil."

"Unutma ki sevilmemek, cehennem ateşi gibidir."Sözleriyle insanlığa sevmenin ve sevilmenin ne kadar gerekli bir ihtiyaç olduğunu söyleyen Ayverdi, başka bir sözünde "Sev, fakat bir şey bekleme. Sevdiğin için ağla, Sevilmediğin için değil." Der ve burada ise sevimekten ziyade, sevmenin önemini vurgular.

Birçok yazar tarafından tanınan Ayverdi için Yavuz Bülent Bâkiler Sözü'nün Doğrusu I kitabında Samiha Ayverdi'den şöyle bahsetmektedir: "Cumhuriyet Devri Edebiyatımızın önde gelen edipleri arasında yer alan Samiha Ayverdi, yazdığı bütün eserlerinde Türkçenin güzelliğini gözler önüne sermektedir. Türkçeyi bir benci su gücüyle tatmak istiyorsanız Samiha Ayverdi'yi mutlaka okumalısınız." İfadelerini kullanmıştır. Ana dilini bütün güzellikleriyle, doğru bir şekilde kullanan Samiha Ayverdi'yi yazdığı eserleriyle örnek almamız ki onun Türkçeye verdiği önem üzerinde yürüyen başka Ayverdiler yetişebilsin.

Birbirinden güzel ve pâyidar eserleriyle, kendi öz dilini en iyi biçimde kullanan ve ardında eşsiz güzellikte izler ve eserler bırakan ve Rabbi'ne "Sen istediğini düşün ve yap! Fakat bırak beni, yalnız seni düşüneyim Allah'ım" diye dua eden Samiha Ayverdi 22 Mart 1993'te Fatih'te, bu dünyadan ayrılmıştır.

Peyami Safa namı diğer Server Bedi Türk edebiyatının usta yazarlarından biridir. Peyami Safa'nın yazmış olduğu Dokuzuncu Hariciye Koşuşu, psikolojik roman türünde Türk edebiyatının önemli yapıtları arasında yer alır. Her romanında olduğu gibi bu romanında da okuyucusunu insan psikolojisinin ve ruhunun derinliklerinde bir yolculuğa çıkarmıştır.

Eserin ana konusu, on beş yaşındaki isimsiz bir karakterin yedi yıldır çekmekte olduğu "Kemik Veremi" hastalığıdır. Bu hastalığın karakter üzerindeki psikolojik ve ruhsal etkisi okuyucuya aktarılmaktadır.

Bu kitap aynı zamanda otobiyografik eser de sayılabilir. Çünkü Peyami Safa'nın küçük yaşta kemik veremi hastalığına yakalanması ve karaktere isim vermemesi bu tahmini güçlüğü kılıyor. Aşağıdaki alıntı da bu eserin otobiyografi özelliğini destekler niteliktedir.

"Büyük bir hastalık geçirmeyenler, her şeyi anladıklarını iddia edemezler. İki hasta kadar birbirine yakın hiç kimse yoktur. Hasta olmayanlar bizi ne kadar az anlayacaklar!"

Eserde ilgi çeken başka bir durum ise betimlemelerin çok yoğun bir biçimde kullanılmasıdır lakin bu betimlemeler okuyucuya karakterin düşünce yapısı ve kişilik özellikleri hakkında bilgi vermek için farklı bir pencere açıyor. Bir nevi, kitabın üslubu betimlemeler üzerine kurulmuş diyebiliriz. Yazarın bu kadar çok betimleme kullanması ve bu çok kullanımın anlatımda bir soruna yol açmamasının en önemli özelliği ise Peyami Safa'nın tahayyül gücüne dayanır çünkü satırları okuyup gözlerinizi kapattığınızda, anlatılan olay, kişiler ve yer hemen gözlerinizin önünde canlanıyor.

Yazar dönemin siyasi olaylarını da ele almaktadır. İttihatçıların Almanlara olan hayranlığı karşısında Tanzimat'tan beri süregelen Fransız hayranlığının çatışması kitapta belirtilmiştir. Yazar, bu noktada milliyetçi bir tutum sergileyerek siyasi görüşünü açık bir şekilde dile getirmiştir.

Yazar, insanı yaşadığı hayattan bir süreliğine uzaklaştıran ve başka dünyaların içine bırakan, içine bıraktığı dünyaların gerek toplumsal, gerek ruhsal, gerek sosyal açıdan her sorununu muazzam bir üslup ve lisan ile okuyucuya aktarıyor. Kitabı okumaya başlar başlamaz göze çarpan betimlemeleriyle ve üslubuyla okuruna farklı dünyalardan pencere açan bu kitabı kesinlikle herkesin okuması gerek.

AŞK AHLÂKI HİLMİ ZİYA ÜLKEN

Bütün ülküler (idealler) hedefi insanlık olan bütün büyük eylemler tutkunun ve sevginin (aşkın) eseridir.

İki sultana birden kulluk edilmez. Ya maddeye ya ruha kulluk ediniz. Maddeye kulluk eden nesillerce öyle kalacaktır. Fakat ruha kulluk ederseniz onunla maddeye hâkim olacak ve dünya saltanatını elde edeceksiniz.

Aşk kemale gelmiş bir ihtiraştır. Kabuklarından ayıklanmış bir çekirdektir. Bütün çıplaklığıyla ve saflığıyla ruhtur. Sonsuz arzularınız kesintili uzviyet ve cemiyet hedeflerine kul olmaktan kurtulduğu zaman aşk olur. Tabiati, birliği, güzelliği, sonsuzluğu konu edindiği zaman aşk olur. Tatmin ile sona erecek bir emele koşmaktan ve vazgeçtiği zaman aşk olur.

Ruhunuzu terbiye ediniz derken, ona baskı yapınız, daraltınız ona zulmediniz demiyorum. Fakat ona sonsuz hamleler verin, öyle uçsuz, bucaksız emeller arkasından onu koşturun ki küçüklükler ve bayağılıklar ondan uzak kalsın diyorum.

Ruhunuzdaki boşluğu doldurmak mı istiyorsunuz, size öyle ise hakikati vereceğim. İçinizdeki susuzluğu gider mi istiyorsunuz? Size bir kaynak göstereceğim, ondan kana kana içiniz. Doydum diyene kadar içiniz. Bu hakikat, ihtirasın ve aşkın hakikatidir ve bu kaynak insanlıktır... İhtiras gaye ve tatmin aramamaktır. Ve aşk tatminsizliği sevmektir, halinden memnun olmamaktır.

İhtiras tohumdur, aşk filiz vermektir. İhtiras topraktır aşk göğe yükselmektir.. İhtiras bedendir aşk ruha çıkmaktır. İhtiras vatandır, aşk hudutları aşmaktır.

Aşka varmak için kinin geçidini aşmak gerek. Birliğe ulaşmak için çokluk köprüsünden geçmek gerek. İnsanlık sevgisine ulaşmak için ihtiras ocağında pişmek gerek.

Aşk ruha teslim olmaktır. Zira o dış gözünün kör olması iç gözünün bütün varlığa açılmasıdır... Aşk maddeye esir olmamaktır.

Size çevrilen silâhlardan ırkılmeyiniz. Hücum edenler kuvvetinizden korkanlardır ve sizi tenkit edenler cüretinizde tehlike görenlerdir. Sabrediniz, çünkü korkan geri dönecek ve tehlike gören vazgeçecektir.

Yazık o alaycılara ki aşkı inkâr edenler, onu bir hastalık ve bir vehim gibi görürler. Aşk bütün ruhtur. Bütün bir hayattır. Tabiata sonsuzluğa susamaktır. O olmasa medeniyetin ne manası kalacak? İlim onun eseridir, sanat onun eseridir. Düşünce ve hakikat onun yapısıdır. İnsanlık onun abidesi olacaktır.

Aşk vuslattan uzak olmaktır. Ona asla erişememektir. Visali, vasıl olmamak için istemektir. Yanmaktan ve yakmaktan zevk duymaktır. Aşk vuslatı istemez çünkü ulaşılmazı istemiştir. Aşık ümit etmez çünkü en büyük zevki bulmuştur. Aşık sevdiği için övünmez çünkü kendinden geçmiştir. Vuslatı ve sona ermeyi uman aşık değildir.

Büyük ülkücüler (idealistler) aşk ahlâkına ulaşanlardır. Yarın insanlığı fiil haline koyacaklarsa yalnız aşk ahlâkına ulaşanlar olacaktır.

“Yârabbi, bu aciz tenime öyle nihayetsiz yanmak iktidarı ver ki bütün günahkârların sapıklıkta ve gaflette kalanların yerine cehenneminde ben yanayım” Aşk ahlâkı diye işte buna derler ve bu menzile erenler insanlığı gerçekleştirenlerdir.

Hz. Muhammed Allah'ın başlangıçsızlığına ve sonsuzluğuna âşıkı. “Vemâ arafnâke hakka ma'rifetike ya ma'ruf”

Sükûn ancak aşk iledir. Ve ruh aşkta sükûna ulaşır.

Aşk ahlâkına erenlerin bir birine hitabı gönül diliyledir. Onlar kemal ehlidir, ne vaaz ne nasihat nede telkine ihtiyaçları vardır. Onlar ancak birlik lisaniyla konuşurlar. Yani aralarında yalnız dostluk vardır. Ve dostlar birbirleriyle yalnız sohbet ederler.

AK DAĞLARIN AK ÇOCUKLARI

■ Melike Sündüs CEYLAN

Karşıkı dağların soğuğu vuruyor yüzüme
Durup düşündüğüm, hayaline bin perde araladığım yollar, artık benim değil.
Gitmeye yeltenen o ruh, aldığı nefesi boğazına dolanan beden, bozuk saatlerin toprağında çiçek açmaya çalışan yürek, artık benim değil.

Çok yara aldı bu küçük çocuk.
Elleri cebinde cimrice dolaşan bu çağda çok yaralandı.
Yakıp yağmaladığı sofralar, kırıp döktüğü nice kırsık suratlar, akıp giden fitrata koyduğu taşlar...

Ve sakın, ince ve cesurca indirdi dağ tepesindeki tüm ağaçları, fütursuzca.
Eteğinde gördüm boynu bükük kır otlarını.
Kıml kıml eden müjdeciler bulutlar, uğramaz oldu artık bu çağa.
Bu çağ kainatın günahı
Bu çağ, yedi başlı devin kerpeten dişine takılan masum bakışların mucidi.
Bu çağda kazanıldı güneşe ateş götüren kızıl meydan zaferi.
Akıp giden çağ, benim değil.

Karşıkı dağların soğuğu vuruyor yüzüme
Artık zamanın kapısında yatan veda kadar yalnızım.
Birazdan ihtiyar ihtiyar yutunca güneşi dağlar
Ezan sesi yağın yerde kendimi arayacağım.

